

**VOORONDERZOEK
DATABRONNEN EN METHODEN
OMVANGSCHATTING HUISELIJK
GEWELD EN KINDERMISHANDELING**

Voor schatten geschikt

J. Snippe

M. Boendermaker

R. Mennes

B. Bieleman

INTRAVAl
Onderzoek en Advies

VOOR SCHATTEN GESCHIKT

Vooronderzoek databronnen en methoden omvangschatting
huiselijk geweld en kindermishandeling

Januari 2016

INRAVAL
Groningen-Rotterdam

VOORWOORD

Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn fenomenen die zich grotendeels in het verborgene afspelen, waardoor het lastig is de prevalentie ervan vast te stellen. Via triangulatie van verschillende onafhankelijke deelonderzoeken wenst het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie toch een betrouwbaar beeld van de omvang van deze twee fenomenen te verkrijgen.

Ten behoeve van deze deelonderzoeken heeft onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAl een vooronderzoek verricht naar de geschiktheid van databronnen en methoden voor de omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het onderzoek is uitgevoerd door de (senior) onderzoekers Jacco Snippe, Marjolein Boendermaker en Ralph Mennes, onder leiding van Bert Bieleman. De onderzoekers zijn bijgestaan door dr. M. Spreen (FPC Dr. S. van Mesdag en Stenden Hogeschool) die als wetenschappelijk adviseur bij het onderzoek betrokken was.

Graag willen wij de leden van de begeleidingscommissie onder voorzitterschap van prof. dr. B.F.M. Bakker (Vrije Universiteit Amsterdam) bedanken voor hun betrokken en positief-kritische medewerking aan de totstandkoming van het onderzoek. De commissie bestond verder uit: drs. C. Carati (ministerie van Veiligheid en Justitie), drs. N.M. Mertens (WODC), drs. A. Oosterlee (GGD Kennemerland) en dr. H.C.J. van der Veen (WODC).

Daarnaast willen we onze dank uitspreken aan de medewerkers van de betrokken organisaties die ons de benodigde informatie over de databronnen hebben verstrekt. Zonder hun enthousiaste medewerking was het onderzoek niet mogelijk geweest.

Namens INTRAVAl,

B. Bieleman
J. Snippe

Groningen-Rotterdam
Januari 2016

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Samenvatting	I
Summary	III
Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Definiëring begrippen	1
1.2 Eerdere prevalentiestudies	3
1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen	5
1.4 Onderzoeksopzet	6
1.5 Leeswijzer	7
Hoofdstuk 2 Methoden voor omvangschatting	9
2.1 Vangst-hervangstmethoden	9
2.2 Multipliermethoden	15
2.3 Sociale netwerkanalyse	20
2.4 Extrapolatie	22
2.5 Landelijk prevalentieonderzoek	23
Hoofdstuk 3 Databronnen justitiële keten	25
3.1 Basis Voorziening Handhaving	26
3.2 Basis Voorziening Informatie	31
3.3 Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie Systeem/ Geïntegreerd Processysteem Strafrecht	32
3.4 Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld	37
3.5 Recidive InschattingsSchalen en Quickscan	40
3.6 Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem	43
3.7 Veiligheidsmonitor	47

	Pagina
Hoofdstuk 4 Databronnen gezondheidszorg en hulpverlening	51
4.1 Letselinformatiesysteem	52
4.2 Gezondheidsmonitor Volwassenen	55
4.3 Continue Morbiditeitsregistratie	58
4.4 Veilig Thuis registratie	60
Hoofdstuk 5 Synthese methoden en databronnen	67
5.1 Beschikbare databronnen per schattingsmethode	67
5.2 Replicatie omvangschatting huiselijk geweld	72
5.3 Bronnen en methoden kindermishandeling	74
5.4 Onderscheid tussen plegers en slachtoffers	76
5.5 Bronnen en methoden voor samenloop	78
Hoofdstuk 6 Conclusies	81
6.1 Replicatie omvangschatting huiselijk geweld	81
6.2 Overige schattingsmethoden	82
6.3 Beschikbare databronnen en schattingsmethoden	83
6.4 Bronnen en methoden voor samenloop	86
6.5 Fasering schattingen	87
Literatuur	95
Bijlage 1 Overzicht respondenten	103
Bijlage 2 Afwegingen opvragen casussen	105
Bijlage 3 Niet geschikte databronnen	109

SAMENVATTING

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie wil een onderzoeksprogramma huiselijk geweld en kindermishandeling opstellen dat uit verschillende deelonderzoeken bestaat. Een omvangschatting op basis van databronnen vormt één van de deelonderzoeken. Dit vooronderzoek door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL biedt een overzicht van de methoden en databronnen die geschikt zijn voor een omvangschatting van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling. De vorige prevalentiestudie van huiselijk geweld stamt uit 2010 (Van der Veen en Bogaerts 2010). Ook bij deze prevalentiestudie vormde een omvangschatting op basis van databronnen één van de deelonderzoeken.

Vraagstelling

Dit vooronderzoek geeft allereerst antwoord op de vraag of de omvangschatting met behulp van de vangst-hervangstmethode, zoals uitgevoerd in 2009, kan worden herhaald en verbeterd. Daarnaast hebben we andere methoden en databronnen voor een omvangschatting van huiselijk geweld geïnventariseerd en beoordeeld. Tevens zijn we nagegaan of een omvangschatting van kindermishandeling met de vangst-hervangst of andere methoden mogelijk is en in hoeverre de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in huishoudens te bepalen is.

Onderzoeksopzet

Voor het vooronderzoek hebben we om te beginnen een literatuurstudie uitgevoerd naar methoden voor omvangschattingen. Per schattingsmethode is nagegaan aan welke aannames moet worden voldaan om de methode toe te passen en welke eisen de methode stelt aan de databronnen.

Daarnaast hebben we een inventarisatie gemaakt van mogelijk beschikbare databronnen op het gebied van huiselijk geweld, kindermishandeling en de samenloop hiertussen. De bruikbaarheid van deze bronnen is allereerst beoordeeld aan de hand van beschikbaarheid en geschiktheid. Deze beoordeling heeft plaatsgevonden door middel van telefonische interviews met medewerkers van betrokken organisaties.

Van de databronnen die naar voren zijn gekomen als beschikbaar en mogelijk geschikt hebben we vervolgens de kwaliteit nader bestudeerd door deze te toetsen op drie criteria: volledigheid, validiteit en continuïteit. Ook hiervoor hebben we gebruik gemaakt van uitvoerige (telefonische) interviews met medewerkers van de betrokken organisaties. In een aantal gevallen heeft bovendien een bezoek plaatsgevonden aan de betreffende organisatie om de databron in te zien of is een uitdraai van gegevens opgevraagd voor nadere bestudering van de bron.

Bevindingen

De informatie over schattingsmethoden en beschikbare databronnen resulteert in een gefaseerd stappenplan. In dit stappenplan geven we aan welke methoden en databronnen op korte termijn, middellange en lange termijn de beste mogelijkheden bieden voor een omvangschatting van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling en de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Korte termijn

Op korte termijn kan de omvangschatting uit 2009 van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld worden herhaald. Het gaat daarbij om een schatting met behulp van vangst-hervangst op basis van politieregistraties. De schatting van het aantal slachtoffers kan bovendien worden verbeterd door de politieregistraties te verrijken met andere databronnen uit de justitiële keten en te koppelen aan gegevens van de slachtoffers uit de Veiligheidsmonitor.

Kindermishandeling kan op korte termijn worden geschat door een koppeling te maken van gegevens uit de justitiële keten met gegevens van de Raad voor de Kinderbescherming. Een beperking daarbij is dat deze bronnen geen informatie bevatten over kindermishandeling buiten de huiselijke kring.

Voor het bepalen van samenloop dienen alle beschikbare gegevens uit de justitiële keten en de Raad voor de Kinderbescherming op adres te worden gekoppeld, zodat gegevens over huishoudens worden verkregen. Van een steekproef van huishoudens kan vervolgens worden nagegaan of er sprake is van het samen voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Middellange termijn

Hoewel de registraties van de Veilig Thuis-organisaties op korte termijn nog van onvoldoende kwaliteit en consistentie zijn om te kunnen gebruiken voor een omvangschatting, kunnen ze op middellange termijn een waardevolle aanvulling vormen. Daarnaast bieden verschillende registraties uit de gezondheidsketen op middellange termijn mogelijkheden voor het verbeteren van de omvangschatting.

Lange termijn

Op lange termijn kan voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling idealiter gebruik worden gemaakt van tenminste drie databronnen: registratiegegevens uit de justitiële keten en de zorgketen (hulpverlening en gezondheidszorg), aangevuld met bevolkingsonderzoeken. Veilig Thuis vormt daarbij de meest aangewezen databron voor de zorgketen. Uitgangspunt bij dit ideaalbeeld is dat alle professionals uit de hulpverlening en de (geestelijke) gezondheidszorg huiselijk geweld en kindermishandeling altijd melden bij Veilig Thuis.

SUMMARY

The Research and Documentation Centre (WODC) of the Dutch Ministry of Security and Justice wants to set up a research program on domestic violence and child abuse which consists of multiple sub studies. An estimation study based on data sources is one of the sub studies. This preliminary study by INTRAVAL Bureau for research and consultancy provides an overview of methods and data sources that are suitable for an estimation of the number of victims and perpetrators of domestic violence and child abuse. The previous prevalence study of domestic violence dates back to 2010 (Van der Veen and Bogaerts 2010). In that study an estimation study based on data sources was also one of the sub studies.

Definition of problem

First, this study answers the question of whether the estimation study, as conducted in 2009, can be reproduced and improved using capture-recapture. We have also identified and evaluated other methods and data sources for an estimation study of domestic violence. Furthermore, we have investigated whether an estimation study of child abuse is possible through capture-recapture or other methods, and to what extent the concurrence of domestic violence and child abuse in households can be determined.

Study design

For the preliminary research, we first conducted a literature study on methods for estimation studies. For each estimation method, it has been assessed which assumptions must be met to apply the method and which requirements the method has for the data sources.

In addition, we have made an inventory of potentially available data sources in the field of domestic violence, child abuse and the concurrence of them. First, we judged the usefulness of these sources based on their availability and suitability conducting interviews by telephone with employees of organizations involved.

Of the data sources that have been identified as available and possibly suitable, we further examined the quality by testing them on three criteria: completeness, validity and continuity. Here too, we have made extensive use of (telephone) interviews with employees of the organizations involved. In addition, in a number of cases, a visit to the organization took place in order to personally check the data source or a data printout was requested to further study the source.

Findings

The information on estimation methods and available data sources results in a phased step-by-step plan. In this plan, we indicate which methods and data sources offer the best opportunities in the short term, medium term and long term for an estimation

study of perpetrators and victims of domestic violence and child abuse and the concurrence of domestic violence and child abuse.

Short term

In the short term, the 2009 estimation study of perpetrators and victims of domestic violence can be repeated. This involves an estimate using capture-recapture based on police records. Moreover, the estimate of the number of victims can be improved by enriching the police records with other data sources in the judicial system and linking data of the victims in the Veiligheidsmonitor (Security Monitor).

In the short term, child abuse can be estimated by linking data from the judicial system with data from the Council for Child Protection. A limitation is that these sources contain no information on child abuse outside the domestic sphere.

To determine concurrence, all the available information from the judicial chain and the Council for Child Protection should be linked by address, so that household data are obtained. From a sample of households, it can then be determined whether there is concurrence of domestic violence and child abuse.

Medium term

Although the records of the Veilig Thuis (Safe at Home) organizations are in the short term of insufficient quality and consistency to be of use for an estimation study, they can be a valuable addition in the medium term. In addition, various records of the healthcare chain offer medium-term opportunities for improving the estimation study.

Long term

In the long term, it is considered ideal to use at least three data sources for an estimation study of domestic violence and child abuse: records in the judicial chain and in the healthcare chain (assistance and healthcare), supplemented by population surveys. Veilig Thuis is the most appropriate source of data for the healthcare chain. The starting point for this ideal is that all professionals involved in assistance and (mental) healthcare always report domestic violence and child abuse to Veilig Thuis.

1. INLEIDING

Het vaststellen van de prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling is niet eenvoudig omdat deze fenomenen zich grotendeels in het verborgene afspelen. Om toch een betrouwbaar beeld te kunnen krijgen van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland is het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie voornemens om de prevalentie van deze beide verschijnselen vast te stellen via triangulatie van verschillende onafhankelijke deelonderzoeken. Het convergeren of divergeren van deze verschillende schattingen geeft informatie over de zekerheid van de schatting. Een omvangschatting op basis van databronnen vormt één van de deelonderzoeken. In dit vooronderzoek zijn we nagegaan welke methoden en databronnen bruikbaar zijn voor een dergelijke omvangschatting.

1.1 Definiëring begrippen

Voor het vaststellen van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling is het van belang dat er duidelijkheid bestaat over wat er precies onder deze begrippen wordt verstaan.

Huiselijk geweld

In het eerste landelijke onderzoek naar huiselijk geweld is een definitie ontwikkeld voor huiselijk geweld die nog steeds wordt aangehouden (Van Dijk e.a. 1997). Hierin wordt huiselijk geweld gedefinieerd als geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer is gepleegd. Deze kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Dit geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn en kan gericht zijn tegen kinderen, tegen volwassen mannen en vrouwen en tegen ouderen. In de definitie staat niet de locatie centraal waar het geweld is gepleegd, maar de relatie tussen pleger¹ en slachtoffer. Het gaat dus niet alleen om binnenshuis gepleegd geweld, maar ook om incidenten waarbij (ex-) partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden elkaar buitenshuis geweld aandoen.

In het landelijke onderzoek huiselijk geweld uit 2010 wordt bij het vaststellen van de omvang van huiselijk geweld onderscheid gemaakt tussen geweldsincidenten enerzijds en evident huiselijk geweld anderzijds (Van der Veen en Bogaerts 2010). Bij deze

¹ In dit rapport wordt gesproken over plegers van huiselijk geweld in plaats van daders, aangezien het gebruik van de term dader ten onterechte impliceert dat het gaat om die gevallen waarin het huiselijk geweld juridisch is aangetoond. Alleen in de gevallen waarbij we verwijzen naar informatie uit eerder onderzoek waar expliciet wordt gesproken over plegers dan wel daders sluiten we bij aan bij de oorspronkelijke terminologie.

indeling worden vier overkoepelende componenten van huiselijk geweld onderscheiden. De eerste twee – ernstige vormen van lichamelijk geweld en stalking én seksueel geweld – bevatten de meest ernstige voorvallen van huiselijk geweld. Gezien de ernst van deze voorvallen wordt slachtofferschap van deze voorvallen direct aangemerkt als slachtofferschap van evident huiselijk geweld, ook al heeft het voorval zich slechts één keer voorgedaan. Voor de voorvallen van minder ernstige aard, namelijk controle en agressieve gedragingen, geldt dat ze worden aangemerkt als evident huiselijk geweld wanneer iemand op jaarbasis minimaal tien keer slachtoffer is geweest van deze voorvallen. Bij minder dan tien voorvallen in een jaar gaat het om incidenten.

Kindermishandeling

Uit de hierboven beschreven definitie van huiselijk geweld blijkt dat ook kindermishandeling, voor zover gepleegd in de huiselijke of familiekring, onder huiselijk geweld wordt gerekend. Het begrip kindermishandeling is echter breder. In 2004 is de volgende definitie van kindermishandeling vastgelegd in de Wet op de Jeugdzorg: kindermishandeling is 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'.² Deze wettelijk verankerde omschrijving van kindermishandeling is een brede definitie van kindermishandeling. Ook bedreigende of gewelddadige gebeurtenissen die buiten de huiselijke kring plaatsvinden kunnen als kindermishandeling worden gezien.

Voor de interpretatie van een handeling 'waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend' is achtergrondkennis over de gevolgen van kindermishandeling noodzakelijk (Wagenaar e.a. 2010). Vooral de subjectieve omschrijving 'ernstige schade' en de woordcombinatie 'dreigt te worden berokkend' bieden ruimte voor discussie. In de praktijk is het bijvoorbeeld niet altijd gemakkelijk in te schatten of het opvoedingsgedrag van de ouders ernstige negatieve gevolgen heeft voor het kind. Schade die dreigt te worden berokkend is immers niet aantoonbaar. Handelingen die op den duur voor grote problemen kunnen zorgen, zijn echter reden om te spreken van kindermishandeling. Omdat de context waarin de mishandeling plaatsvindt bepaalt of er daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling, bestaat bovendien het risico dat allerlei problemen waarmee kinderen en jongeren te maken hebben als kindermishandeling worden opgevat. Deze interpretatiekwesties maken het vaststellen van (de omvang van) kindermishandeling niet eenvoudig.

² Wet op de Jeugdzorg 2015.

1.2 Eerdere prevalentiestudies

Tot nu toe is de prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland alleen afzonderlijk onderzocht. Hieronder gaan we in op de meest recente, landelijke prevalentiestudies.

Huiselijk geweld

In 2010 heeft een landelijk onderzoek huiselijk geweld plaatsgevonden (Van der Veen en Bogaerts 2010). Dit onderzoek resulteerde in een synthese van meerdere deelonderzoeken, namelijk een omvangschatting met behulp van vangst-hervangst, een vragenlijstonderzoek onder slachtoffers en een vragenlijstonderzoek onder daders.

In het vangst-hervangst-onderzoek is op basis van politiegegevens geschat hoeveel individuen dader en/of slachtoffer zijn geweest binnen een bepaalde referentieperiode. Op basis van een vooronderzoek van Kuppens e. a. (2007) is getracht om voor deze omvangschatting gebruik te maken van twee registraties, namelijk GIDS-kubus van de politie en het Letsel Informatie Systeem (LIS) van Consument en Veiligheid. Door de geringe overlap tussen deze bronnen bleek dit niet uitvoerbaar. Daarom is besloten om het vangst-hervangst-onderzoek uit te voeren door interne koppeling van GIDS-Kubus, waarbij het herhaaldelijk voorkomen van daders en slachtoffers in GIDS-Kubus het uitgangspunt vormde. Op basis van deze schatting zijn er in de periode 2004-2007 in Nederland jaarlijks tussen de 100.000 en 110.000 personen verdacht van het plegen van huiselijk geweld. Het aantal slachtoffers wordt in dezelfde periode geschat tussen 160.000 en 200.000 individuen (Van der Heijden e.a. 2009; Van der Veen en Bogaerts 2010).

Het vragenlijstonderzoek onder slachtoffers uit 2010 bestaat uit twee fasen. De eerste fase omvat de afname van een online vragenlijst bij een steekproef van het online panel van Intomart GfK. Hieraan hebben 6.427 respondenten deelgenomen. In de tweede fase zijn face-to-face-interviews gehouden met ruim 800 personen die bij de online vragenlijst hadden aangegeven slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld, waarmee informatie is verzameld over de omvang, de aard en de kenmerken van huiselijk geweld en het hulpzoekgedrag. Voor het vragenlijstonderzoek onder daders is eveneens een vragenlijst afgenomen onder respondenten van het online panel van Intomart GfK. Daarnaast is een secundaire analyse uitgevoerd op gegevens die de reclasering verzamelde bij 9.504 plegers van huiselijk geweld voor het maken van een inschatting van het risico op recidive (RISc) (Van der Knaap e.a. 2010).

Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat in de vijf jaar voorafgaande aan het onderzoek negen procent van de bevolking van 18 jaar en ouder slachtoffer is geweest van evident huiselijk geweld (Van Dijk e.a. 2010). Het aantal slachtoffers van huiselijk geweld valt op basis van dit onderzoek hoger uit dan het geschatte aantal slachtoffers op basis van politieregistraties. Dit verschil wordt ten dele verklaard door het verschil in de periode waarover is gerapporteerd. Daar waar in het vragenlijstonderzoek is gevraagd naar slachtofferschap in de laatste vijf jaar, is bij de schatting op basis van politieregistraties gerapporteerd over het aantal slachtoffers per jaar. Daarnaast is in

het vragenlijstonderzoek gevraagd naar alle vormen van huiselijk geweld (waarbij sommige lichtere vormen van huiselijk geweld alleen dan als evident huiselijk geweld zijn meegeteld als het vaker dan tien keer is voorgekomen), terwijl bekend is dat in de politieregistraties sprake is van een ondervertegenwoordiging van bepaalde vormen van huiselijk geweld, vooral lichtere vormen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat in het vragenlijstonderzoek een overschatting heeft plaatsgevonden, aangezien mensen die geïnteresseerd zijn in het onderwerp van een vragenlijst meer dan gemiddeld geneigd zijn hieraan deel te nemen (Stoop 2005). Mensen die (in het verleden) slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld zullen daardoor mogelijk eerder deelnemen aan een vragenlijstonderzoek over dit thema. Overigens is de neiging tot deelname aan een enquête lager wanneer mensen ziek zijn of niet lekker in hun vel zitten (Stoop 2005), hetgeen juist kan leiden tot een lagere respons onder slachtoffers van (recent) huiselijk geweld.

Kindermishandeling

Een goede schatting van de prevalentie van kindermishandeling is lastig. Schattingen over de omvang van kindermishandeling worden vaak vergeleken met ‘het topje van de ijsberg’, omdat slechts een deel van kindermishandeling zichtbaar is (Creighton 2002). In Nederland is de aard en omvang van kindermishandeling onderzocht met een Nationale Prevalentiestudie Mishandeling (NPM). Deze heeft plaatsgevonden in 2005 en 2010 en vormt een combinatie van een scholierenenquête en een informantstudie. In de scholierenenquête is aan leerlingen van 12-17 jaar gevraagd over hun ervaringen met mishandeling te rapporteren. Hieruit blijkt dat 187 per 1.000 12-17-jarige leerlingen in 2010 zich slachtoffer voelen van mishandeling (Alink e.a. 2011). In absolute aantallen zijn dat naar schatting ruim 180.000 scholieren.³ Deze schatting is gebaseerd op de hierboven beschreven brede definitie van wat onder kindermishandeling kan worden verstaan en vormt daarmee een bovengrens. Wanneer gebruik wordt gemaakt van strengere criteria komen Alink e.a. (2011) op een prevalentie van 99 per 1.000 scholieren die aangeven met mishandeling te maken te hebben gehad in 2010. Een schatting van het absolute aantal mishandelde leerlingen van 12-17 jaar komt daarmee uit op bijna 100.000 jongeren.⁴

Voor de informantstudie is gebruik gemaakt van informatie van 1.100 professionals (informanten) die gedurende drie maanden alle vermoedens van mishandeling hebben geregistreerd en van formele registraties bij de 15 toenmalige Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's). Aan de hand van deze gegevens wordt de prevalentie van het aantal kinderen dat in 2010 te maken heeft gehad met mishandeling - ‘het topje van de ijsberg’ - geschat op ongeveer 34 gevallen per 1.000 kinderen. Een schatting van het absolute aantal mishandelde kinderen van nul tot 18 jaar komt daarmee op 119.000 gevallen in Nederland (Alink e.a. 2011).

³ Alink e.a. (2011) hebben het over naar schatting 183.623 scholieren.

⁴ Alink e.a. (2011) hebben het over naar schatting 97.212 jongeren.

Samenloop

Binnen één gezin(ssysteem) kunnen zich verschillende vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling voordoen. Het gaat in dat geval om huishoudens waar kinderen worden mishandeld door ouders of anderen uit de huiselijke kring tot wie zij in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staan en waar tevens huiselijk geweld tegen volwassenen plaatsvindt. Bovendien kan in één huishouden dader- en slachtofferschap door elkaar lopen. Zo kan er sprake zijn van wederzijds geweld, waardoor personen binnen een gezin zowel pleger als slachtoffer zijn. Daarnaast kan een pleger binnen een gezin meerdere slachtoffers maken, zowel volwassen slachtoffers als minderjarige slachtoffers. Ook kan in een situatie van geweld tussen partners een kind slachtoffer worden van kindermishandeling in de vorm van getuige van huiselijk geweld.

Naar deze samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling is nog weinig onderzoek gedaan. Wel blijkt uit het landelijke onderzoek naar huiselijk geweld van Van der Veen en Bogaerts uit 2010 dat plegers van huiselijk geweld in bijna twee derde van de gevallen ook slachtoffers zijn van (voorzien van) huiselijk geweld. Slachtoffers van huiselijk geweld zijn in ruim een derde van de gevallen ook pleger. Ook uit onze Monitor Huiselijk Geweld Twente blijkt dat er sprake is van een sterke verwevenheid tussen dader- en slachtofferschap (Kruize e.a. 2015).

1.3 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Dit vooronderzoek is allereerst bedoeld om uitsluitsel te geven over de mogelijkheden om de omvangschatting van huiselijk geweld met de vangst-hervangst methode zoals uitgevoerd in 2009 in 2016 te repliceren en wellicht te verbeteren. Daarnaast is het een inventarisatie van andere methoden voor omvangschatting, een inventarisatie en beoordeling van overige databronnen voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling en de mogelijkheid de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinnen te bepalen.

De probleemstelling van het vooronderzoek luidt als volgt:

Kan de in 2009 uitgevoerde vangst-hervangst omvangschatting worden gerepliceerd en eventueel ook verbeterd? Welke andere databronnen met betrekking tot huiselijk geweld kunnen worden benut in de prevalentiestudie? Welke databronnen zijn beschikbaar en bruikbaar voor een omvangschatting van kindermishandeling in Nederland op basis van de vangst-hervangst methode en/of alternatieve methoden? Welke databronnen zijn beschikbaar en bruikbaar voor een verkenning van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinssystemen?

Deze probleemstelling valt uiteen in een vijftal onderzoeksvragen.

1. Kan de eerder uitgevoerde vangst-hervangst omvangschatting huiselijk geweld worden gerepliceerd? Op welke punten kan er eventueel worden verbeterd, met behoud van de vergelijkbaarheid?
2. Welke andere schattingsmethoden zijn er beschikbaar voor het bepalen van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling?

3. Welke andere databronnen met betrekking tot huiselijk geweld kunnen worden benut in de prevalentiestudie en op welke wijze? Aan welke kwaliteitseisen dienen de databronnen te voldoen en in hoeverre voldoen de beschikbare bronnen en gegevens aan deze eisen?
4. Welke databronnen zijn te benutten voor de schatting van de prevalentie van kindermishandeling en op welke wijze? Is een vangst-hervangst schatting zoals eerder bij huiselijk geweld is uitgevoerd eveneens bij kindermishandeling (brede definitie) een mogelijkheid voor het schatten van het aantal plegers en slachtoffers? Aan welke kwaliteitseisen dienen deze databronnen te voldoen en in hoeverre voldoen de beschikbare bronnen en gegevens aan deze eisen?
5. Welke bronnen en methoden komen in aanmerking om de omvang van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinnen te schatten? Aan welke kwaliteitseisen dienen deze databronnen te voldoen en in hoeverre voldoen de beschikbare bronnen en gegevens aan deze eisen?

1.4 Onderzoeksopzet

Het vooronderzoek is uitgevoerd in twee fasen, namelijk een inventarisatie van databronnen en schattingsmethoden en een beoordeling van de kwaliteit van de gegevens in de databronnen.

Fase 1 Inventarisatie databronnen en schattingsmethoden

In de eerste fase hebben we om te beginnen een literatuurstudie uitgevoerd naar methoden voor omvangschattingen. Per schattingsmethode is nagegaan aan welke aannames moet worden voldaan om de methode toe te passen en welke eisen de methode stelt aan de databronnen.

Daarnaast hebben we in de eerste fase van het onderzoek aan de hand van een literatuur- en internetresearch een uitvoerige lijst opgesteld van mogelijk beschikbare databronnen op het gebied van huiselijk geweld, kindermishandeling en de samenloop hiertussen. Vervolgens hebben we de bruikbaarheid van deze bronnen beoordeeld aan de hand van beschikbaarheid (is de bron eenvoudig te ontsluiten en is de beheerder bereid en gemachtigd de gegevens te leveren) en geschiktheid (mogelijkheden en beperkingen van de bron voor het meten van (vormen van) huiselijk geweld, kindermishandeling en samenloop). Deze beoordeling heeft plaatsgevonden door middel van telefonische interviews met medewerkers van betrokken organisaties.

De resultaten van deze eerste fase – een overzicht van methoden en beschikbare en mogelijk geschikte databronnen – zijn ter bespreking en beoordeling voorgelegd aan de leden van de begeleidingscommissie.

Fase 2 Beoordeling gegevens

De databronnen die uit de eerste fase naar voren zijn gekomen als beschikbaar en mogelijk geschikt hebben we in de tweede fase van het onderzoek nader bestudeerd en

beoordeeld. Waar we in de eerste fase een beoordeling hebben uitgevoerd van beschikbaarheid en geschiktheid van de bronnen, hebben we in de tweede fase de kwaliteit van de gegevens in deze bronnen beoordeeld. Om de kwaliteit te kunnen beoordelen hebben we elke bron getoetst op drie criteria:

1. volledigheid: wordt de bron op consequente wijze gevuld en komen alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling in de registraties voor of is er sprake van een onderdekking of ondervertegenwoordiging;
2. validiteit: bevatten de gegevens systematische fouten;
3. continuïteit: zijn de gegevens actueel en vergelijkbaar met eerdere jaren of is er sprake van een trendbreuk.

Daarnaast hebben we in de tweede fase van het onderzoek per databron nagegaan of er op basis van de gegevens in deze databron onderscheid gemaakt kan worden tussen huiselijk geweld en kindermishandeling, tussen kindermishandeling in huiselijke kring en daarbuiten, tussen plegers, slachtoffers en overige betrokkenen en tussen de verschillende vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling (psychisch, seksueel of lichamelijk geweld). Verder hebben we nagagaan in hoeverre bronnen informatie bevatten over gender. Naast een onderscheid tussen mannen en vrouwen hebben we daarbij tevens gekeken naar de beschikbaarheid van informatie over sociaal-culturele aspecten en verschillen in macht.

Ook hiervoor hebben we gebruik gemaakt van uitvoerige (telefonische) interviews met medewerkers van de betrokken organisaties. In totaal (fase 1 en fase 2) hebben we gesprekken gevoerd met 40 respondenten. Een overzicht hiervan is bijgevoegd in bijlage 1. In een aantal gevallen heeft, naast een interview, een bezoek plaatsgevonden aan de betreffende organisatie om de databron in te zien of is een uitdraai van gegevens opgevraagd voor nadere bestudering van de bron. Dit is niet voor alle bronnen gedaan, omdat dit in veel gevallen geen aanvullende informatie zou opleveren. De afwegingen die daarbij per databron zijn gemaakt, zijn opgenomen in bijlage 2.

Combinatie schattingsmethoden en databronnen

De eisen die aan de gegevens worden gesteld zijn per schattingsmethode verschillend. Als laatste stap van dit vooronderzoek hebben we daarom de informatie over de eisen van de verschillende methoden voor omvangschatting gecombineerd met de informatie over de beschikbare databronnen, waarmee we hebben vastgesteld welke data kunnen worden gebruikt voor welke omvangschattingen.

1.5 Leeswijzer

In het tweede hoofdstuk van dit rapport geven we een beschrijving van de methoden voor omvangschattingen. In hoofdstuk 3 en 4 behandelen we de beschikbare en mogelijk geschikte databronnen voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling van respectievelijk politie/justitie, gezondheidszorg en hulpverlening. Databronnen die wel zijn bestudeerd maar niet geschikt zijn gebleken

voor een omvangschatting zijn opgenomen in bijlage 3. In het vijfde hoofdstuk combineren we de verzamelde informatie over methoden voor omvangschattingen en beschikbare databronnen. In het laatste hoofdstuk bespreken we de conclusies.

2. METHODEN VOOR OMVANGSCHATTING

Voor het schatten van de omvang van een verborgen populatie, zoals die van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling, zijn diverse methoden beschikbaar. In dit hoofdstuk behandelen we de vangst-hervangstmethode, multipliemethoden, sociale netwerkanalyse, extrapolatie van regionale en lokale gegevens en het gebruik van bestaand prevalentieonderzoek. Per methode gaan we na aan welke aannames moet worden voldaan om de methode toe te passen en welke eisen de methode stelt aan de databronnen. Ook de consequenties van schending van de aannames en de eisen worden per methode behandeld.

2.1 Vangst-hervangstmethoden

De ‘vangst-hervangstmethode’ (Engels: capture-recapture) is afkomstig uit de biologie en wordt gebruikt om de grootte van een dierenpopulatie te schatten wanneer het niet mogelijk is om alle individuele dieren te tellen (Van der Heijden en Hirasings 2001). Een deel van de dieren wordt gevangen en gemarkeerd, waarna op basis van het aantal gemarkeerde dieren in een latere vangst een schatting kan worden gemaakt van de omvang van de populatie (Southwood en Henderson 2000). De methode wordt ook frequent toegepast in de epidemiologie (Chao 2001).

De vangst-hervangstmethode komen we tegenwoordig ook tegen in andere onderzoeksvelden waaronder in de sociale wetenschappen. Daar wordt de methode gebruikt om de incidentie en prevalentie van sociale fenomenen – waaronder huiselijk geweld – te schatten (Böhning en Van der Heijden 2009). Tussen biologische en sociaal wetenschappelijke omvangschattingen is echter sprake van een belangrijk verschil. Waar het in de biologie gebruikelijk is om uit dezelfde populatie meerdere steekproeven te trekken en op basis daarvan te schatten, is dit in de sociale wetenschappen om ethische, praktische en financiële redenen vaak niet goed mogelijk.

Sociaal wetenschappelijke omvangschattingen kunnen in plaats daarvan uitgevoerd worden op basis van bestaande registraties die voortvloeien uit het te schatten verborgen gedrag (Buster en Van den Brink 2001; Van der Heijden en Hirasings 2001). Daarbij zijn twee hoofdstromen te onderscheiden. De eerste gaat uit van meerdere registraties die gekoppeld worden. De tweede methodiek gaat uit van één registratie waarbij wordt nagegaan hoe vaak dezelfde persoon in die registratie voorkomt (Oosterlee en Vink 2006).

Voor beide varianten beschrijven we aan welke aannames en eisen moet worden voldaan om ze valide toe te kunnen passen en wat de consequenties zijn wanneer de aannames en eisen worden geschonden.

Variante 1. Meerdere registraties

Bij het schatten van de omvang op basis van meerdere registraties bepaalt de mate van overlap tussen de registraties de hoogte van de schatting. Daarbij geldt dat hoe lager de overlap is des te hoger de omvangschatting en andersom.

Aannames en eisen

Voor het kunnen toepassen van vangst-hervangstmethoden op basis van meerdere registraties moet worden voldaan aan enkele aannames en eisen (Spree en Bogaerts 2015; Brittain en Böhning 2009; Van der Heijden e.a. 2009; Kuppens e.a. 2007; Buster en Van den Brink 2001; Van der Heijden en Hirasing 2001; Sikkel e.a. 2006).

Het is noodzakelijk dat:

1. de koppeling tussen de registraties betrouwbaar is;
2. de registraties onafhankelijk van elkaar zijn;
3. de trekkansen van individuen onafhankelijk van elkaar zijn;
4. er sprake is van een gesloten populatie;
5. er geen sprake is van foutieve vangsten;
6. er geen sprake is van dubbele records in een registratie;
7. alle personen een kans hebben om in de registratie voor te komen.

Ad. 1 Betrouwbare koppeling

De eerste aanname is dat er geen koppelfouten worden gemaakt. Om te voorkomen dat personen onterecht gekoppeld worden of juist niet kunnen worden gekoppeld, is het noodzakelijk dat in de registratie(s) unieke personen te identificeren zijn en dat de identificatie in alle registraties op identieke wijze plaatsvindt. Een betrouwbare koppeling kan tot stand worden gebracht op basis van het Burgerservicenummer (BSN) of unieke idents bestaande uit (delen van) de achternaam, geslacht, geboortedatum, postcode en woonplaats (Snippe e.a. 2014). Deze versleuteling zou kunnen geschieden door een zogenoemde Trusted Third Party.

Ad. 2 Onafhankelijkheid tussen registraties

De tweede aanname betreft de onafhankelijkheid tussen registraties. Dit wil zeggen dat de kans dat een persoon in de eerste registratie is opgenomen niet mag afhangen van het feit dat de persoon in de tweede registratie voorkomt en andersom (Spree en Bogaerts 2015; Brittain en Böhning 2009; Oosterlee en Vink 2006; Buster en Van den Brink 2001). In het geval van twee registraties moet er sprake zijn van volledige onafhankelijkheid om tot een schatting te komen. De veronderstelling kan enigszins versoepeld worden bij drie of meer registraties, omdat in dat geval hiervoor statistisch kan worden gecorrigeerd.

Ad.3 Onafhankelijkheid tussen individuele trekkansen

De derde – hiermee samenhangende – aanname betreft de onafhankelijkheid tussen de trekkansen van individuen binnen een registratie. Deze aanname wordt geschonden wanneer huishoudens met bijvoorbeeld een specifieke etnische achtergrond die te maken krijgen met huiselijk geweld en kindermishandeling standaard worden ondergebracht bij dezelfde instelling en dus geen kans hebben om in andere registraties voor te komen (Spree en Bogaerts 2015; Brittain en Böhning 2009). Ook

hier geldt dat bij gebruik van drie of meer registraties statistisch gecorrigeerd kan worden voor het schenden van de aanname.

Ad. 4 Gesloten populatie

De vierde aanname is dat de populatie waarvan de omvang wordt bepaald ‘gesloten’ is, hetgeen wil zeggen dat deze duidelijk afgebakend is (geografisch en tijdsperiode) en dat deze niet te veel van omvang verandert tijdens de periode van onderzoek (Spreen en Bogaerts 2015; Brittain en Böhning 2009; Sikkel e.a. 2006; Buster en Van den Brink 2001; Van der Heijden en Hirasing 2001). Voor de samenleving geldt dat die sterk aan verandering onderhevig is: tijdens en na de totstandkoming van registraties zullen nieuwe personen tot de populatie toetreden (geboorte en immigratie), terwijl anderen uit beeld raken (sterfte en emigratie).

Ad. 5 Geen foutieve vangsten

De vijfde aanname voor het toepassen van vangst-hervangstmethoden is dat er geen sprake mag zijn van overdekking van de bronnen als gevolg van foutieve vangsten. Dat wil zeggen, dat er koppelingen tot stand komen, terwijl er geen sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Om foutieve vangsten te voorkomen dient goed te worden afgebakend wanneer er in een registratie sprake is van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Zo is het van belang dat op basis van de registraties de leeftijd van de betrokken personen bekend is en dat duidelijk is wat de familie of sociale relatie tussen deze personen is. Anders kan niet worden vastgesteld of er sprake is van geweld binnen de huiselijke kring of een afhankelijkheidsrelatie en dus van huiselijk geweld en/of kindermishandeling (Van der Veen en Bogaerts 2010).

Ad. 6 Geen dubbele records

De zesde aanname is dat er in de registraties geen dubbele records voorkomen. Als personen meer dan één keer in dezelfde registratie zijn opgenomen worden zij ten onrechte meerdere keren meegenomen in de omvangschatting.

Ad. 7 Kans om in de registratie voor te komen

De zevende aanname is dat niet-geregistreerde personen die hetzelfde kenmerk hebben als de geregistreerde personen van de te schatten populatie een verwachte kans hebben om in alle registraties voor te komen. Als er sprake is van een afwijkende subpopulatie die zich zelden mixt en personen uit die subpopulatie geen kans hebben om in de registraties voor te komen, worden zij niet meegenomen in de schatting.

Schending

In de sociale wetenschappen is het in de praktijk vaak niet mogelijk om te voldoen aan alle bovenstaande aannames en eisen. Wanneer aannames worden geschonden heeft dit consequenties voor de schatting van de omvang van de populatie.

Voor de eerste aanname – dat de koppeling betrouwbaar is – geldt dat schending ervan van invloed is op de overlap tussen de registraties, hetgeen kan leiden tot zowel over- of onderschattingen. Hierbij geldt des te groter de te schatten populatie is, des te

onnauwkeurig de omvangschatting door een ontorechte of niet tot stand gebrachte koppeling.

Voor de tweede en derde aanname – onafhankelijkheid tussen registraties en dat ieder individu een onafhankelijke kans heeft om op alle registraties voor te komen – geldt dat bij schending de overlap tussen twee registraties groter zal zijn waardoor de schatting te laag uitvalt.

Met betrekking tot de vierde aanname – die van een gesloten populatie – blijkt uit onderzoek dat de schending ervan leidt tot hogere omvangschattingen van de populatie en dat dit effect toeneemt met de lengte van de observatieperiode (Cruyff en Van der Heijden 2003). In de sociale wetenschappen is daarom van belang om een duidelijke afbakening van het geografische gebied en een (kort) tijdvak te formuleren bij het toepassen van vangst-hervangstmethoden. Daarbij moet men rekening houden met (de kwaliteit van) de beschikbare registraties: wanneer de registraties bijvoorbeeld een tijdsperiode van een half jaar omvatten, is het niet zinvol om als afbakening een jaar te kiezen.

Bij schending van de vijfde en zesde aanname – geen foutieve vangsten en geen dubbele records – zijn personen meegenomen in de schatting die geen slachtoffer of pleger zijn, hetgeen waarschijnlijk zal leiden tot een overschatting.

Voor de zevende aanname – dat alle personen een kans hebben om in de registraties voor te komen – geldt dat de schatting bij schending waarschijnlijk te laag uitvalt, omdat kenmerken van personen uit onbekende subpopulaties niet worden meegenomen.

In de meeste empirische situaties blijken één of meerdere aannames te zijn geschonden (Spreeen en Bogaerts 2015). Het schenden van de aanname van onafhankelijkheid tussen de registraties leidt tot een foutieve omvangschatting, maar de gemaakte fout is kleiner naarmate de ‘geïmpliceerde dekking’ (Engels: implied coverage) hoger is (Gerritse e.a. 2015; Brown e.a. 2006). De geïmpliceerde dekking is hoger naarmate de tweede registratie meer overlap heeft met de eerste. De schatting is in dat geval robuuster – en dus nauwkeuriger – dan bij een lagere geïmpliceerde dekking.

Er verschijnt steeds meer literatuur over hoe kan worden gecorrigeerd voor schending van de aannames (zie onder andere AStA *Advances in Statistical Analysis* 2009 volume 93). In sommige gevallen is de kwaliteit van de voor vangst-hervangst beschikbare bronnen dermate discutabel dat het niet zinvol is hiervoor te corrigeren.

Variant 2. Eén registratie

De tweede variant van vangst-hervangst is het schatten van de omvang van de populatie op basis van de mate waarin personen herhaaldelijk voorkomen in een enkele bestaande registratie (Kuppens e.a. 2007; Sikkel 2006; Jansen 2006; Schwarz en Arnason 1996; Seber 1974). Er wordt op basis van de databron een lijst van unieke

personen gemaakt die in de registratie voorkomen, waarbij wordt aangegeven hoe vaak een persoon hierin is opgenomen. Deze lijst geeft bij verborgen populaties – per definitie – een incompleet beeld van de populatie, omdat het verborgen deel van de populatie niet is geregistreerd. Met behulp van de gegevens van de personen die wel in de registratie voorkomen kan worden geschat hoeveel personen uit de beoogde populatie niet in de registratie voorkomen.

Bij deze manier van schatten speelt de zogenoemde poissonverdeling een belangrijke rol (Poisson 1838). Het betreft een kansverdeling die wordt gebruikt om het voorkomen van bepaalde voorvallen te voorspellen. Elke persoon in de registratie krijgt een poissonparameter (tussen de 0 en de 1) die zijn trekkans bepaalt. Om de parameter te bepalen wordt gebruik gemaakt van zogenoemde covariaten (Böhning en Van der Heijden 2009; Kuppens e.a. 2007; Pollock 2002; Alho 1990). Door de kenmerken van personen in de registratie in een regressiemodel op te nemen, worden covariaten bepaald die de kans aangeven dat een persoon met dergelijke kenmerken wordt getrokken uit de populatie. Voorbeelden van covariaten zijn geslacht, leeftijd en woonplaats, maar praktisch alle persoonlijke kenmerken kunnen als covariaat worden gebruikt.

Op basis van de bepaalde trekkans van personen die in de registraties zijn opgenomen kan worden geschat hoeveel personen – met dezelfde kenmerken – nooit zijn waargenomen (Kuppens e.a. 2007). Door dit voor alle personen in de registraties na te gaan en de verkregen schattingen op te tellen kan de bekende, onbekende en totale omvang van de populatie worden geschat.

Aannames en eisen

Bij toepassing van de vangst-hervangstmethode op basis van één registratie geldt dat noodzakelijk is dat:

1. de observaties in de registratie onafhankelijk van elkaar zijn;
2. er sprake is van een gesloten populatie;
3. unieke personen geïdentificeerd kunnen worden;
4. er geen sprake is van foutieve vangsten;
5. alle personen een kans hebben om in de registratie voor te komen.

Ad. 1 Onafhankelijkheid van de observaties

De eerste aanname is dat de observaties binnen de registratie onafhankelijk van elkaar moeten zijn (Brittain en Böhning 2009). De kans dat een persoon is opgenomen in de registratie mag op geen enkele wijze verbonden zijn aan nieuwe registraties van dezelfde personen.

Ad. 2 Gesloten populatie

De tweede aanname is dat de populatie waarvan de omvang wordt bepaald ‘gesloten’ is, hetgeen wil zeggen dat deze duidelijk afgebakend is (geografisch en tijdsperiode) en dat deze niet te veel van omvang verandert tijdens de periode van onderzoek (Spreen en Bogaerts 2015; Brittain en Böhning 2009; Sikkel e.a. 2006; Buster en Van den Brink 2001; Van der Heijden en Hirasing 2001).

Ad. 3 Identificatie unieke personen

De derde aanname is dat het noodzakelijk is dat unieke personen in de registratie(s) kunnen worden geïdentificeerd, zodat kan worden nagegaan hoe vaak één unieke persoon in de registratie voorkomt. De identificatie kan plaatsvinden door gebruik te maken van het Burgerservicenummer (BSN) of unieke idents bestaande uit (delen van) de achternaam, geslacht, geboortedatum, postcode en woonplaats (Snippe e.a. 2014).

Ad. 4 Geen foutieve vangsten

De vierde aanname is dat er geen sprake mag zijn van overdekking van de bron vanwege foutieve vangsten. Dat wil zeggen dat er gevallen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling worden meegenomen, terwijl daar geen sprake van is. Om foutieve vangsten te voorkomen dient duidelijk te worden afgebakend wanneer er sprake is van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Ad. 5 Kans om in de registratie voor te komen

De vijfde aanname is dat niet-geregistreerde personen die hetzelfde kenmerk hebben als de geregistreerde personen van de te schatten populatie een verwachte kans hebben om in alle registraties voor te komen. Als er sprake is van een afwijkende subpopulatie die zich zelden mixt en personen uit die subpopulatie geen kans hebben om in de registraties voor te komen, ontbreken deze in de schatting.

Schending

Voor de eerste aanname – dat de observaties onafhankelijk van elkaar moeten zijn – geldt dat schending hiervan tot zowel een over- als onderschatting kan leiden. Bij een toename van observaties leidt schending tot een onderschatting, terwijl dit bij een afname van observaties tot een overschatting leidt.

Met betrekking tot de tweede aanname van een gesloten populatie blijkt uit onderzoek dat de schending ervan leidt tot hogere omvangschattingen van de populatie en dat dit effect toeneemt met de lengte van de observatieperiode (Cruyff en Van der Heijden 2003). In de sociale wetenschappen is het daarom van belang om een duidelijke afbakening van het geografische gebied en een (kort) tijdvak te formuleren bij het toepassen van deze methode.

Het is noodzakelijk dat kan worden vastgesteld hoe vaak één persoon in de registraties voorkomt. Als niet is voldaan aan de derde aanname dat unieke personen geïdentificeerd kunnen worden, dan is dit niet mogelijk en kan de vangst-hervangstmethode op basis van één registratie niet worden toegepast.

De schending van de vierde aanname – geen foutieve vangsten – leidt tot een foutieve schatting. Als de afbakening van het onderzochte fenomeen te breed is geformuleerd is er hoogstwaarschijnlijk sprake van een overschatting, terwijl er bij een te enge formulering sprake is van een onderschatting.

Voor de vijfde aanname – dat alle personen een kans hebben om in de registraties voor te komen – geldt dat de schatting bij schending waarschijnlijk te laag uitvalt, omdat

kenmerken van personen uit onbekende subpopulaties niet worden meegenomen. Er zullen covariaten ontbreken, waardoor de covariaten die wel op basis van de registratie zijn onderscheiden voor een groter gedeelte de kans bepalen dat iemand in de registratie voorkomt. Dit resulteert in een relatieve overschatting van het aantal personen met kenmerken die wel in de registratie voorkomen en een onderschatting van het deel dat ontbreekt.

Het is mogelijk te corrigeren voor de ontbrekende covariaten. Hierover is volop discussie in meerdere onderzoeksvelden (zie onder andere Marshall e.a. 2010; Donders e.a. 2006; Greenland e.a. 2005). Eén van de oplossingen is het toepassen van de complete-subject methode, waarbij alleen personen in de schatting worden meegenomen die op alle onderscheiden covariaten scoren en de missende waarden weg te laten. De onderzoeker moet in dat geval genoeg nemen met het feit dat hij de omvang van de populatie heeft onderschat en dat hij bepaalde subpopulaties niet in zijn schatting heeft meegenomen. Andere mogelijkheden zijn het gebruik van het zogenoemde expectation-maximization (EM) algoritme en Maximum-likelihood en Multiple-imputation modellen. Voor alle bovengenoemde methoden geldt echter dat zij zeer complex en statistisch gezien aan discussie onderhevig zijn. Met name wanneer de beschikbare registraties van dermate slechte kwaliteit zijn (bijvoorbeeld in het geval van onvolledigheid) zijn deze correcties niet meer zinvol. Men kan dan beter voor andere methoden kiezen om de omvang van de populatie te schatten.

2.2 Multipliermethoden

Multipliermethoden schatten de omvang van een populatie op basis van de ratio tussen geregistreerde en ongeregistreerde voorvallen of personen (Sikkel e.a. 2006). Er zijn meerdere toepassingen van deze methode die van elkaar verschillen in hoe deze ratio's tussen geregistreerde en ongeregistreerde gevallen worden achterhaald. In deze paragraaf behandelen we eerst een variant waarbij de multiplier wordt berekend op basis van bestaande registraties, steekproeven en onderzoek. Vervolgens beschrijven we een tweede en derde variant, de 'nominatie-techniek' en de 'network scale-up methode'.

Variant 1. Registraties, steekproeven en eerder onderzoek

De meest basale toepassing van de multipliermethode is op basis van bestaande registraties, steekproeven en onderzoek. De onderzoeker verzamelt bij deze variant geen empirische data om tot een multiplier te komen, maar maakt gebruik van bestaande informatie. Het aantal geregistreerde gevallen van huiselijk geweld in een bepaalde tijdperiode of gebied wordt bij deze methode 'vermenigvuldigd' op basis van ratio's die voortkomen uit kennis uit eerder onderzoek of andere bronnen (Frischer e.a. 2001; Taylor 1997). Op deze wijze wordt het totale aantal gevallen in de populatie geschat. Bijvoorbeeld, als we op basis van onderzoeken naar de prevalentie van huiselijk geweld concluderen dat in ongeveer één op de 100 gevallen huiselijk geweld wordt geregistreerd, stellen we de 'multiplier' gelijk aan 100. Als in een

registratie of steekproef 50 gevallen zijn opgenomen, dan schatten we het totale aantal gevallen van huiselijk geweld op $(50 \cdot 100 =) 5.000$.

Deze variant werd onder andere toegepast in onderzoek naar harddrugsgebruikers (Bieleman e.a. 1995). De multiplier kwam in dat onderzoek tot stand op basis van de aantallen bij de drugshulpverlening geregistreerde harddrugsgebruikers in 16 Nederlandse gemeenten en het bereik van de hulpverlening.

Een zwakte van deze toepassing van de multipliermethode is dat er vaak geen betrouwbaarheidsintervallen rond de omvangschatting en de multiplier kunnen worden bepaald, omdat de standaarddeviatie die noodzakelijk is om deze te berekenen niet beschikbaar is. Om toch tot betrouwbaarheidsintervallen te komen kan gebruik worden gemaakt van ‘bootstrapping’ en ‘jackkniving’ (Snijders en Borgati 1999; Kim en Anderson 2004; Efron en Tibshirani 1993). Het gaat hier om twee bewerkelijke statistische technieken, waarbij theoretisch een oneindig aantal steekproeven uit een registratie worden getrokken. Op basis hiervan kan een standaarddeviatie worden berekend die gebruikt kan worden om betrouwbaarheidsintervallen op te stellen. Voor een gedetailleerde beschrijving van deze twee technieken verwijzen we onder andere naar Kim en Anderson (2004) en Efron en Tibshirani (1993).

Aannames en eisen

Bij het op deze wijze schatten van de omvang van een populatie is het noodzakelijk een tweetal aannames te doen. Ten eerste moeten we ervan uitgaan dat de berekende ratio van het voorkomen van huiselijk geweld – in ons voorbeeld één op 100 – betrouwbaar is. Dit is afhankelijk van de bronnen op basis waarvan de multiplier is bepaald. De bronnen dienen niet alleen valide en betrouwbaar te zijn, maar ook specifiek van toepassing te zijn op de onderzochte populatie. Als de multiplier bijvoorbeeld mede bepaald is op basis van een onderzoek dat is uitgevoerd onder uitsluitend Nederlanders, dan is deze minder bruikbaar voor het schatten van de omvang van populaties van personen met een andere nationaliteit (Sikkel e.a. 2006).

De tweede aanname is dat het aantal gevallen dat we in de registraties tegenkomen – in ons voorbeeld 50 – representatief is voor de te schatten populatie. Om aan deze aanname te voldoen kan bij huiselijk geweld en kindermishandeling waarschijnlijk niet worden volstaan met één registratie, maar dienen registraties gecombineerd te worden om een zo volledig mogelijk beeld te geven. Hieruit volgt dat – net als bij de toepassing van de vangst-hervangstmethode op basis van twee of meerdere registraties – unieke personen in de registraties moeten kunnen worden onderscheiden, omdat de bronnen anders niet gecombineerd kunnen worden.

Schending

Het schenden van de aannames leidt tot een over- of onderschatting schatting van de omvang van de populatie. Van Meeteren en collega's (2007), die in hun onderzoek naar irreguliere immigranten in België gebruik maken van politiestatistieken, gaan daar in hun onderzoek op in. Zij merken op dat de door hun gebruikte registraties enkele beperkingen kennen. Zo komen er geen dubbeltellingen in het bestand voor:

wanneer iemand op dezelfde dag is aangehouden zowel in verband met een delict als voor onwettig verblijf, komt alleen het delict voor in het bestand van de onderzoekers en vervalt het onwettig verblijf. Dit leidt tot een onderschatting van de omvang.

Variante 2. De nominatie-techniek

Een tweede toepassing van de multipliemethode is de nominatie-techniek (zie onder andere Hartnoll 1985). Uitgangspunt van deze methode is dat een respondent uit de onderzochte populatie wordt gevraagd anderen die hij of zij kent te nomineren. Vervolgens geeft de respondent aan, zowel voor zichzelf als voor de genomineerden, of zij in contact zijn geweest met bijvoorbeeld politie of hulpverlening. De multiplier wordt vervolgens bepaald aan de hand van ratio's die voortkomen uit de antwoorden van de respondenten.

Deze methode werd al eerder toegepast door Hartnoll en collega's (1985) die onderzoek deden naar het aantal opiaatgebruikers. In onderzoek naar harddrugs en criminaliteit in Utrecht en Rotterdam maakte INTRAVAL gebruik van deze methode (Ten Den e.a. 1995; Bieleman e.a. 1989). Meer recent werd deze variant nog gehanteerd in een onderzoek naar irreguliere immigranten in België (Van Meeteren e.a. 2007). Daarbij werd multiplier bepaald door informatie uit interviews af te zetten tegen politiestatistieken. Het betrof een toepassing van een door Jack Burgers (1996) ontwikkelde methode, waarmee tot een schatting van een ondergrens kan worden gekomen.

Voor het bepalen van omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling kan bijvoorbeeld aan respondenten worden gevraagd hoeveel slachtoffers van huiselijk geweld zij kennen (nominees) en of deze wel of niet zijn geregistreerd bij bijvoorbeeld hulpverlening en politie. De antwoorden worden vergeleken met de databestanden van de desbetreffende instanties. Op basis van de verhouding wel versus geen contact kan een ratio worden bepaald waarmee de omvang van de totale populatie wordt geschat. Deze manier van data verzamelen kan worden toegepast bij zowel professionals als bij instanties bekende slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Aannames en eisen

Bij de toepassing van de nominatie-techniek gelden twee aannames. Ten eerste dienen we er van uit te gaan dat respondenten leden van de onderzochte populatie kunnen en willen identificeren en dat zij kunnen en willen benoemen of deze bekend zijn bij instanties.

Ten tweede geldt hier de aanname dat alle personen uit alle mogelijke subpopulaties van de te schatten populatie een kans moeten hebben om te worden genoemd door de respondenten. Als er sprake is van een subpopulatie die zich zelden mixt, zal deze subpopulatie in zijn geheel missen in de omvangsschatting. Ook wanneer alleen respondenten uit een specifieke subpopulatie worden bevroegd zal de kans dat personen uit andere subpopulatie worden genomineerd lager zijn, hetgeen van invloed is op de omvangsschatting.

Schending

Als niet wordt voldaan aan de eerste aanname – en respondenten andere leden van de onderzochte populatie niet kunnen en/of willen identificeren – wordt een omvangschatting gedaan op basis van onvolledige identiteiten. Dit leidt tot het niet kunnen identificeren van duplicaten, hetgeen tot een verkeerde ratio en een onderschatting leidt. Mogelijk zijn bijvoorbeeld professionals – vanwege hun beroepsgeheim of omdat zij de vertrouwensrelatie met hun cliënten niet willen beschadigen – terughoudend met het verstrekken van gegevens van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling aangezien het een gevoelig onderwerp betreft.

Wanneer slachtoffers en plegers van huiselijk geweld worden bevraagd is bovengenoemd probleem nog waarschijnlijker. Verborgene populaties worden vaak gekenmerkt door illegaal gedrag (Sikkel e.a. 2006). De leden van dergelijke subpopulaties zijn vaak terughoudend in het doorgeven van (echte) namen of weten simpelweg niet of een nominee wel of geen contact heeft gehad met politie of hulpverlening. Om deze reden is in eerdere onderzoeken, waarbij de nominatie-techniek is toegepast, gekozen om alleen gebruik te maken van de door de respondent zelf gerapporteerde contacten met politie en hulpverlening (Ten Den e.a. 1995; Bieleman e.a. 1989).

Bij schending van de tweede aanname - dat alle personen een kans moeten hebben om genomineerd te worden - leidt de nominatie-techniek tot een onderschatting. Er is dan binnen de populatie sprake van een subgroep die zich zelden mixt, waardoor deze subpopulatie in de schatting ontbreekt. Dat deze aanname wordt geschonden is waarschijnlijker op het moment dat de dataverzameling begint bij het bekende deel van de populatie. Het verkrijgen van een steekproef waarvan men redelijkerwijs kan veronderstellen dat deze de complete populatie dekt vereist goede kennis van plaatsen waar personen uit verborgene subpopulaties kunnen worden aangetroffen.

Variant 3. Network scale-up methode

De derde en laatste variant van de multipliermethode die we hier bespreken is de ‘network scale-up’ methode.¹ Bij deze toepassing worden personen uit de onderzochte populatie – net als bij de nominatie-techniek – gevraagd hoeveel anderen zij kennen binnen de populatie (Bernard e.a. 1991, 2010; Killworth e.a. 1998a, 1998b; Maltiel 2013). Het verschil met de nominatie-techniek is dat de ego-netwerken die ontstaan worden opgeschaald op basis van over de populatie bekende karakteristieken.

Eén van de eerste toepassingen van de network-scale up methode is bij het schatten van het aantal aardbevingsslachtoffers in Mexico (Bernard e.a. 1991). Tegenwoordig wordt de methode veelvuldig gebruikt om de omvang van het aantal personen dat een

¹ Sommige onderzoekers zijn wellicht van mening dat de network scale-up methode geen toepassing van de multipliermethode is, omdat de berekeningen die eraan ten grondslag liggen enigszins afwijken van de eerste twee varianten in deze paragraaf.

verhoogd risico heeft op het HIV-virus te schatten (Crawford e.a. 2015; Guo e.a. 2013; Ezoe e.a. 2012; Salganik e.a. 2011).

In het geval van huiselijk geweld en kindermishandeling kan aan professionals worden gevraagd hoeveel huishoudens zij binnen hun actieve netwerk kennen en welke daarvan binnen een bepaalde tijdsperiode met huiselijk geweld en kindermishandeling in aanraking zijn geweest. In feite vraagt de onderzoeker aan de professional een ego-netwerk op te stellen dat bestaat uit al hun directe professionele relaties (Scott en Carrington 2011). Er kan ook voor worden gekozen om, indien mogelijk, bekende slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling te bevragen. Vervolgens worden deze netwerken opgeschaald op basis van bekende gegevens over de populatie.

Als bijvoorbeeld uit de ego-netwerken naar voren komt dat twee op de 300 huishoudens in aanraking komen met huiselijk geweld en de totale grootte van de populatie bedraagt 3.000 huishoudens, dan schatten we het totale aantal op $(3.000 / 300 = 10 * 2 =)$ 20 huishoudens. Naarmate meer ego-netwerken van personen worden gecombineerd wordt de multiplier die hieruit voortkomt nauwkeuriger, waardoor een robuustere schatting kan worden gemaakt (Bernard e.a. 2010).

Aannames en eisen

Het uitgangspunt van de network scale-up methode is dat het netwerk van een persoon grofweg een representatieve weergave is van de populatie waarover uitspraken worden gedaan (Bernard e.a. 2010). We moeten er dus redelijkerwijs vanuit kunnen gaan dat de op basis van de netwerken berekende ratio voor alle individuen in de populatie geldt en een gemiddelde weergave is van de populatie.

De aanname dat alle personen een kans moeten hebben om in de registratie voor te komen geldt ook bij de network scale-up methode. Personen uit alle subpopulaties binnen de te schatten populatie moeten de kans hebben om te worden genomineerd, zodat alle subpopulaties worden meegenomen.

Verder dient met twee zaken rekening te worden gehouden die van invloed zijn op de bruikbaarheid van een omvangschatting op basis van deze techniek. Ten eerste is het van belang er rekening mee te houden dat het merendeel van de ondervraagden niet in staat zal zijn om het persoonlijke netwerk precies in kaart te brengen. Vaak noemen zij minder personen dan er feitelijk in het netwerk voorkomen (Bernard e.a. 2010). Ten tweede is er sprake van een zogenoemd barrière-effect: sociale en fysieke barrières, zoals etniciteit, beroep en woonplaats zorgen ervoor dat bepaalde personen meer kans hebben in persoonlijke netwerken voor te komen dan anderen (Zheng e.a. 2006).

Schending

Bij de network scale-up methode geldt dat wanneer niet aan de aannames en eisen is voldaan de methode niet betrouwbaar kan worden toegepast. In dat geval is namelijk niet te overzien of er sprake zal zijn van een over- of onderschatting en in welke mate dat het geval is als gevolg van de schending. Wanneer er aanwijzingen zijn dat de

netwerken van personen geen goede afspiegeling vormen van de onderzochte populatie dan wordt afgeraden de network scale-up methode toe te passen.

Hetzelfde geldt wanneer er vermoedens zijn dat niet alle personen een kans hebben om in de registratie voor te komen. Als niet aan deze voorwaarde wordt voldaan is de ratio die uit de netwerken van de ondervraagde personen voortkomen geen weergave van de gehele populatie, waardoor de netwerken niet op betrouwbare wijze opgeschaald kunnen worden aan de hand van omgevingskarakteristieken.

2.3 Sociale netwerkanalyse

Sociale netwerkanalyse is een benadering van sociale verschijnselen waarbij de nadruk ligt op relaties tussen personen (of tussen andere eenheden van analyse zoals bedrijven of landen). Met behulp van deze analysetechniek kunnen sociale relaties op systematische wijze worden geanalyseerd met als doel menselijk gedrag te verklaren (Scott en Carrington 2011). Sociale netwerkanalyse maakt vruchtbaar gebruik van de grafen-theorie: (kwantitatieve) relationele data wordt verwerkt in matrices en grafen, waarbij de aan- of afwezigheid van een relatie tussen actoren wordt aangeduid (zie onder andere Duijn en Klerks 2014, Stokman 1982).

Prof. dr. Tom Snijders van de Rijkuniversiteit Groningen ontwikkelde in het kader van een onderzoek naar cocaïnegebruikers in Rotterdam een techniek waarmee de omvang van verborgen populaties kan worden geschat op basis van een combinatie van sneeuwbalsteekproeven en sociale netwerkanalyse (Bieleman en De Bie 1992). Door na te gaan wat de overlap tussen door respondenten opgestelde netwerken is, wordt tot een schatting van de omvang van de populatie gekomen. Respondenten worden benaderd met de vraag hoeveel anderen zij kennen uit een bepaalde populatie. De nominees worden vervolgens in een volgende ronde weer benaderd (snowballing) met de vraag op hun beurt anderen te nomineren. Het principe van deze methode berust op de vangst-hervangst gedachte: nagegaan wordt in hoeverre de eerste groep ondervraagde respondenten als nominees terugkeren in de netwerken van anderen. De uiteindelijke omvangschatting is gebaseerd op de verhouding tussen het totale aantal ondervraagden en het aantal dat als nominee terugkeert, alsmede op de overlap tussen de door verschillende personen genoemde nominees.

Naar het gebruik van de netwerktheorie bij het schatten van de omvang van moeilijk te benaderen populaties of gedragsvormen in de taboesfeer zijn meerdere onderzoeken verricht (Spreen en Bogaerts 2015; Pattison e.a. 2013; Spreen en Zwaagstra 1994). De methode is onder andere toegepast in een onderzoek naar de omvang van de populatie harddrugsgebruikers in Utrecht en cocaïnegebruikers in Rotterdam (Spreen en Bogaerts 2015; Bieleman en De Bie 1992).

Het gebruik van sociale netwerkanalyse bij het schatten van de omvang van een populatie heeft als belangrijke meerwaarde dat het de onderzoeker naast het schatten van de omvang van een populatie in staat stelt om verbanden (tussen personen,

bedrijven of landen) die anders verborgen waren gebleven inzichtelijk te maken (zie onder andere Duijn en Klerks 2014, Scott 2011, Stokman 1982). Dit maakt dat het met deze methode, mits familiale banden en afhankelijkheidsrelaties in de registraties kunnen worden onderscheiden, mogelijk is om het gezamenlijk voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling vast te stellen.

Aannames en eisen

Bij het gebruik van sociale netwerkanalyse gelden overwegend dezelfde aannames als bij de andere methoden voor omvangschattingen die in dit hoofdstuk al zijn besproken. Zo dienen we er van uit te gaan dat respondenten leden van de onderzochte populatie kunnen en willen identificeren en dat zij kunnen en willen benoemen wat hun relatie met deze persoon is.

Daarnaast is van belang dat alle personen uit alle mogelijke subpopulaties van de te schatten populatie een kans hebben om in de registratie voor te komen. Als er sprake is van een afwijkende subpopulatie die zich zelden mixt en personen uit die subpopulatie geen kans hebben om in de registraties voorkomen, ontbreken deze in de schatting.

Zoals al eerder aangegeven, worden verborgen populaties vaak gekenmerkt door illegaal gedrag, waardoor professionals en leden van deze subpopulaties terughoudend kunnen zijn in het noemen van anderen. Dit en het feit dat de genomineerde personen door middel van snowball-sampling moeten worden benaderd maakt dat het lastig lijkt deze methode bij huiselijk geweld en kindermishandeling toe te passen.

Schending

Deze methode kan, net als de network scale-up methode, slechts betrouwbaar worden toegepast als aan de aannames en eisen is voldaan. Anders is niet te overzien of er sprake zal zijn van een over- of onderschatting en in welke mate dat het geval is als gevolg van de schending.

Als niet wordt voldaan aan de eerste aanname - en respondenten andere leden van de onderzochte populatie niet kunnen en/of willen identificeren - wordt een omvangschatting gedaan op basis van onvolledige identiteiten. Dit leidt tot het niet kunnen identificeren van duplicaten, hetgeen tot een verkeerde ratio en een onderschatting leidt.

Als niet aan de voorwaarde wordt voldaan dat alle personen een kans hebben om in de registraties voor te komen is de ratio die uit de netwerken van de ondervraagde personen voortkomen geen weergave van de gehele populatie. Het doorberekenen van de omvang van de populatie op basis van de verhoudingen in de netwerken is dan niet betrouwbaar.

2.4 Extrapolatie

In deze paragraaf beschrijven we het extrapoleren van regionale en lokale cijfers afkomstig uit registraties of onderzoek om tot een landelijke omvangsschatting te komen. Extrapolatie is de term voor het wiskundige proces waarbij een waarde, die buiten een reeks bekende waarden ligt, wordt voorspeld op basis van andere reeds bekende waarden (Armstrong 2013; Armstrong en Collopy 1993; Makriadis e.a. 1982). Met deze methode kunnen regionale gegevens worden opgeschaald naar landelijk niveau, waardoor op basis van de bekende gegevens de omvang van de landelijke populatie wordt voorspeld.

Bij extrapolatie worden op basis van bestaand materiaal allereerst schattingen verkregen van de omvang van de populatie op lokaal of regionaal niveau. Vervolgens worden op basis hiervan samengestelde scores berekend, die worden geëxtrapoléerd naar een landelijke schatting. De lokale en regionale gegevens die voor de schattingen worden gebruikt zijn bij voorkeur afkomstig uit bronnen waarover op landelijk niveau geen gegevens beschikbaar zijn, zodat de toegevoegde waarde van de extrapolatie optimaal is. In het geval van huiselijk geweld en kindermishandeling zouden lokale prevalentieonderzoeken goede bronnen kunnen zijn om tot samengestelde scores en een landelijke schatting te komen door middel van extrapolatie.

Extrapolatie is al eerder toegepast in diverse onderzoeken. Bieleman en collega's (1995) extrapoleerden lokale schattingen en aantallen bij de politie of de hulpverlening geregistreerde harddruggebruikers naar een totale geschatte populatie. Ook inventariseerden zij het aantal chronisch zieken in Zutphen op deze wijze (Bieleman e.a. 2003). Ook is extrapolatie (in combinatie met andere methoden) gebruikt om het aantal daklozen in Zeeland en het voorkomen van huiselijk geweld in Haarlem te schatten (Jansen 2006; Oosterlee en Vink 2006). In enkele van deze onderzoeken werden de verkregen landelijke schattingen ter controle vergeleken met de aantallen die uit landelijke registratiesystemen of een andere bron naar voren kwamen.

Aannames en eisen

De eerste eis bij extrapolatie is dat de regionale en lokale schattingen op basis waarvan de landelijke schatting wordt gedaan tot stand komen op basis van een combinatie van bronnen, zodat er redelijkerwijs vanuit kan worden gegaan dat zij betrouwbaar genoeg zijn om te extrapoleren naar een landelijke schatting. Extrapolatie is altijd onderworpen aan een mate van onzekerheid. Hoe hoog deze mate van onzekerheid is, is afhankelijk van de gebruikte regionale gegevens en waar deze op zijn gebaseerd. Bij een combinatie van bronnen kan gedacht worden aan de resultaten van lokaal prevalentieonderzoek, maar ook aan gemeentelijke nota's, jaarverslagen en registratiebestanden van politie en hulpverleningsinstanties.

Schending

De bruikbaarheid van deze methode staat of valt met de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de lokale of regionale gegevens. Als lokale gegevens ontbreken of slechts in beperkte mate beschikbaar zijn kan niet tot een schatting worden gekomen. Daarnaast geldt dat het niet zinvol is om gebruik te maken van extrapolatie wanneer er niet redelijkerwijs vanuit kan worden gegaan dat de compositie scores op basis waarvan de landelijke schatting tot stand komt, op betrouwbare bronnen zijn gebaseerd. In dat geval is namelijk niet te voorspellen wat de gevolgen zijn voor de omvangschatting, behalve dat dit een onnauwkeurige en onvoldoende robuuste schatting oplevert.

2.5 Landelijk prevalentieonderzoek

Het schatten van de omvang van een populatie is in feite niets anders dan schatten hoe vaak een specifieke conditie voorkomt in de maatschappij; in dit geval huiselijk geweld en kindermishandeling. Om tot een dergelijke schatting te komen kan daarom ook gebruik worden gemaakt van landelijk prevalentieonderzoek dat zich richt op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling (Van der Veen en Bogaerts 2010).

Daarbij kunnen twee lijnen worden gevolgd. Ten eerste kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van grootschalige landelijke surveys, waarin in de enquêtes al enkele vragen over huiselijk geweld en kindermishandeling worden gesteld. Ten tweede kunnen aan bestaande surveys extra vragen over de onderzochte fenomenen worden toegevoegd. De resultaten kunnen in beide gevallen vervolgens eenvoudig worden vertaald naar een landelijke schatting met betrouwbaarheidsintervallen.

Twee goede voorbeelden van grootschalige landelijke surveys die hier mogelijk voor gebruikt kunnen worden zijn de Gezondheidsmonitor van de GGD en/of de landelijke Veiligheidsmonitor van het CBS. Van deze surveys weten we dat een goede dwarsdoorsnede van de bevolking wordt bereikt en dat die voldoende groot van omvang is om in potentie alle subpopulaties te omvatten. Bovendien worden in dergelijke onderzoeken al enkele vragen gesteld over huiselijk geweld.

Voor een schatting van de omvang van kindermishandeling kan bijvoorbeeld worden gedacht aan enkele aanvullende vragen in de scholierenenquête of de informantenquête over contact met hulpverleners in een bepaalde periode, bijvoorbeeld de afgelopen 12 maanden (Alink e.a. 2011). Door een dergelijke vraag toe te voegen, kan de omvang van het aantal slachtoffers worden geschat, zonder daarvoor een aparte, arbeidsintensieve, dataverzameling uit te voeren. Omdat hulpverleners sinds 2013 een meldcode gebruiken is de verwachting dat er meer slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling door professionals in de hulpverlening worden geregistreerd.

Aannames en eisen

Om bestaand landelijk prevalentieonderzoek te gebruiken voor het schatten van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling dient aan twee belangrijke aannames te worden voldaan. Ten eerste moet er sprake zijn van een gedegen en betrouwbaar en valide onderzoek. Anders kunnen de resultaten niet worden vertaald naar een landelijke schatting. Daarnaast is van belang dat het prevalentieonderzoek is uitgezet onder een representatieve steekproef van de bevolking, zodat gegarandeerd kan worden dat de landelijke schatting een goede weergave van de gehele populatie is. Ook moet de respons (eventueel door weging) een afspiegeling zijn van de Nederlandse bevolking.

Verder is het van belang dat de vragenlijst van een prevalentieonderzoek een breed scala aan onderwerpen omvat om selectiviteit te voorkomen. Hierdoor is er een grotere kans om een representatieve respons te verkrijgen die betrouwbaar kan worden omgezet naar een schatting. Wanneer slechts één specifiek onderwerp aan bod komt in de vragenlijst blijken mensen die hierin geïnteresseerd zijn meer dan gemiddeld geneigd om hieraan deel te nemen (Stoop 2015). Echter, het kan ook zo zijn dat mensen die (recentelijk of langdurig) met het onderwerp in aanraking zijn gekomen, juist afzien van deelname vanwege de nare of ingrijpende gevolgen daarvan.

Schending

Wanneer niet aan de aannames en eisen is voldaan, is het niet wenselijk om van bestaand prevalentieonderzoek gebruik te maken bij het schatten van de omvang van een populatie. Als de bron op basis waarvan geschat wordt niet betrouwbaar en valide is, en de mate van representativiteit onduidelijk is, is niet te overzien wat de gevolgen zijn voor de omvangschatting.

3. DATABRONNEN JUSTITIËLE KETEN

In dit hoofdstuk komen de databronnen in de justitiële keten aan de orde die veelbelovend lijken te zijn voor het schatten van huiselijk geweld en kindermishandeling: de Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de Nationale Politie; het COMPAS/GPS van het Openbaar Ministerie (OM); het Risico-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) van gemeenten voor het opleggen van huisverboden; de Recidive InschattingSchalen (RISc) Quickscan van de reclasseringsinstellingen; de Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem (KBPS) van de Raad voor de Kinderbescherming; en de Veiligheidsmonitor (VM) van het Rijk. De databronnen die in de eerste inventarisatiefase wel zijn bestudeerd, maar niet geschikt blijken te zijn voor een omvangsschatting zijn opgenomen in bijlage 3. Het gaat om het Herkenningssysteem (HKS) en de Module Integrale Bevraging (MIB) van de Nationale Politie en het Cliëntvolgsysteem (CVS) van de reclassering.

Per databron geven we om te beginnen een korte omschrijving van de vorm en inhoud van de bron. Vervolgens komt de beschikbaarheid van de bron aan de orde (is de bron eenvoudig te ontsluiten en bevat de bron informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling) en de geschiktheid van de bron voor het meten van vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en de samenloop. Tot slot beoordelen we de kwaliteit van de gegevens in de databron aan de hand van de volledigheid, validiteit en continuïteit. In matrix 3.1 hebben we de beoordeling over de beschikbaarheid en geschiktheid en de kwaliteit van de bronnen schematisch samengevat.

Matrix 3.1 Beschikbaarheid en geschiktheid en kwaliteit databronnen justitiële keten

	Beschikbaarheid en geschiktheid							Kwaliteit		
	Landelijke dekking	Aanwezigheid identificatoren	HG en/of KIMI	Onderscheid KIMI binnen of buiten huiselijke kring	Informatie over vormen van HG of KIMI	Plegers en/of slachtoffers	Informatie over geslacht en gender	Volledigheid	Validiteit	Continuïteit
BVH	++	++	Beide	+/-	+	Beide	+/-	+	+/-	++
COMPAS/GPS	++	++	Beide	+/-	+	Beide	+/-	+	+/-	++
RiHG	+	+	Beide	+/-	+	Beide	+	+	+/-	++
RISc/ Quickscan	++	++	Beide	+/-	-	Plegers	+/-	+/-	+/-	+
KBPS	++	+	KIMI	-	-	SO	+/-	+	+/-	+/-
VM	++	+/-	HG	--	+	SO	+/-	+	+	+

-- zeer slecht; - slecht; +/- matig; + goed; ++ zeer goed.

3.1 Basis Voorziening Handhaving¹

De Basis Voorziening Handhaving (BVH) is het informatiesysteem van de Nationale Politie ter ondersteuning van haar handhavingstaken. Alle incidenten waarbij de politie betrokken is of waarvan zij een melding heeft ontvangen worden hierin geregistreerd.² Het systeem wordt tevens gebruikt voor sturings-, informatie- en ondersteuningsdoeleinden. BVH is gekoppeld aan een groot aantal andere systemen binnen of buiten het politiedomein, zoals het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW), Internetaangifte, TrueBlue (een intern kwaliteitssysteem), het Geïntegreerd Meldkamer Systeem (GMS), de Personenserver en BlueView (een systeem voor bovenregionale informatie-uitwisseling).

Beschikbaarheid

Nagegaan is of gegevens over huiselijk geweld en/of kindermishandeling in BVH beschikbaar zijn.

Huiselijk geweld

Aangiften die betrekking hebben op huiselijk geweld (of kindermishandeling) dienen in BVH apart te worden gecodeerd met de code HG. Aangiften die van een code HG zijn voorzien, zijn op persoonsniveau beschikbaar. De aangifte bevat namen (inclusief een check via de Basisregistratie personen (BRP)), een geboortedatum en een adres, inclusief postcode. Ondanks de mogelijkheid de naam via de BRP te controleren wordt niet automatisch een Burgerservicenummer (BSN) toegevoegd. Een BSN is volgens een analist van de politie vaak ingevuld. Voor de koppelbaarheid aan databronnen uit bijvoorbeeld de zorgketen waarin vaak met BSN wordt gewerkt is dat een grote verbetering. De incidenten met de projectcode HG zijn relatief eenvoudig te ontsluiten.

Kindermishandeling

De politie maakt (nog) geen gebruik van een aparte projectcode voor kindermishandeling. Een deel van de kindermishandeling is geregistreerd onder de projectcode HG. Wanneer bij een huiselijk geweldsincident kinderen in het huishouden aanwezig zijn, zijn zij als getuige van huiselijk geweld volgens de definitie van kindermishandeling automatisch hiervan het slachtoffer (Wet Jeugdzorg 2015). Alle zaken onder de projectcode HG waarbij kinderen onder de 18 jaar zijn betrokken zijn tevens kindermishandelingszaken (samenloop). Gegevens over kindermishandeling buiten de huiselijke kring zijn door het ontbreken van een aparte projectcode voor kindermishandeling niet beschikbaar. De politie registreert deze vormen van kindermishandeling onder een groot aantal verschillende maatschappelijke klassen (voor verdere uitleg, zie onderdeel kwaliteit data BVH).

¹ Bronhouder: Nationale Politie.

² Een melding is een voorval of gebeurtenis waarvan de politie melding, schriftelijk of digitaal op de hoogte wordt gesteld. Een aangifte is een melding van een strafbaar feit of een vermoeden daarvan dat op papier is gesteld en door de melder (aangever) is ondertekend.

Bereidheid

Voor het gebruik van persoonsgegevens uit BVH is toestemming nodig van de beheerder, de minister van Veiligheid en Justitie. Het verzoek hiertoe dient te worden ingediend bij het College van Procureurs-Generaal. Wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan is de politie altijd bereid de gevraagde gegevens beschikbaar te stellen.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de databron beschreven aan de hand van de volgende onderwerpen: geografische dekking; de aanwezigheid van identificatoren; het onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling (binnen en buiten de huiselijke kring); onderscheid tussen verschillende vormen van huiselijk geweld; de beschikbaarheid van informatie over de rol van de verschillende betrokkenen; en informatie over geslacht en gender.

Geografische dekking

Alle eenheden van de Nationale Politie maken gebruik van BVH. Er is een volledige landelijke dekking. Gegevens kunnen bovendien naar regio en tot op postcode en straatniveau worden uitgesplitst.

Aanwezigheid identificatoren

Identificatoren (naam en geboortedatum) zijn beschikbaar. Deze BVH-informatie wordt ontsloten met COGNOS. Met deze programmatuur kunnen gegevens over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling beschikbaar worden gesteld in een Excelexport.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

In BVH hebben huiselijk geweld zaken een projectcode HG gekregen.

Kindermishandeling die binnen de huiselijke kring plaatsvindt, is als huiselijk geweld onder de projectcode HG geregistreerd. Alle huiselijk geweld zaken waarbij kinderen tot 18 jaar zijn betrokken kunnen er worden uitgefilterd. In deze gevallen kunnen we spreken van een samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in huiselijke kring.

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

Kindermishandeling buiten de huiselijke kring is niet als HG gecodeerd. Deze zaken zitten verspreid over een groot aantal maatschappelijke klassen. Afhankelijk van de aard van het incident is dat geregistreerd onder mishandeling, bedreiging, belaging of stalking en lichamelijk, psychisch en seksueel geweld. Bij seksueel geweld kan het gaan om ontucht, verkrachting, aanranding, overige zeden, kinderpornografie en schennis. Uit het registratiesysteem van de politie kunnen de meldingen over seksueel geweld tegen kinderen deels worden gefilterd door te selecteren op type incident en leeftijd van slachtoffers/betrokkenen. Hierin bestaat nog weinig uniformiteit, waardoor inconsistenties kunnen ontstaan bij het labelen van meldingen. Volgens de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2015) zijn er grote

verschillen in de wijze waarop regionaal seksueel geweld tegen kinderen wordt geregistreerd.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

In de politieregistratie wordt op basis van de maatschappelijke klassen in BVH huiselijk geweld onderverdeeld in vijf vormen: bedreiging, belaging (stalking), lichamelijk, psychisch en seksueel geweld.

In opdracht van het Landelijk Programma Huiselijk Geweld en de Politietoon is in 2013 door Ferwerda en Hardeman onderzoek gedaan naar de aard, omvang en achtergronden van door de politie geregistreerde vormen van huiselijk geweld. Hieruit blijkt dat het leeuwendeel van de ruim 95.000 in 2012 door de politie geregistreerde huiselijk geweld zaken in Nederland bestaat uit psychisch geweld (57,5%). Daarnaast scoren lichamelijk geweld (23%) en bedreiging (11,6%) relatief hoog. Belaging (4,3%) en seksueel geweld (4,6%) komen in de politieregistraties minder vaak voor. Van der Heijden e.a. (2009) kwamen op basis van omvangschattingen tot een vergelijkbare totale omvang van huiselijk geweld van rond de 100.000 zaken op jaarbasis, maar tot geheel andere aantallen verdachten naar soort geweld. Uit hun schattingen blijkt dat iets minder dan 70% van de verdachten zich vermoedelijk schuldig heeft gemaakt aan lichamelijk geweld en iets minder dan 15% aan bedreiging. Belaging, psychisch geweld, seksueel geweld en overig geweld komen bij hen het minst vaak voor.

Het verschil tussen de registratiegegevens van de politie uit 2012 waarop Ferwerda en Hardeman (2013) zich baseren en registratiegegevens van de politie uit 2004 tot 2007 waarvan Van der Heijden e.a. (2009) gebruik maken, lijkt vooral te worden veroorzaakt door de introductie van BVH in 2009. Sinds 2009 is het aantal geregistreerde incidenten van huiselijk geweld gestegen van rond de 63.000 tot ruim 97.000 in 2010, bijna 92.000 in 2011 en 95.500 in 2012. Met de komst van BVH wordt huiselijk geweld volgens Ferwerda en Hardeman (2013) beter geregistreerd dan in de bedrijfsprocessensystemen (X-pol, BPS en Genesys) die voorheen werden gebruikt. Vooral de incidenten 'huiselijke twist' en 'ruzie zonder gevolgen' worden sindsdien vaker als huiselijk geweld geregistreerd. Beide incidenten worden gerekend tot psychisch geweld. De toename van het aantal geregistreerde incidenten komt mede daardoor na de invoering van BVH in 2009 vooral bij psychisch huiselijk geweld terecht. Werden in 2008 nog 16.653 incidenten van psychisch huiselijk geweld geregistreerd, in 2012 is dit gestegen tot 51.575 incidenten (Ferwerda en Hardeman 2013).

- Psychisch geweld

Bij psychisch geweld gaat het onder meer om treiteren, kleineren, vernederen of chanteren. In hoeverre ruzies die te maken hebben met relatieproblemen, waarbij het niet tot fysiek geweld komt, maar waarvan wel melding wordt gemaakt bij de politie tot psychisch geweld moeten worden gerekend, is onduidelijk.

- Seksueel geweld

Seksueel geweld kan ook huiselijk geweld zijn. Hieronder worden aanranding en verkrachting in een relatie gerekend, maar ook kinderpornografie, incest en overig seksueel misbruik van kinderen. De meeste gevallen van seksueel geweld waarbij kinderen het slachtoffer zijn worden volgens de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel geweld tegen kinderen (2014) niet gemeld aan de politie. De meeste meldingen aan de politie hebben betrekking op zedendelicten met fysieke aanraking ('hands-on'). Vaak zijn slachtoffer en beschuldigde bekenden van elkaar. Slachtoffers wachten bij een bekende gemiddeld langer met het doen van een melding dan bij een vreemde. Het eerste contact met de politie waarbij het zedendelict wordt besproken wordt een melding genoemd en als zodanig geregistreerd. Dat kan ook telefonisch worden gedaan. De politieambtenaar die de melding aanneemt biedt de melder aan om een afspraak te maken voor een informatief gesprek met twee zedenrechercheurs. In dit gesprek wordt het delict besproken en komt het al dan niet doen van een aangifte aan bod.

Niet alle meldingen leiden tot een informatief gesprek en niet alle gesprekken tot een aangifte. Wanneer de zaak verjaard is of niet om een strafbaar feit blijkt te gaan, volgt er geen informatief gesprek. Ook kan de melder zelf afzien van een gesprek of tijdens het informatieve gesprek aangeven geen aangifte te willen doen. Uit onderzoek van de Nationaal Rapporteur (2014) naar zedenmeldingen bij de (voormalige) politieregio Hollands-Midden blijkt dat in drie kwart van de gevallen na een melding vervolgstappen zijn ondernomen. Met ruim zeven van de tien melders van seksueel geweld is een informatief gesprek gevoerd, van drie op de tien informatieve gesprekken kwam het tot een aangifte en van iets meer dan de helft (55%) van de aangiften is een dossier ingezonden naar het OM. Dit betekent dat van alle bij de politie gemelde incidenten van seksueel geweld ongeveer een tiende bij het OM is terechtgekomen.

Uit enquêteonderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt eveneens dat de meeste zedendelicten niet worden gemeld aan de politie. Volgens de Veiligheidsmonitor 2012 van het CBS meldt in 2011 35% van alle slachtoffers van criminaliteit het delict bij de politie. Voor seksuele delicten ligt dit percentage lager, namelijk op 9% (CBS 2012). Veel genoemde redenen om geen melding te doen bij de politie zijn: het was niet zo belangrijk (28%), het is opgelost (19%) of dit is geen zaak voor de politie (16%).

- Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is een vorm van huiselijk geweld. Bij eergerelateerd geweld loopt het geweld uiteen van bedreiging tot moord. Het vaststellen of geweld eergerelateerd is, is lastig. Het gaat om een interpretatie van het motief voor (dreiging met) geweld. Naast de duiding van het geweld en een interpretatie van culturele motieven zijn er nog tal van andere mogelijke verklaringen voor het geconstateerde geweld. Soms blijft ook na inschakeling van een deskundige twijfel over het motief bestaan (Jansen en Sanberg 2013). In de Aanwijzing huiselijk geweld en eergerelateerd geweld is de zogeheten methode Landelijk Expertise Centrum Eer

Gerelateerd Geweld (LEC EGG) als norm voor de Nationale Politie gesteld. De politie heeft om tot een gedegen aanpak te komen inzicht nodig in de achtergronden van gewelddadige, door eer gemotiveerde zaken. Welke groepen komen in beeld en om wat voor vormen van geweld gaat het doorgaans?

Voor onze onderzoeksvraag voor het bepalen of databronnen geschikt zijn voor omvangschattingen van huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen we volstaan met de vaststelling dat de meeste (75%) van de 492 zaken die in 2012 bij het LEC EGG onder de aandacht zijn gebracht door regiokorpsen zijn aangemeld. Deze zaken zijn in BVH ook als huiselijk geweld geregistreerd. Daarnaast doen ook andere partners in de veiligheidszorg een beroep op het expertisecentrum. Zo is 12% (59 zaken) afkomstig van instellingen voor vrouwenopvang (tegenwoordig Veilig Thuis) en 4% (18 zaken) van instellingen voor jeugd, zoals AMK (tegenwoordig ook Veilig Thuis), onderwijsinstellingen, Bureau Jeugdzorg (BJZ), de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), jongerenwerkers en het Centrum Internationale Kinderontvoering. Bij deze 4% gaat het om kindermishandeling. Eerdergerelateerde geweld zaken die bij het LEC EGG worden aangemeld zijn afkomstig van een breed spectrum aan instellingen en zijn daar al geregistreerd als huiselijk geweld dan wel kindermishandeling. Voor een omvangschatting van huiselijk geweld of kindermishandeling hebben de data van het LEC EGG, mede gezien de relatief beperkte aantallen, geen toegevoegde waarde.

Informatie over rollen

Het onderscheid in rollen - pleger, slachtoffer of getuige - is niet altijd duidelijk weergegeven. Vaak zijn alle betrokkenen weergegeven als betrokkene of getuige. Een minderjarige getuige is volgens de definitie automatisch slachtoffer van kindermishandeling. Een betrokkene kan echter een pleger of slachtoffer zijn. De rol die de betrokkenen bij het huiselijk geweld incident hebben gespeeld wordt vaak toegelicht in de beschrijving van het incident. Om de rol van elke betrokken persoon vast te kunnen stellen dient deze kwalitatieve beschrijving van het incident te worden doorgelezen en beoordeeld. De rol van pleger en slachtoffer is overigens niet altijd duidelijk op te maken uit de incidentbeschrijving. Bijvoorbeeld bij huiselijke twisten en ruzies waar geen fysiek geweld aan te pas is gekomen, is het lastig te bepalen wie slachtoffer en pleger is, als die er bij deze incidenten al zijn.

Informatie over geslacht/gender

In de registraties van BVH wordt het geslacht van de betrokkenen geregistreerd. Naast sekse kan ook gender een rol spelen bij huiselijk geweld. Informatie hierover wordt niet gestructureerd vastgelegd in BVH. Wel kan het zijn dat in sommige gevallen informatie over gender is vastgelegd in de incidentbeschrijving.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de data in BVH besproken, waarbij achtereenvolgens de Volledigheid, de validiteit en de continuïteit aan de orde komt.

Volledigheid

Meldingen waarop geen aangifte volgt, maar waarbij wel degelijk sprake kan zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling worden niet altijd van de projectcode HG voorzien. Het kan daarbij ook gaan om situaties waarbij de politie wel ter plaatse is geweest, maar er geen aangifte is gedaan. Het Bureau Management Informatie van de Staf Korpsleiding van de Nationale Politie heeft met behulp van de tekstsearchtool Brains de beschrijving van incidenten doorzocht op termen die duiden op huiselijk geweld. De incidenten die met een zoekvraag in Brains uit BVH als huiselijk geweld zijn geselecteerd zijn nader geanalyseerd. Hieruit bleek dat de helft van de incidenten die betrekking hebben op huiselijk geweld ook de projectcode HG had gekregen. Dit betekent dat de politie van alle geregistreerde incidenten die betrekking hebben op huiselijk geweld aan de helft geen projectcode HG toekent, terwijl het in werkelijkheid wel degelijk een huiselijk geweldsincident is geweest (fout-positief of type I fout). Het is niet duidelijk of er verschil is in vormen van huiselijk geweld die wel of geen projectcode HG krijgen.

Validiteit

Voor kindermishandeling is in BVH geen aparte projectcode beschikbaar. Het Bureau Management Informatie van de Nationale Politie wil echter ook voor kindermishandeling over valide cijfers beschikken. In het computerprogramma Brains is evenals voor huiselijk geweld is gebeurd een zoekvraag ontwikkeld waarmee kindermishandelingsregistraties in BVH kunnen worden geïdentificeerd. Uit een eerste test waarbij de als kindermishandeling gekwalificeerde incidenten door materiedeskundigen van de politie zijn beoordeeld bleek echter dat de toegepaste zoekvraag in twee derde van de gevallen incidenten had geselecteerd die toch geen incident met kindermishandeling bleek te zijn (fout-negatief of type II fout). De politie werkt verder aan het ontwikkelen van een zoekvraag die een hoog percentage geïdentificeerde kindermishandelingszaken oplevert en waarin tevens alle subcategorieën van kindermishandeling voldoende zijn vertegenwoordigd. De verwachting is dat het ontwikkelen van een dergelijke zoekvraag mogelijk is. De termijn waarop deze zoekvraag beschikbaar is, is nog onduidelijk.

Continuïteit

De gegevens in BVH zijn altijd actueel. Incidenten worden 24 uur per dag, zeven dagen per week vastgelegd. De verwachting is dat BVH ook de komende jaren wordt gebruikt.

3.2 Basis Voorziening Informatie ³

Met de Basis Voorziening Informatie (BVI) is het mogelijk landelijk informatie uit BVH te delen. De gegevens van de afgelopen vijf jaar uit de BVH van alle korpsen kunnen hiermee worden bevraagd. BlueView is in het verleden ook wel aangeduid als

³ Bronhouder: Nationale Politie.

de Basisvoorziening Informatie (BVI). In meer recente documenten wordt BVI als de doorontwikkeling van BlueView beschouwd. BVI is daarom geen nieuwe databron.

Beschikbaarheid en geschiktheid

De Basis Voorziening Informatie - Integrale Bevraging (BVI-IB) is een software-applicatie die politiemedewerkers in staat stelt om met één bevraging informatie uit 20 verschillende (inter-) nationale en regionale bronregisters van BVH van alle tien politie-eenheden te genereren (Smits e.a. 2014). BVI is geen nieuwe databron, maar biedt door de landelijke dekking wel grote voordelen bij het bevragen van BVH. De gegevens die in BVH beschikbaar zijn kunnen met de zogenoemde Bluespot Monitor landelijk worden gegenereerd. De samenvattingstekst van het incident kan niet worden geëxporteerd naar een Excelbestand. Voor het doel waarvoor de data worden gebruikt is dat echter geen bezwaar.

3.3 Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie Systeem/Geïntegreerd Processysteem Strafrecht⁴

Het bedrijfsprocessensysteem Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie Systeem (COMPAS) is het registratiesysteem dat sinds 1988 wordt gebruikt door de arrondissementsparketten en de griffies van de rechtbanken. Een delictsoort wordt met een specifieke code gecategoriseerd en geregistreerd. Vanuit de Aanwijzing Huiselijk Geweld van het College van procureurs-generaal (2003) wordt de registratie van huiselijk geweldzaken verplicht gesteld. Hiervoor wordt de maatschappelijke classificatie Huiselijk Geweld gebruikt.

Begin 2009 is het OM gestart met de digitale registratie en verwerking van strafzaken. Dit wordt ondersteund door een Geïntegreerd Processysteem Strafrecht (GPS). GPS is bedoeld om een einde te maken aan het papieren strafdossier. Een deel van de strafzaken, vooral de complexere zaken, moet echter nog door COMPAS worden afgedaan (Blankena 2013).

OBJD en OMDData

Het WODC heeft een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar het meten van de recidive van plegers van kindermishandeling op basis van de Onderzoek en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) en OMDData die een landelijke dekking hebben en waarvoor het arrondissementale COMPAS en GPS de brongegevens leveren. In deze bronnen is 'slachtoffer kind' een maatschappelijke classificatie waaronder misdrijven worden geregistreerd. Wanneer dit misdrijf door een pleger van 18 jaar of ouder is gepleegd kan er sprake zijn van kindermishandeling. Onduidelijk is echter de exacte relatie tussen het kind dat slachtoffer van mishandeling is geweest en de pleger. Het misdrijf hoeft niet in de huiselijke omgeving te hebben plaatsgevonden, het kan ook op de openbare weg zijn gebeurd. Niet duidelijk is of de pleger een ouder is of een

⁴ Bronhouder: Openbaar Ministerie.

ander persoon ten opzichte van wie het minderjarige slachtoffer in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat. Daarnaast krijgen sommige zaken de classificatie mishandeling van kind onterecht niet, terwijl andere zaken in OBJD onterecht als kindermishandeling te boek staan (Alberda e.a. 2015). Vanaf 2015 is de wijze van registratie aangepast waardoor op termijn in OBJD wel gegevens beschikbaar zullen zijn over de minderjarigheid van en de relatie tot het slachtoffer.

COMPAS/GPS biedt meer mogelijkheden voor een omvangschatting dan OBJD/OMData. In COMPAS/GPS zijn gegevens van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld vastgelegd.

Beschikbaarheid

Huiselijk geweld is in COMPAS/GPS geormerkt als huiselijk geweld zaak. De politie en het OM geven prioriteit aan de aanpak van huiselijk geweld. Wanneer geen aangifte is gedaan, wordt zoveel mogelijk bewijs verzameld om de zaak ambtshalve te vervolgen. Dit betekent dat zaken van huiselijk geweld ook zonder dat het slachtoffer aangifte heeft gedaan naar het OM kunnen worden gestuurd. Hoeveel zaken uiteindelijk op landelijke schaal instromen bij het OM is niet duidelijk. Bij huiselijk geweld gaat het om (ernstige) strafbare feiten, zoals lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging. Voor de veel voorkomende psychische vormen van huiselijk geweld – waaronder in de politieregistratie ook de huiselijke twisten en ruzies worden gerekend en waarbij (nog) geen strafbare feiten zijn gepleegd – kan de politie verder geen actie ondernemen. Dergelijke vormen van huiselijk geweld zullen in COMPAS/GPS ontbreken.

Kindermishandeling

Het OM heeft geen aparte projectcode voor kindermishandeling. Het deel van de kindermishandeling dat samenloopt met huiselijk geweld is geregistreerd onder geormerkte huiselijk geweld zaken. Zaken waarbij kinderen onder de 18 jaar als slachtoffer zijn betrokken, zijn tevens kindermishandelingszaken.

Uit het Handboek Maatschappelijke Classificaties van het Openbaar Ministerie (2015) blijkt dat kindermishandeling in GPS onder diverse maatschappelijke classificaties kan worden geregistreerd. Bij huiselijk geweld kunnen kinderen slachtoffer zijn van fysiek geweld dan wel verwaarlozing of getuige van (partner)geweld. Hiervoor wordt sinds begin 2015 de classificatie Kindermishandeling (HGWKI) gebruikt. Tevens vallen meisjesbesnijdenis en eengerelateerd geweld tegen kinderen onder deze vorm van kindermishandeling. Seksueel geweld tegen kinderen wordt geregistreerd onder Zeden / seksueel geweld minderjarigen, waarbij seksueel misbruik van kinderen (SKSMK), vervaardigen kinderporno (KINDP) en grooming (digitaal kinderlokken) aparte classificaties zijn. Seksueel misbruik van kinderen is strafbaar gesteld tot 16 jaar. Voor oudere kinderen en volwassenen is er sprake van aanranding en/of verkrachting. Grooming is strafbaar als een persoon een voorstel doet een kind te ontmoeten met het idee het kind seksueel te misbruiken dan wel voor zo'n afspraak voorbereidingen treft. Daarnaast komt onder de maatschappelijke classificatie Geweld overig nog de categorie slachtoffer kind (SLAKI) voor. Onder deze classificatie

kunnen alle geweldszaken worden geregistreerd waarvan een minderjarige slachtoffer is geworden, terwijl er geen sprake is van kindermishandeling binnen huiselijke kring of seksueel misbruik van kinderen.

Gegevens over kindermishandeling buiten de huiselijke kring zijn onder deze classificatie geregistreerd. Om te kunnen vaststellen of er daadwerkelijk sprake is van kindermishandeling is informatie nodig over de context waarin het geweld zich heeft afgespeeld, met name of er sprake is geweest van volwassen pleger en van een afhankelijkheidsrelatie of onvrijheid. Die informatie kan besloten liggen in de beschrijving van de geweldszaak, maar is niet geautomatiseerd beschikbaar. Kindermishandeling buiten de huiselijke kring kan hiermee niet worden vastgesteld.

Wanneer geen classificatie van toepassing is, wordt het delict geregistreerd aan de hand van het wetsartikel. Dat geldt bijvoorbeeld voor 16- en 17-jarige slachtoffers van seksueel misbruik, zoals aanranding (art 246 Sr) of verkrachting (art 242 Sr). Voor een vollediger beeld van minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik als onderdeel van kindermishandeling zullen deze misdrijven apart moeten worden geselecteerd.

Verder kunnen sinds 27 maart 2015 in GPS meerdere classificaties aan het feit worden toegekend. Dit kan in allerlei opzichten van belang zijn, maar komt ook voor rond classificaties op het gebied van eerge relateerd geweld en seksueel misbruik van kinderen. Door meerdere classificaties bij een strafbaar feit te registreren kan hierdoor meer inzicht worden verkregen in bijvoorbeeld de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling. De mogelijkheid is alleen beschikbaar in GPS. Vanwege de uitfasering van Compas is deze mogelijkheid niet in Compas ingebouwd. In Compas moet de beoordelaar de meest toepasselijke classificatie kiezen.

Bereidheid

Voor het gebruik van persoonsgegevens uit COMPAS/GPS is toestemming nodig van de beheerder, de minister van Veiligheid en Justitie. Het verzoek hiertoe dient te worden ingediend bij het College van Procureurs-Generaal. Wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan zal het OM bereid zijn de gevraagde gegevens beschikbaar te stellen.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van COMPAS/GPS voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling beschreven.

Geografische dekking

COMPAS/GPS wordt door alle arrondissementsparketten gebruikt en heeft een volledige landelijke dekking.

Aanwezigheid identificatoren

Identificatoren (naam en geboortedatum) zijn beschikbaar. Gegevens over plegers van huiselijk geweld kunnen eenvoudig worden geselecteerd. Deze gegevens zijn op

persoonsniveau beschikbaar en bevatten naam, geboortedatum en adres. De gegevens zijn op naam en geboortedatum te koppelen. Gegevens over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld kunnen beschikbaar worden gesteld in een Excelexport.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

In COMPAS/GPS zijn huiselijk geweld zaken geoormerkt. Kindermishandeling die binnen de huiselijke kring plaatsvindt, is daarmee eveneens geoormerkt. Huiselijk geweld zaken waarbij kinderen als slachtoffer zijn betrokken kunnen wanneer zij als slachtoffer zijn geregistreerd er worden uitgefilterd. In deze gevallen is er sprake van een samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

Kindermishandeling buiten de huiselijke kring is in COMPAS/GPS niet beschikbaar. Deze zaken zijn verspreid over diverse maatschappelijke classificaties en wetsartikelen. Afhankelijk van de aard van het incident kan dat zijn geregistreerd onder zeden / seksueel geweld minderjarigen (seksueel misbruik van kinderen, vervaardigen kinderporno, grooming), geweld overig (slachtoffer kind) of wetsartikelen wanneer er sprake is aanranding of verkrachting van 16- of 17-jarige slachtoffers. In GPS is het stelsel van classificaties geschoond en in het Handboek Maatschappelijke Classificaties zijn instructies voor beoordelaars opgesteld, waardoor er bij het classificeren van misdrijven volgens een medewerker van het OM minder ambiguïteit optreedt. Op alle maatschappelijke classificaties en wetsartikelen kan landelijk worden gezocht en kunnen selecties worden gemaakt.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Bij huiselijk geweld gaat het om: lichamelijke en seksuele geweldpleging; belaging; bedreiging; en psychische vormen van huiselijk geweld. In COMPAS/GPS kan bij huiselijk geweld verder onderscheid worden gemaakt naar de classificaties: kindermishandeling; partnergeweld; ouderenmishandeling; eengerelateerd geweld; en huiselijk geweld overig. Bij kindermishandeling gaat het om: verwaarlozing; meisjesbesnijdenis; eengerelateerd geweld; seksueel geweld; en overig fysiek geweld.

Informatie over rollen

Het onderscheid in rollen – plegers en slachtoffers - is in zaken die in COMPAS/GPS zijn geregistreerd bekend. De zaak is na onderzoek door de politie als strafzaak doorgestuurd naar het OM, waarbij duidelijk is wie verdachte en wie slachtoffer is. Omdat vaak ook de wijze van afdoening bekend is in COMPAS/GPS kan worden gesproken van daders en slachtoffers. Persoonsgegevens van daders zijn landelijk bevragebaar.

- Slachtoffers

De rechten van slachtoffers zijn vastgelegd in de wet Versterking positie slachtoffers. Bij lichtere zaken hebben de slachtoffers onder andere recht op informatie, dossierstukken en een schaderegeling. Bij zwaardere zaken als mishandeling en verkrachting hebben slachtoffers recht op een gesprek met de zaakofficier, recht op

een advocaat, spreekrecht tijdens de rechtszitting, informatie als de verdachte vrijkomt en een voorschotregeling.

Gegevens over slachtoffers zijn niet landelijk bevroegbaar. Wel is landelijk beschikbaar of er één of meer slachtoffers bij het delict betrokken zijn en of dat meerder- of minderjarigen zijn. De personalia van slachtoffers zijn wel beschikbaar bij de parketten.

Informatie over geslacht/gender

In COMPAS/GPS is het geslacht van de plegers en slachtoffers geregistreerd. Naast sekse kan ook gender een rol spelen bij huiselijk geweld. Hierover is in COMPAS/GPS geen informatie beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de data in COMPAS/GPS besproken.

Volledigheid

Het OM bepaalt aan de hand van gepleegde strafbare feiten of en wanneer iemand daarvoor wordt vervolgd. De werkprocessen zijn ingericht op het vervolgen van verdachten van misdrijven. De politie voert daarvoor het opsporingswerk uit onder leiding van een officier van justitie. Wanneer er voldoende bewijs is verzameld stuurt de politie een zaak naar het OM. Het aantal zaken dat instroomt bij het OM waarbij verdachten van huiselijk geweld worden vervolgd is een fractie van het aantal incidenten huiselijk geweld dat door de politie is geregistreerd. Landelijke cijfers over het aantal afgedane zaken huiselijk geweld door het OM zijn niet beschikbaar, maar uit regionale overzichten van incidenten huiselijk geweld blijkt dat van ongeveer 25% tot 30% van de incidenten een aangifte is opgenomen, waarvan in ongeveer 80% van de gevallen (ruim 20% van de incidenten) een verdachte is gehoord. Door het opsporingsonderzoek, het horen van verdachten en getuigen is er over een huiselijk geweldszaak bij het OM meer en betrouwbaardere informatie beschikbaar dan bij de politie. Er is bij alle zaken een verdachte en een of meer slachtoffers.

Validiteit

Geschat wordt dat van de slachtoffers van huiselijk geweld slechts één op de vijf (Van Dijk e.a. 2010) tot één op de tien (Evers 2009) zich meldt bij de politie. Slechts een minderheid van de aangiften leidt tot een aanhouding van de plegger en het inzenden van het dossier naar het OM. De plegers van huiselijk geweld in COMPAS/GPS vormen daardoor een beperkt en selectief deel van de totale populatie. Bekend is bijvoorbeeld dat huiselijk geweld eerder wordt aangegeven indien er sprake is van lichamelijke letsel (Van Dijk e.a. 2010). Door dergelijke selectie-effecten mogen we aannemen dat de huiselijk geweldplegers die in COMPAS/GPS zijn geregistreerd in sommige opzichten verschillen van de populatie in de politieregistratie of van huiselijk geweld plegers in het algemeen. Vooral de ernstigere vormen van huiselijk geweld komen als strafzaak bij het OM terecht. Daarnaast worden de veelal lichtere incidenten die bijvoorbeeld als ruzie of huiselijke twist in de registratie van de politie

voorkomen vaak niet doorgestuurd naar het OM. Naar het OM worden vooral de zaken doorgestuurd waarbij het huiselijk geweld een stelselmatig karakter heeft of wanneer er fysiek geweld is gebruikt. Aangezien we te maken hebben met het zwaardere segment van de populatie van plegers van huiselijk geweld levert dit een beperking op voor het gebruik van deze registraties voor het maken van een omvangschatting van huiselijk geweld.

Continuïteit

De gegevens in COMPAS/GPS zijn actueel. Door maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen kunnen de classificaties in COMPAS/GPS wijzigen.

3.4 Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld⁵

Met het risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) wordt door de Hulpofficier van Justitie (HovJ) beoordeeld of er bij een situatie van mogelijk huiselijk geweld een huisverbod kan worden opgelegd. Het RiHG inventariseert informatie over:

1. de mogelijke pleger van huiselijk geweld;
2. het verloop van het geweldsincident;
3. de gezinsachtergronden.

De invuller bepaalt verder van ieder signaal of het aangemerkt wordt als hoog risico (rood), middelmatig risico (blauw) of laag risico (geel). Als bij één van de drie onderdelen minimaal twee keer rood wordt gescoord, kan een huisverbod worden opgelegd.

Beschikbaarheid

Huiselijk geweld of situaties waarbij huiselijk geweld kan optreden en waarbij geen strafbare feiten zijn gepleegd, kunnen met een huisverbod worden afgedaan. In de periode 2009-2012 gaat het jaarlijks gemiddeld om ongeveer 3.000 opgelegde huisverboden (De Vaan e.a. 2013). Jaarlijks neemt dit aantal toe. In Noord-Nederland wordt volgens een geïnterviewde deskundige in ongeveer 3% van de bij de politie geregistreerde incidenten van huiselijk geweld het huisverbod ingezet. Tussen de drie noordelijke provincies doen zich hierbij nauwelijks verschillen voor. De toegevoegde waarde van de RiHG-registratie kan liggen in de informatie over de rolverdeling tussen plegers en slachtoffers van huiselijk geweld. Beperkingen zijn dat de aantallen geregistreerde incidenten relatief laag zijn en het gegeven dat gemeenten eigenaar van de registratiegegevens zijn. Dit betekent dat per gemeente aan de burgemeester toestemming moet worden gevraagd om persoonsgegevens uit deze registraties te mogen gebruiken.

Bereidheid

Voor het gebruik van persoonsgegevens uit RiHG is toestemming nodig van de eigenaar van de gegevens in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en dat zijn de burgemeesters van alle Nederlandse gemeenten. Wellicht dat er een

⁵ Bronhouders: Nederlandse gemeenten.

mogelijkheid bestaat om toestemming op een andere wijze dan per gemeente te realiseren. Een juridisch adviseur van de VNG stelt voor dat de VNG als intermediair kan fungeren voor het versturen en verzamelen van emailberichten van de onderzoekers aan burgemeesters waarin wordt gevraagd of zij toestemming geven.

Geschiktheid

Hieronder wordt ingegaan op de geschiktheid van RiHG voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Geografische dekking

Het RiHG wordt in alle regio's toegepast. Er is een landelijke dekking. Gegevens kunnen bovendien naar regio en tot op gemeenteniveau worden uitgesplitst. De registratie van huisverboden is niet optimaal: niet alle gemeenten registreren het totaal aantal huisverboden; Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's, nu Veilig Thuis) kunnen ze niet altijd eenvoudig uit hun registratiesysteem halen; en ook de politie registreert huisverboden niet altijd op een herkenbare wijze in het eigen registratiesysteem (De Vaan e.a. 2013).

Aanwezigheid identificatoren

Identificatoren (naam en geboortedatum) van slachtoffer en pleger van huiselijk geweld zijn vastgelegd.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

Het RiHG legt het huiselijk geweld incident vast, maar er zijn ook vragen die betrekking hebben op kindermishandeling. Uit een evaluatie van De Vaan e.a. (2013) blijkt dat in 70% van de huisverboden er kinderen in het gezin zijn. Bij 53% van de huisverboden is er sprake van kindermishandeling.

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

Het RiHG wordt uitsluitend ingevuld wanneer er sprake is van huiselijk geweld. Kindermishandeling buiten gezinnen komt daarbij niet voor.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

In het RiHG worden verschillende vormen van huiselijk geweld onderscheiden. Uit een effectevaluatie van de Wet Tijdelijk Huisverbod blijkt dat vrijwel altijd (91-94%) sprake is van bedreiging en/of fysiek geweld (De Vaan e.a. 2013). Bij twee derde van de huisverboden is er (tevens) sprake van psychisch geweld. Seksueel geweld komt voor bij 11% van de situaties waarin een huisverbod wordt opgelegd.

Ook bij kindermishandeling kunnen in RiHG verschillende vormen worden onderscheiden. Wanneer er sprake is van kindermishandeling blijken kinderen meestal getuige te zijn geweest van het geweld (38% van alle huisverboden). Bij 15% procent van de huisverboden is sprake van geweld dat (ook) gericht is tegen minderjarige kinderen (De Vaan e.a. 2013).

Informatie over rollen

Het onderscheid in rollen bij huiselijk geweld naar pleger en slachtoffer is duidelijk weergegeven.

Wanneer sprake is van kindermishandeling is aangegeven of kinderen getuige zijn of ook fysiek zijn mishandeld.

Informatie over geslacht/gender

Uit de evaluatie van De Vaan e.a. (2013) blijkt dat uithuisgeplaatsten nagenoeg allemaal (99%) mannen zijn. Met het instrument wordt tevens vastgelegd of er sprake is van sociaal isolement door een rollenpatroon tussen pleger en slachtoffer, bijvoorbeeld de pleger controleert de financiën, heeft zeggenschap over het slachtoffer binnenshuis of het slachtoffer mag niet of nauwelijks buiten komen.

Kwaliteit

Hieronder wordt ingegaan op de kwaliteit van de gegevens in het RiHG.

Volledigheid

In 2010 is de bruikbaarheid van het RiHG onderzocht (Timmermans e.a. 2010). Hieruit blijkt dat de gebruikers het RiHG als een gebruiksvriendelijk en adequaat instrument beoordelen met een heldere opbouw. De items zijn duidelijk geformuleerd en over het algemeen goed te beantwoorden. Alleen de beantwoording van items over antecedenten van de pleger leveren problemen op, omdat informatie daarover moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Op 1 januari 2016 maken 237 van de 390 gemeenten gebruik van een webapplicatie Huisverbod-online die wordt beheerd door Khonraad Software Engineering BV. In 2015 zijn hierin 2.997 huiselijk geweld zaken geregistreerd waarvoor een tijdelijk huisverbod is gestart. Het invullen van de vragen van het instrument wordt door de software bewaakt, zodat alle verplichte velden ook daadwerkelijk worden ingevuld.

Validiteit

De in het RiHG geregistreerde aantallen zijn relatief laag. Het instrument wordt selectief ingezet, hetgeen wellicht leidt tot een bereik van specifieke categorieën plegers en slachtoffers van huiselijk geweld. De gemiddelde leeftijd van uithuisgeplaatsten is 38 jaar. Een meerderheid (63%) van de betrokkenen bij huisverboden is laag opgeleid. Ongeveer de helft is van Nederlandse afkomst. De percentages laag opgeleiden en personen van niet Nederlandse afkomst wijken sterk af van de Nederlandse bevolking. In hoeverre dit ook afwijkt van de bij huiselijk geweld betrokken personen is niet duidelijk. Verder worden er zo goed als alleen mannen (99%) uit huis geplaatst. Uit het meest recente landelijke onderzoek naar huiselijk geweld blijkt dat vrouwen ook huiselijk geweld plegen (20%; Van der Veen en Bogaerts 2010).

Continuïteit

De gegevens die met de RiHG worden vastgelegd zijn actueel. Incidenten worden 24 uur per dag, zeven dagen per week vastgelegd. Om gegevens te kunnen uitwisselen tussen organisaties die bij de aanpak van huiselijk geweld en het opleggen van huisverboden betrokken zijn, wordt door 237 gemeenten gebruik gemaakt van de webapplicatie Huisverbod-online. Deze applicatie is alleen toegankelijk voor geregistreerde gebruikers die beroepsmatig zijn betrokken zijn bij de uitvoering van de Wet Tijdelijk huisverbod. De verwachting is dat van deze toepassing ook de komende jaren gebruik wordt gemaakt.

3.5 Recidive InschattingsSchalen en Quickscan⁶

Op aanvraag van het OM stelt de reclassering in het kader van de afhandeling van de strafzaak een reclasseringsadvies op. Daarin wordt op basis van een diagnose een inschatting gemaakt van het recidiverisico, de mogelijkheden voor daderhulpverlening en de noodzaak van bijzondere voorwaarden. Voor de diagnose wordt gebruik gemaakt van de Recidive InschattingsSchalen (RISc). Standaard wordt in elk reclasseringsadvies opgenomen wat de stand van zaken van de behandeling tot dat moment is. Op basis van de diagnose wordt een gericht strafadvies afgegeven, waarbij wordt ingegaan op mogelijk te stellen bijzondere voorwaarden. De officier van justitie of de advocaat-generaal ziet erop toe dat ter zitting een actuele rapportage overlegd kan worden. In hoger beroep of na langdurige aanhouding van de zaak kan een aanvullende rapportage worden aangevraagd.

De RISc is een diagnostisch instrument dat sinds 2003 bestaat. Hiermee worden criminogene factoren in kaart gebracht die de kans op recidive vergroten en geïndiceerd welke interventies nodig zijn om deze kans te verkleinen. De resultaten van de RISc worden op naam van de justitiabele in een database vastgelegd. Of er sprake is van huiselijk geweld moet uit de resultaten van de RISc worden gefilterd. De RISc is opgedeeld in dertien thema's. In het thema 'relaties' komt het leefgebied 'huiselijk geweld' voor.

Ter verbetering van de risicotaxatie van relationeel geweld, waarbij het gaat om geweld tussen (ex-)partners, hebben de drie reclasseringsorganisaties in 2012 het diagnose-instrument B-Safer geïmplementeerd. De B-Safer is een diagnose-instrument waarmee de kans op herhaling van relationeel geweld ingeschat kan worden. In Nederland werkt onder meer de reclassering met dit instrument, als aanvulling op de RISc (Recidive InschattingsSchalen). Met de RISc kan wel de kans op algemene recidive bij plegers van relationeel geweld goed ingeschat worden, maar met de RISc is de kans op herhaling van een gewelddadig delict minder goed te voorspellen.

Verder maakt de reclassering gebruik van de QuickScan. Dit instrument kan worden ingezet op het politiebureau tijdens de vroeghulp. Het instrument wordt gebruikt als

⁶ Bronhouder: Reclassering.

eerste screening indien er voldoende informatie en tijd beschikbaar is. Met behulp van de QuickScan ontvangen opdrachtgevers van de reclassering vroeg in het strafproces een onderbouwd advies. Het instrument is ook toepasbaar voor adviesrapportages waarbij er sprake is van een laag risico en weinig problematiek. QuickScan en RISc zijn verschillende instrumenten. De QuickScan is een beknopt instrument waarmee binnen korte tijd een inschatting wordt gemaakt van het recidiverisico en de ontvankelijkheid, terwijl de RISc veel uitgebreider is.

In de RISc wordt gevraagd of bij het gepleegde delict slachtoffers zijn betrokken, wat de leeftijd van het slachtoffer is en welke relatie de pleger met het slachtoffer heeft. Wanneer het slachtoffer jonger was dan 18 jaar en deel uitmaakte van de huiselijke kring is er sprake geweest van kindermishandeling.

Beschikbaarheid

Volgens een medewerker van Reclassering Nederland is bij ongeveer 70.000 van de in totaal 120.000 actuele cliënten een diagnose-instrument afgenomen. Per jaar stelt de reclassering volgens het jaarverslag over 2014 ruim 12.000 adviezen (RISc) op, ruim 13.000 beknopte adviezen (Quickscan) en een paar honderd uitgebreide adviezen (B-safer) (Reclassering Nederland 2015).

In de RISc worden kenmerken van het gepleegde delict vastgelegd. Gevraagd wordt naar het gebruik van geweld, bedreiging met geweld of dwang en seksuele factoren (Reclassering Nederland, Leger des Heils en Verslavingsreclassering 2014). Tevens wordt gevraagd of fysiek geweld is gebruikt tegen de partner of iemand in de huiselijke kring dan wel tegen iemand buiten de huiselijke kring, de leeftijd van het slachtoffer, het geslacht en als het een kind is of dit een eigen, adoptief of pleegkind betreft dan wel een kind van partner, familie of vrienden.

In de Quickscan wordt gevraagd naar het gepleegde delict. Er dient gekozen te worden uit vier categorieën: geweld, relationeel geweld, seksueel geweld of overige delicten (Bosker en Van Kuijeren 2009). Onder relationeel geweld wordt verstaan: huisvredebreuk (SR 138.1), bedreiging met geweld (SR 285), eenvoudige mishandeling en mishandeling met zwaar letsel of zware mishandeling (SR 300) en stalking (van bijvoorbeeld de partner; SR 285b). Onder seksuele delicten wordt verstaan: schennis van de eerbaarheid (SR 239.1); ontucht met een bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind (SR 247.1); aanranding; seks met een minderjarige en verkrachting (SR 246, 244, 245, 242). Onder seksuele delicten vallen verder seksueel geladen communicatie (bijvoorbeeld exhibitionisme, obscene brieven, e-mails of telefoontjes, het verspreiden van pornografie) en schending van eigendomsrechten vanuit seksuele motieven (bijvoorbeeld voyeurisme, diefstal van fetisjistische voorwerpen, zoals ondergoed).

De gegevens die met RISc worden vastgelegd geven informatie over plegers van zowel huiselijk geweld als kindermishandeling. De Quickscan levert alleen informatie op over plegers van huiselijk geweld.

B-Safer wordt nog zo weinig toegepast dat de gegevens over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld momenteel geen meerwaarde hebben.

Bereidheid

Voor het gebruik van persoonsgegevens uit RISC en Quickscan is toestemming nodig van de beheerder, de minister van Veiligheid en Justitie. Het verzoek hiertoe dient te worden ingediend bij het College van Procureurs-Generaal. Wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan zullen de reclasseringsinstellingen bereid zijn de gevraagde gegevens beschikbaar te stellen.

Geschiktheid

Hieronder wordt ingegaan op de instrumenten RISC en Quickscan voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Geografische dekking

De reclasseringsinstellingen zijn landelijk werkende organisaties. De instrumenten RISC en Quickscan die zij gebruiken worden in alle regio's toegepast en hebben een volledig landelijke dekking.

Aanwezigheid identificatoren

Identificatoren (naam en geboortedatum) zijn beschikbaar. Gegevens over plegers kunnen in zowel de RISC als de Quickscan relatief eenvoudig worden geselecteerd. Deze gegevens zijn op persoonsniveau beschikbaar en bevatten naam, geboortedatum en adres. De gegevens zijn op naam en geboortedatum te koppelen.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

In RISC is op basis van een combinatie van de antwoorden op vragen over het gepleegde delict en het slachtoffer onderscheid te maken tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van kindermishandeling. De Quickscan levert alleen plegers van huiselijk geweld op.

Kindermishandeling buiten huiselijk kring

In de Quick scan wordt niet gevraagd naar kindermishandeling. In de RISC wordt gevraagd naar slachtoffers van geweld in de huiselijke kring en vervolgens naar de leeftijd van het slachtoffer en de relatie tussen pleger en slachtoffer. Kindermishandeling buiten de huiselijke kring is met de RISC gegevens niet vast te stellen. Wanneer wordt geselecteerd op plegers van geweld, slachtoffers buiten de huiselijke kring en slachtoffers die minderjarig zijn kan er sprake zijn van kindermishandeling buiten de huiselijke kring. Omdat de relatie tussen pleger en slachtoffer van buiten de huiselijke kring niet bekend is, kan niet worden bepaald of er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie en derhalve van kindermishandeling.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Bij huiselijk geweld gaat het om fysiek geweld, relationeel geweld, seksueel geweld en overige vormen van geweld. Kindermishandeling heeft betrekking op fysiek geweld, seksueel geweld en overige vormen van geweld.

Informatie over rollen

Het onderscheid in rollen – plegers en slachtoffers - is zoals hierboven is toegelicht bekend. Persoonsgegevens zijn uitsluitend beschikbaar voor plegers, niet voor slachtoffers.

Informatie over geslacht/gender

In RISc is het geslacht van de plegers en slachtoffers geregistreerd. Naast sekse kunnen ook genderaspecten een rol spelen bij huiselijk geweld. Hierover is in RISc geen informatie beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit beschreven van de gegevens in de RISc en de Quicksan.

Volledigheid

Van zowel de RISc als de Quicksan is een uitgebreide handleiding beschikbaar. Beide instrumenten worden al enkele jaren gebruikt door reclasseringsinstellingen.

Validiteit

Bij de reclassering gaat het om beperkte aantallen plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het aantal plegers is een fractie vergeleken met van het aantal incidenten huiselijk geweld en kindermishandeling dat door de politie wordt geregistreerd. Vermoedelijk gaat het om plegers van de ernstigere vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Helemaal duidelijk is dat niet omdat de Quicksan ook toepasbaar is voor adviesrapportages waarbij er sprake is van een laag risico en weinig problematiek bij de pleger.

Continuïteit

De gegevens in RISc en de Quicksan zijn actueel. Afhankelijk van de aanhouding en de afdoening van het misdrijf waarvoor een pleger van huiselijk geweld of kindermishandeling is veroordeeld kan de tijdsperiode tussen het afnemen van de RISc of de Quicksan verschillen van het moment waarop het misdrijf is gepleegd. De pleegdatum is echter bekend.

3.6 Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem⁷

Het Kinderbescherming Bedrijfsprocessen Systeem (KBPS) is het landelijke registratiesysteem voor alle primaire processen van de Raad voor de

⁷ Bronhouder: Raad voor de Kinderbescherming.

Kinderbescherming, dat sinds 2007 wordt gebruikt. De Raad voor de Kinderbescherming kan worden geraadpleegd of ingeschakeld in situaties waarbij ernstige zorgen zijn over de situatie van een kind tussen 0 en 18 jaar en wanneer hulpverlening vanuit een vrijwillig kader geen oplossing meer lijkt te kunnen bieden. Als er een melding binnenkomt bij de Raad voert die een onderzoek uit, dat leidt tot een advies. Bij dit advies zijn grofweg twee opties:

1. De Raad acht verplichte hulp niet nodig. Wel kan de Raad in dat geval de ouders adviseren vrijwillig hulp te zoeken.
2. De raad acht verplichte hulp noodzakelijk en brengt hierover een advies uit aan de rechter. De rechter kan vervolgens besluiten tot een (voorlopige) ondertoezichtstelling (OTS) - al dan niet in combinatie met uithuisplaatsing – of tot een gezagsbeëindigende maatregel.

Gemeenten, Veilig Thuis-organisaties en de Gecertificeerde Instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering (GI) hebben de bevoegdheid een raadmelding te doen. Daarnaast kunnen gemeenten besluiten een jeugdhulpaanbieder aan te wijzen die mag melden bij de Raad. In geval van acuut gevaar zijn alle professionals gemachtigd een zaak te melden bij de Raad. In veel gemeenten worden mogelijke zaken voor de Raad besproken in een zogenoemde beschermingstafel of een beschermingsplein, waarbij over het algemeen vertegenwoordigers van de gemeente, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen samen om tafel zitten, soms aangevuld met andere partijen. Indien in dit overleg wordt besloten tot een raadmelding verschilt per gemeente welke partij deze melding daadwerkelijk uitvoert.

Sinds januari 2015 moeten raadmeldingen via het CORV (Collectieve Routeer Voorziening) worden ingediend. Het CORV is een systeem voor beveiligd berichtenverkeer tussen gemeenten en justitiële organisaties op het terrein van de jeugdzorg. Bij een raadmelding van CORV dienen in ieder geval de volgende gegevens te worden opgegeven: persoonsgegevens van de jeugdige; persoonsgegevens van de betrokkenen en hun rol; en contactgegevens van de melder. CORV fungeert als digitale brievenbus en communicatiemiddel voor de ketenpartners, niet als registratiesysteem waaruit gegevens ontsloten kunnen worden. De gegevens die via het CORV worden aangeleverd worden opgenomen in het KBPS. In de praktijk worden nog niet alle raadmeldingen via CORV ingediend.

Beschikbaarheid

Niet alle zaken die bij de Raad worden gemeld hebben betrekking op kindermishandeling. Zo kan de Raad ook worden ingeschakeld bij gezagskwesaties (bijvoorbeeld bij het overlijden van ouders), bij situaties waarbij een jongere in aanraking komt met de politie of bij schoolverzuim wanneer een leerplichtambtenaar daarvoor een proces-verbaal heeft opgemaakt tegen een jeugdige van 12 jaar of ouder. De Raad onderzoekt de situatie van jongeren wanneer de ontwikkeling van een kind ernstig in gevaar is doordat de ouders hun verantwoordelijkheid niet (kunnen) nemen. De raadsonderzoeker gaat na of er in het gezin sprake is van kindermishandeling of een andere vorm van huiselijk geweld. De bevindingen worden vastgelegd in een

rapport waarin de (gezins)situatie van het kind wordt beschreven en antwoord wordt gegeven op de onderzoeksvragen. Ook het advies van de Raad wordt hierin vermeld. Uit een door de Raad verstrekt overzicht van de laatste vier maanden van 2015 blijkt dat ruim een kwart van de meer dan 13.000 onderzochte kinderen te maken heeft gehad met kindermishandeling of huiselijk geweld. De meest voorkomende vormen zijn huiselijk geweld door vader, moeder, opvoeder of kind (64%), scheidingsproblematiek (45%) en verwaarlozing, fysiek en/of pedagogisch (25%). Sommige kinderen zijn slachtoffer van meerdere vormen van kindermishandeling of huiselijk geweld.

In de registraties van de Raad is geen code of variabele opgenomen waarmee wordt vastgelegd of er sprake is van kindermishandeling. Toch zijn de gevallen van kindermishandeling volgens een medewerker van de Raad wel uit de registraties te ontsluiten, namelijk door te selecteren op type zaak: in alle zaken waarbij een kinderbeschermingsonderzoek is uitgevoerd en waarbij de uitkomst van het onderzoek heeft geleid tot een verzoek tot (voorlopige) OTS is er vrijwel zeker sprake van kindermishandeling. Deze zaken kunnen uit de registraties van het KBPS worden ontsloten op het niveau van het individuele kind.

Bereidheid

De gegevens uit KBPS kunnen versleuteld beschikbaar worden gesteld, mits de Raad toestemming verleent. Hiervoor dient een formeel verzoek te worden ingediend bij de directie van de Raad. Om gegevens voor dit onderzoek in te zien hebben we een dergelijke procedure reeds met succes doorlopen.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van KBPS beschreven voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Geografische dekking

De registraties van de Raad voor de Kinderbescherming hebben een landelijke dekking: de gegevens van alle 13 regio's van de Raad worden centraal geregistreerd in KBPS.

Aanwezigheid identificatoren

KBPS bevat persoonsidentificerende informatie. Alle zaken die de Raad in behandeling neemt worden in KBPS geregistreerd op het niveau van het individuele kind. Wanneer de raadsmelding betrekking heeft op meerdere kinderen uit één gezinssysteem, worden deze kinderen als afzonderlijke zaken in KBPS opgenomen. Van alle zaken worden, naast de persoonsgegevens van het kind, ook de persoonsgegevens van alle betrokkenen uit het gezinssysteem vastgelegd. De persoonsgegevens worden gecontroleerd en gecorrigeerd op basis van de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP, voorheen GBA).

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

De Raad voor de Kinderbescherming behandelt alleen zaken van jeugdigen tot 18 jaar. Het KBPS vormt daarom primair een bron voor de omvangschatting voor kindermishandeling, niet voor huiselijk geweld tussen volwassenen.

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

In KBPS is (nog) geen informatie opgenomen over de relatie tussen pleger en slachtoffer of de locatie van de mishandeling. Hierdoor is het niet mogelijk om onderscheid te maken tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring. Een medewerker van de Raad geeft aan dat er intern gewerkt wordt aan een uitbreiding van de registraties, waarbij informatie over de relatie tussen slachtoffer en pleger wel systematisch wordt vastgelegd. Hoewel deze uitgebreide versie van de registratie al wel wordt gebruikt, levert dit momenteel nog onvoldoende betrouwbare informatie op om te kunnen gebruiken voor onderzoek.

Vormen van kindermishandeling

Informatie over vormen van kindermishandeling wordt in KBPS niet systematisch vastgelegd. In de hierboven genoemde uitbreiding van registraties wordt deze informatie wel onderscheiden. Dit levert momenteel nog onvoldoende betrouwbare informatie op om te kunnen gebruiken voor onderzoek.

Informatie over rollen

In KBPS wordt informatie over de rol van de verschillende betrokkenen niet gestructureerd vastgelegd. Het kind waarop de zaak betrekking heeft is over het algemeen het slachtoffer. Wanneer de raadmelding betrekking heeft op meerdere kinderen uit één gezinssysteem, worden deze kinderen als afzonderlijke zaken in KBPS opgenomen. Informatie over de pleger(s) is niet beschikbaar in de basisregistratie.

Informatie over geslacht/gender

In KBPS is het geslacht van de slachtoffers geregistreerd. Naast sekse kunnen ook genderaspecten een rol spelen bij huiselijk geweld. Hierover is in KBPS geen gestructureerde informatie beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt ingegaan op de kwaliteit van de gegevens in KBPS.

Volledigheid

Gevallen van kindermishandeling zijn uit het KBPS te ontsluiten door te selecteren op type zaak: in alle zaken waarbij een kinderschermingsonderzoek is uitgevoerd en waarbij de uitkomst van het onderzoek heeft geleid tot een verzoek tot een OTS is er vrijwel zeker sprake van kindermishandeling. Volgens een medewerker van de Raad vormt dit een betrouwbare wijze om alle zaken met betrekking tot kindermishandeling uit KBPS te selecteren.

Uit KBPS zijn op dit moment nog geen betrouwbare gegevens te ontsluiten over vormen van kindermishandeling en de relatie tussen pleger en slachtoffer. Halverwege 2014 is een systeem in gebruik genomen om deze gegevens per zaak vast te leggen, maar dit levert nog geen betrouwbare informatie op. De Raad streeft ernaar de kwaliteit en uniformiteit van deze gegevens op korte termijn te verbeteren. De verwachting is dat deze verbeterslag in de loop van 2016 van start zal gaan.

Validiteit

Bij de Raad voor de Kinderbescherming komen alleen die zaken van kindermishandeling waarbij ouders niet bij machte of onwillig zijn vrijwillige hulp te accepteren. Het gaat daarbij om een specifieke selectie. De registraties vormen daarom geen afspiegeling van alle zaken van kindermishandeling.

Continuïteit

KBPS wordt sinds 2007 gebruikt door de Raad. De verwachting is dat de gegevens vanuit KBPS ook de komende jaren beschikbaar zullen zijn. Wel daalt het aantal zaken bij de Raad voor de Kinderbescherming de afgelopen jaren gestaag met circa 10% per jaar. Dit heeft consequenties voor de vergelijkbaarheid van het aantal bij de Raad geregistreerde gevallen van kindermishandeling tussen jaren.

3.7 Veiligheidsmonitor⁸

De Veiligheidsmonitor (VM) is een jaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap waarbij 65.000 enquêtes worden afgenomen onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder. De monitor is in 2012-2015 jaarlijks uitgevoerd door het CBS en I&O Research. Eind 2015 is het afnemen van de enquêtes opnieuw aanbesteed.

Beschikbaarheid

In de vragenlijst van de VM zijn geen rechtstreekse vragen opgenomen over slachtofferschap van kindermishandeling en huiselijk geweld. Wel kan slachtofferschap van huiselijk geweld uit de vragenlijst worden gedestilleerd door vragen over slachtofferschap van geweld, de locatie van het geweld en de relatie tot de pleger met elkaar te combineren. Ook wordt in de vragenlijst gevraagd of het voorval is gemeld bij de politie en of daarbij een proces-verbaal of ander document is getekend. Dit biedt mogelijkheden om de gegevens van de VM en de politie met elkaar te combineren door middel van de multipliemethode (zie hoofdstuk 2).

Bereidheid

De data van de VM worden beschikbaar gesteld aan derden ten behoeve van onderzoek.

⁸ Bronhouder: CBS en I&O Research.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de VM voor een omvangsschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling besproken.

Geografische dekking

De vragenlijst voor de VM wordt afgenomen onder in Nederland woonachtige personen van 15 jaar of ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens en heeft dus een landelijke dekking.

Aanwezigheid identificatoren

De data worden door het CBS beschikbaar gesteld voor onderzoek door derden. De persoonsidentificerende informatie in deze data is door het CBS versleuteld. Voor het koppelen van deze data aan andere databronnen past het CBS op de andere data dezelfde versleuteling toe. Vervolgens kunnen de bestanden door de onderzoekers aan elkaar worden gekoppeld en kunnen de gewenste analyses worden uitgevoerd (CBS 2015).

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

Kindermishandeling en de samenloop tussen huiselijk geweld en kindermishandeling kunnen op basis van de vragenlijst van de VM niet worden vastgesteld.

Vormen van huiselijk geweld

Slachtofferschap van huiselijk geweld kan uit de vragenlijst van de VM gedestilleerd worden door vragen over slachtofferschap van geweld, de locatie van het geweld en de relatie tot de pleger met elkaar te combineren. Ook wordt gevraagd naar seksuele bedoeling van de pleger, waarmee onderscheid tussen lichamelijk geweld en seksueel geweld kan worden gemaakt. Psychisch geweld kan niet uit de vragenlijst worden ontsloten.

Informatie over rollen

In de vragenlijst van de VM wordt gevraagd naar slachtofferschap van geweld. Hiermee kan uit de vragenlijst alleen informatie worden ontsloten over slachtoffers, niet over plegers.

Informatie over geslacht/gender

De vragenlijst bevat informatie over het geslacht van het slachtoffer en de relatie van de pleger tot het slachtoffer. Nadere informatie over gender is op basis van de huidige vragenlijst niet beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt ingegaan op de kwaliteit van de gegevens van de VM.

Volledigheid

Voor afname van de VM wordt een gestratificeerde steekproef getrokken via de Basisregistratie Personen (BRP). Daarnaast vindt er een flexibele oversampling plaats

per regio in opdracht van gemeenten en politieregio's. In 2014 zijn in totaal gegevens verzameld van ruim 86 duizend personen (86.382). Gemiddeld respondeerde 38,8% van alle benaderde personen. De non-respons en de wijze van afnemen (via internet en schriftelijk) heeft consequenties voor de representativiteit van de steekproef. Bij de analyse van de gegevens wordt hiervoor door weging gecorrigeerd. In het geval van een koppeling van gegevens op persoonsniveau ten behoeve van een omvangschatting is een dergelijke weging echter niet mogelijk. Dat hoeft geen probleem te zijn, maar wanneer slachtoffers van huiselijk geweld om die reden niet meedoen aan de veiligheidsenquête leidt dat tot minder betrouwbare omvangschattingen.

Validiteit

De validiteit van de gegevens uit de VM is hoog. Er is geen reden om aan te nemen dat mensen onterecht zullen invullen slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Wel bestaat de mogelijkheid dat respondenten onder druk van de pleger van het geweld hun slachtofferschap verzwijgen.

Daarnaast levert het ontbreken van gegevens over psychisch geweld een beperking op. Huiselijk geweld kan uit de data van de VM gedestilleerd worden door slachtofferschap van geweld te combineren met de locatie en de relatie tot de pleger. Dit levert geen informatie op over slachtofferschap van psychisch geweld.

Continuïteit

De VM wordt sinds 2008 uitgevoerd. De landelijke meting vindt jaarlijks plaats, terwijl de regionale aanvulling van gemeenten of politiekorpsen (flexibele oversampling) over het algemeen tweejaarlijks plaatsvindt (in de oneven jaren). In 2012 is de vragenlijst herzien en is de omvang van de landelijke meting verhoogd van 20.000 naar 65.000, met als doel een verbeterd, stabiel en toekomstbestendig instrument te ontwikkelen. Door deze methodebreuk zijn de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor vanaf 2012 niet zonder meer vergelijkbaar met de uitkomsten van de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) zoals uitgevoerd in de jaren 2008-2011. Uit een aanvullend onderzoek om de gevolgen van de methodebreuk vast te stellen blijkt dat slachtofferschap in de huidige vorm van de monitor enigszins lager uitvalt dan in de monitor 2008-2011 (CBS 2012).

4. DATABRONNEN GEZONDHEIDSZORG EN HULPVERLENING

In dit hoofdstuk komen databronnen uit de gezondheidszorg en de hulpverlening aan de orde die veelbelovend lijken te zijn voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het gaat om: het Letselinformatiesysteem (LIS) van VeiligheidNL; de Gezondheidsmonitor van de GGD-en, het CBS en het RIVM; de Continue Morbiditeitsregistratie (CMR) van NIVEL; en de Veilig Thuis registraties van het CBS. De databronnen die in de eerste inventarisatiefase wel zijn bestudeerd, maar niet geschikt blijken te zijn voor een omvangschatting zijn opgenomen in bijlage 3. Het gaat om: Zorgregistraties eerste lijn van NIVEL; de Meldcode; de Verwijsindex Risicjongeren (VIR); registraties van Sociale Wijkteams; de Gezondheidsmonitor Jeugd; de Jeugdmonitor; de Monitor aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld; Webinformatie Jeugdzorg (WIJZ); Jeugd in Beeld; en MijnQuarant.

Per databron geven we allereerst een korte omschrijving van de vorm en inhoud van de bron. Vervolgens komt de beschikbaarheid van de bron aan de orde (is de bron eenvoudig te ontsluiten en bevat de bron informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling) en de geschiktheid van de bron voor het meten van vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en de samenloop. Tot slot beoordelen we de kwaliteit van de gegevens in de databron aan de hand van de volledigheid, validiteit en continuïteit. In matrix 4.1 hebben we de beoordeling van de geschiktheid en kwaliteit van de bronnen schematisch samengevat.

Matrix 4.1 Beschikbaarheid en geschiktheid en kwaliteit databronnen gezondheidszorg en hulpverlening

	Beschikbaarheid en geschiktheid							Kwaliteit		
	Landelijke dekking	Aanwezigheid identificatoren	HG en/of KIMI	Onderscheid KIMI binnen of buiten huiselijke kring	Informatie over vormen HG of KIMI	Plegers en/of slachtoffers	Informatie over geslacht en gender	Volledigheid	Validiteit	Continuïteit
LIS	+/-	+/-	beide	+	+	SO	+/-	+/-	+/-	++
Gezondheidsmonitor	++	+	HG	-	+	SO	+/-	+/-	+	+/-
CMR	-	+	beide	+	+	SO	+	+/-	+/-	-
Veilig Thuis	++	+	beide	-	+	SO	+/-	+/-	+/-	+/-

- - zeer slecht; - slecht; +/- matig; + goed; ++ zeer goed.

4.1 Letselinformatiesysteem¹

Het Letselinformatiesysteem (LIS) is een informatiesysteem van VeiligheidNL, een private stichting die zich inzet voor de aanpak van veiligheidsproblemen. In het LIS wordt informatie vastgelegd over privéongevallen, sportblessures, verkeersongevallen, arbeidsongevallen, geweld en automutilatie op de Spoedeisende Hulp (SEH) bij een representatieve steekproef van dertien ziekenhuizen in Nederland. Het LIS wordt ingevuld voor alle patiënten met letsel die de SEH bezoeken en vormt de basis voor het letselpreventiebeleid in Nederland (Van Wijk e.a. 2015).

Beschikbaarheid

Het LIS bevat geen variabelen waarmee huiselijk geweld en kindermishandeling worden vastgelegd, maar wel variabelen die hier indirect aanwijzing voor vormen, bijvoorbeeld door de combinatie ‘geweld’ in ‘woonhuis’ en relatie ‘ouder-kind’.

Bereidheid

Om te kunnen beschikken over persoonsidentificerende informatie voor de omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling dient een medewerker van VeiligheidNL om te beginnen een selectie te maken van patiënten uit LIS die slachtoffer zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling. Vervolgens wordt de ziekenhuizen gevraagd deze informatie aan te vullen met persoonsidentificerende informatie. Voor het koppelen van deze gegevens aan gegevens van andere databronnen dient een Trusted Third Party te worden ingeschakeld. Om deze stappen te kunnen doorlopen is toestemming van de 13 afzonderlijke ziekenhuizen vereist. Een medewerker van VeiligheidNL geeft aan dat een dergelijk toestemmingsprocedure verschillende keren is toegepast voor één of enkele ziekenhuizen uit het LIS, maar nog niet eerder voor alle 13 ziekenhuizen gelijktijdig. De procedure neemt over het algemeen een aantal maanden in beslag.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de databron beschreven aan de hand van de volgende onderwerpen: geografische dekking; de aanwezigheid van identificatoren; het onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling (binnen en buiten de huiselijke kring); onderscheid tussen verschillende vormen van huiselijk geweld; de beschikbaarheid van informatie over de rol van de verschillende betrokkenen; en informatie over geslacht/gender.

Geografische dekking

De dekking van het LIS is met 13 van de ruim 100 ziekenhuizen beperkt. Daar komt bij dat niet goed is vast te stellen welk geografisch gebied door het LIS precies wordt gedekt, omdat patiënten binnen één regio soms keuze hebben uit meerdere ziekenhuizen waarvan de één niet in het LIS is opgenomen en de ander wel. Daardoor

¹ Bronhouder: VeiligheidNL.

is – in het geval van koppeling met landelijke databronnen – niet goed vast te stellen welk deel van de landelijke data voor deze koppeling gebruikt dient te worden.

Aanwezigheid identificatoren

Om herkenning van personen te voorkomen bevatten de gegevens die de ziekenhuizen ten behoeve van het LIS aan VeiligheidNL verstrekken geen persoonsidentificerende informatie van de patiënten, zoals naam, geboortedatum en BSN. Wel bevat het LIS de vier cijfers van de postcode van de patiënt en de leeftijd in jaren.² In de registraties van de afzonderlijke ziekenhuizen worden uiteraard wél persoonsidentificerende gegevens vastgelegd. De gegevens worden voor verzending naar VeiligheidNL versleuteld.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

In de gegevens van het LIS worden de leeftijd en geslacht van het slachtoffer en de relatie tussen pleger en slachtoffer vastgelegd. Bij de relatie tussen pleger en slachtoffer wordt onder meer onderscheid gemaakt tussen kind-ouder, partner en ex-partner. Hiermee is het mogelijk om onderscheid te maken tussen huiselijk geweld tussen volwassenen enerzijds en kindermishandeling anderzijds.

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

Door de gegevens over de relatie tussen pleger en slachtoffer en de gegevens over de locatie van het geweld te combineren is het mogelijk onderscheid te maken tussen kindermishandeling in de huiselijke kring en kindermishandeling buiten de huiselijke kring. Bij de relatie tussen pleger en slachtoffer wordt onderscheid gemaakt tussen onder meer ouder-kind, buurtgenoten, leraar-leerling, politie-burger en andere bekenden. Indien wenselijk kan een nadere specificatie van de relatie tussen pleger en slachtoffer worden gegeven op basis van een handmatige zoekactie in de vrije tekstvelden, waarbij bijvoorbeeld gezocht kan worden op de termen broer, zus, oom, tante et cetera. Bij locatiegegevens wordt onderscheid gemaakt in een groot aantal locaties, waaronder in of om woonhuis, instellingen waar personen verblijven (bijvoorbeeld verpleeghuis), scholen, (kinder)dagverblijven of sportlocaties.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

In het LIS wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van geweld, waaronder vuurwapengeweld, geweld met een scherp of stomp voorwerp, lichaamskracht en seksuele mishandeling. Op basis hiervan kunnen twee vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden onderscheiden, namelijk lichamelijke mishandeling of seksueel geweld. Psychisch geweld wordt niet herkenbaar in LIS vastgelegd.

² In de rapportage over de omvangschatting van huiselijk geweld in 2009 van Van der Heijden e.a. wordt vermeld dat de koppeling tussen LIS en GIDS-Kubus tot stand is gekomen met een unieke code gemaakt op basis van vier cijfers van postcode, leeftijd in maanden en datum letsel. Leeftijd in maanden is echter volgens de medewerker van het LIS die wij hierover spraken alleen beschikbaar voor kinderen tot vier jaar. Bij volwassenen is alleen de leeftijd in jaren in het LIS opgenomen.

Informatie over rollen

In het LIS worden alleen gegevens van de patiënten vastgelegd, maar niet van overige betrokkenen. In de gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling die uit het LIS ontsloten kunnen worden vormt de patiënt het slachtoffer. Gegevens over plegers en getuigen zijn in het LIS dan ook niet beschikbaar.

Informatie over geslacht/gender

In het LIS zijn gegevens opgenomen over het geslacht van het slachtoffer. Naast sekse kan ook gender een rol spelen bij huiselijk geweld. Hierover is in het LIS geen informatie beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de gegevens in het LIS besproken, waarbij achtereenvolgens de volledigheid, de validiteit en de continuïteit aan de orde komt.

Volledigheid

De dekkingsgraad van het LIS is met 13 van de ruim 100 ziekenhuizen in Nederland beperkt. Uit onderzoek van VeiligheidNL blijkt dat de patiëntpopulatie in het LIS wat betreft leeftijdsverdeling en geslacht een goede afspiegeling vormt van de landelijke populatie. Wel is de populatie van de LIS-ziekenhuizen minder stedelijk dan het landelijke beeld. Ook wat betreft het type ziekenhuizen wijkt de steekproef op bepaalde punten af van het landelijk beeld, aangezien de topklinische ziekenhuizen in de steekproef zijn ondervertegenwoordigd, terwijl de academische en laag gespecialiseerde ziekenhuizen juist sterk vertegenwoordigd zijn (Panneman en Blatter 2016).

Uit een tabellenoverzicht van VeiligheidNL³ op basis van LIS-gegevens blijkt dat het LIS niet in alle gevallen consequent wordt gevuld, waardoor bij bepaalde variabelen relevante waarden ontbreken. Daarnaast worden niet alle gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling die terecht komen op de SEH daadwerkelijk als huiselijk geweld en kindermishandeling geregistreerd. Uit recent onderzoek naar geweldregistraties in ziekenhuizen blijkt het LIS een onvolledig beeld te geven van huiselijk geweld en kindermishandeling (Van Wijk e.a. 2015). Patiënten zijn niet snel geneigd te praten over de geweldstoedracht. In het geval van huiselijk geweld of kindermishandeling komt het bovendien voor dat het slachtoffer door de pleger naar de SEH wordt gebracht. Vragen naar de toedracht is in dergelijke gevallen niet gewenst. Het is daarom afhankelijk van de situatie en de persoon die LIS invult of de casus daadwerkelijk als dusdanig wordt herkend en vastgelegd.

Aan bovengenoemd onderzoek heeft een groot aantal ziekenhuizen heeft meegewerkt dat normaal gesproken niet gewend is met LIS te werken. De 13 ziekenhuizen die wél al jaren met LIS werken zijn gewend om ten behoeve van LIS aanvullende gegevens

³ Het gaat om een tabellenoverzicht ten behoeve van een publicatie in het Tijdschrift voor de Politie: Groot, I.N.J. de en L. Hulshof (2014). Gewelddelicten: letselcijfers maken het plaatje compleet. In: Tijdschrift voor de Politie, 76 (2), pag. 30-32.

vast te leggen en zullen mogelijk ook situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling eerder registreren.

Het is de vraag of huiselijk geweld en kindermishandeling in de registraties van het LIS voldoende vaak voorkomen om bruikbaar te zijn voor een omvangschatting. In het hierboven aangehaalde tabellenoverzicht op basis van LIS-gegevens wordt het aantal gevallen van geweld door partners dat terecht kwam op de spoedeisende hulp van ziekenhuizen, geëxtrapoleerd naar landelijke cijfers, geschat op 1.400 gevallen per jaar. Bij geweld tussen ouders en kinderen gaat het om 330 gevallen. Slechts een deel daarvan is in LIS geregistreerd.

Bij de inventarisatie van geschikte databronnen in 2007 leek het LIS in eerste instantie geschikt als één van de databronnen voor een omvangschatting (Kuppens e.a. 2007). Bij de daadwerkelijke uitvoering van de omvangschatting is uiteindelijk besloten het LIS buiten beschouwing te laten, aangezien bij externe koppeling van GIDS-Kubus met het LIS de overlap met zeven cases te gering bleek om een omvangschatting uit te voeren (Van der Heijden e.a. 2009).

Validiteit

De gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling die uit het LIS ontsloten kunnen worden vormen een selectie van de incidenten die daadwerkelijk plaatsvinden, hetgeen leidt tot een systematische onderschatting. Het gaat immers alleen om gevallen waarbij er sprake is van lichamelijk of seksueel geweld en daarbij ook alleen om die gevallen die dusdanig ernstig zijn dat een bezoek aan de SEH noodzakelijk is. Psychisch geweld wordt niet in LIS herkenbaar vastgelegd.

Continuïteit

Het LIS wordt al jaren op dezelfde wijze en door dezelfde ziekenhuizen gevuld. De verwachting is dat dit ook de komende jaren het geval zal zijn.

4.2 Gezondheidsmonitor Volwassenen⁴

Door de GGD'en, het CBS en RIVM wordt om de vier jaar een Gezondheidsmonitor Volwassenen uitgevoerd. Voor deze monitor worden vragenlijsten afgenomen onder personen van 19 jaar en ouder. De monitor geeft inzicht in de kwaliteit van leven, lichamelijke gezondheid, psychische gezondheid, sociale situatie (waaronder huiselijk geweld), lengte en gewicht, leefstijl en achtergrondkenmerken. Tot 2012 voerde iedere GGD-regio elk haar eigen Gezondheidsmonitor uit, waarbij het moment van uitvoeren per regio verschilde. In 2012 is de monitor voor het eerst geharmoniseerd uitgevoerd. Er is daarbij door alle GGD'en gebruik gemaakt van een basisset met onderwerpen en vragen. Voor deze monitor zijn gegevens verzameld bij ruim 375.000 personen van 19

⁴ Bronhouder: GGD'en, CBS en RIVM.

jaar en ouder (Van den Brink en Savelkoul 2013). De monitor wordt in het najaar van 2016 herhaald.

Beschikbaarheid

In de vragenlijst van de Gezondheidsmonitor Volwassen in 2012 zijn vragen opgenomen over huiselijk geweld. Het gaat daarbij om een aantal basisvragen, die door alle GGD'en in de vragenlijst is opgenomen, namelijk: bent u ooit slachtoffer geweest van huiselijk geweld; om welke vorm van huiselijk geweld ging het; wat is uw relatie met de dader; en hoe lang is het geleden (één jaar of korter, tussen één en vijf jaar of langer dan vijf jaar)? Daarnaast zijn er enkele facultatieve vragen over huiselijk geweld geformuleerd, die door GGD'en in de vragenlijst opgenomen kunnen worden. Deze facultatieve vragen zijn in de meting van 2012 niet afgenomen.

Bereidheid

De data van de Gezondheidsmonitor zijn te gebruiken door derden. Een verzoek hiertoe dient ingediend te worden bij het Loket Gezondheidsmonitor.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de Gezondheidsmonitor Volwassenen voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling beschreven.

Geografische dekking

De Gezondheidsmonitor Volwassenen wordt afgenomen bij een landelijke steekproef van personen van 19 jaar en ouder en heeft daarmee een landelijke dekking.

Aanwezigheid identificatoren

Bij de data van deze Monitor Volwassenen is een versleuteling van het BSN beschikbaar, waarmee deze gegevens herleidbaar zijn tot individuele personen. De versleuteling en ontsleuteling hiervan gebeurt door het CBS. Dit biedt mogelijkheden om de gegevens van de Monitor Volwassenen te koppelen aan gegevens uit andere databronnen over huiselijk geweld en kindermishandeling.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

In de vragenlijsten voor de Gezondheidsmonitor Volwassenen zijn geen vragen over kindermishandeling opgenomen. Hoewel de mogelijkheid bestaat om vragen toe te voegen aan de vragenlijst, geeft een medewerker van de GGD GHOR Nederland die we hierover spraken aan dat de kans klein is dat vragen over kindermishandeling gehonoreerd worden. In 2012 werd de vragenlijst niet geschikt geacht om vragen over kindermishandeling uit te vragen. Daarnaast is de vragenlijst in de huidige vorm al erg lang. Het toevoegen van extra vragen zou de respondenten nog meer belasten en de respons en kwaliteit niet ten goede komen.

Vormen van huiselijk geweld

In de vragenlijst voor de Gezondheidsmonitor wordt onderscheid gemaakt tussen psychisch of emotioneel geweld, lichamelijk geweld, ongewenste seksuele toenadering en seksueel misbruik.

Informatie over rollen

In de vragenlijst wordt alleen gevraagd naar slachtofferschap van huiselijk geweld. De data bieden daarom geen informatie over plegers. Wel wordt gevraagd naar de relatie tussen pleger en slachtoffer, waarbij onderscheid wordt gemaakt in partner, ex-partner, kind, ouders, broers/zussen, een ander familielid of een huisvriend.

Informatie over geslacht/gender

De vragenlijst bevat informatie over het geslacht van het slachtoffer en de relatie van de pleger tot het slachtoffer. Nadere informatie over gender is op basis van de huidige vragenlijst niet beschikbaar.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de data van de Gezondheidsmonitor besproken.

Volledigheid

Voor de monitor in 2012 zijn gegevens verzameld bij ruim 375.000 personen van 19 jaar en ouder (Van den Brink en Savelkoul 2013). Het merendeel hiervan is benaderd via de GGD'en (97,2%), terwijl een klein deel door het CBS is benaderd (2,8%). Voor de GGD-enquêtes zijn personen eerst benaderd om via internet deel te nemen. Als mensen daarop niet reageerden ontvingen ze een papieren vragenlijst. In een heel klein deel van de gevallen en alleen in de grote steden zijn ook GGD-enquêtes mondeling of per telefoon afgenomen (in totaal < 0,5 %). De respons van de meting in 2012 varieert sterk tussen GGD-regio's, maar bedroeg gemiddeld 42% bij volwassenen en 56% bij ouderen.

Door de non-respons en de wijze van afname (schriftelijk of via internet) vormt de uiteindelijke respondentengroep geen volledig representatieve afspiegeling van de Nederlandse bevolking.

Validiteit

De validiteit van de gegevens uit de Gezondheidsmonitor is hoog. Er is geen reden om aan te nemen dat mensen onterecht zullen invullen slachtoffer te zijn geweest van huiselijk geweld. Wel bestaat de mogelijkheid dat de respondenten onder druk van de pleger van het geweld hun slachtofferschap verzwijgen.

Continuïteit

Tot 2012 voerde iedere GGD-regio elk haar eigen Gezondheidsmonitor uit, waarbij het moment van uitvoeren per regio verschilde. In 2012 is deze Monitor voor Volwassenen voor het eerst geharmoniseerd uitgevoerd. De monitor wordt in het najaar van 2016 herhaald. Per meting wordt opnieuw beoordeeld welke vragen in de

basisset worden opgenomen. Hierdoor is niet met zekerheid te zeggen of de meting in 2016 opnieuw vragen bevat over huiselijk geweld. In het voorjaar van 2016 wordt hierover een besluit genomen.

4.3 Continue Morbiditeitsregistratie⁵

Continue Morbiditeitsregistratie (CMR) is een informatiesysteem van NIVEL dat de mogelijkheid biedt om een groep van 59 huisartsen in 42 praktijken (zogenoemde peilstations) een aantal extra vragen te laten beantwoorden, telkens als ze een bepaalde ICPC-code registeren. Een verzoek tot het toevoegen van enkele vragen kan bij NIVEL worden ingediend. Elk najaar wordt besloten welke vragen in het daarop volgende jaar aan CMR toegevoegd worden. Aan het toevoegen van vragen aan CMR zijn kosten verbonden.

Beschikbaarheid en bereidheid

CMR biedt mogelijkheden om gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling te verzamelen. Daartoe dient bij het NIVEL een verzoek te worden ingediend om de huisartsen een jaar lang, elke keer als ze de ICPC-code invoeren die gerelateerd kunnen zijn aan huiselijk geweld en kindermishandeling (bijvoorbeeld code Z25: geweld) een paar vragen te laten beantwoorden om na te gaan of het om huiselijk geweld of kindermishandeling gaat.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de data van CMR beschreven voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Geografische dekking

De geografische dekking van CMR is gering: de patiëntenpopulatie bestrijkt ongeveer 0,7% van de Nederlandse bevolking verdeeld over 42 huisartsenpraktijken.

Aanwezigheid identificatoren

De registraties van de huisartsen worden via een Trusted Third Party (TTP) versleuteld, waarmee de gegevens niet meer te herleiden zijn naar individuele personen. Het is mogelijk om de gegevens via deze TTP op persoonsniveau te koppelen aan andere databronnen, die daarvoor door deze TTP op dezelfde wijze versleuteld worden. Deze methode is bij het NIVEL voor verschillende onderzoeken toegepast, waarbij de gegevens van het NIVEL onder meer gekoppeld zijn aan CBS-data.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling en vormen

Wanneer een verzoek wordt ingediend om huisartsen een jaar lang vragen te laten beantwoorden over huiselijk geweld en kindermishandeling, kan hierbij tevens

⁵ Bronhouder: NIVEL.

gevraagd worden onderscheid te maken tussen huiselijk geweld en kindermishandeling en tussen de verschillende vormen huiselijk geweld of kindermishandeling (lichamelijk, psychisch, seksueel).

Kindermishandeling buiten huiselijke kring

Tevens kan gekozen worden voor het toevoegen van vragen op basis waarvan onderscheid mogelijk is tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om vragen over de relatie tussen dader en slachtoffer en locatie van het geweld.

Informatie over rollen

De gegevens die via CMR verzameld kunnen worden hebben betrekking op patiënten die zich tot de huisarts wenden met letsel of klachten die gerelateerd kunnen zijn aan huiselijk geweld of kindermishandeling. Het gaat in dat geval primair om slachtoffers. Gegevens over plegers kunnen niet worden verkregen via CMR.

Informatie over geslacht/gender

Wanneer een verzoek wordt ingediend om huisartsen een jaar lang vragen te laten beantwoorden over huiselijk geweld en kindermishandeling, kan hierbij tevens gevraagd worden naar gegevens over geslacht en gender.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de data van CMR besproken.

Volledigheid

CMR wordt gevuld door een representatieve groep van 59 Nederlandse huisartsen in 42 praktijken. Bij de keuze van praktijken wordt rekening gehouden met geografische spreiding en met spreiding over gebieden met verschillende omgevingsadressendichtheid (een indicator voor bevolkingsdichtheid). In de huidige samenstelling van praktijken geldt dat het noorden van het land enigszins is oververtegenwoordigd, terwijl het oosten van het land enigszins is ondervertegenwoordigd (NIVEL 2015).

De huisartsen die gegevens verzamelen voor CMR hebben zich uit vrije wil gecommitteerd aan de extra inspanning die dit met zich meebrengt. Ze ontvangen hiervoor een kleine financiële tegemoetkoming. De gegevens die zij voor CMR verzamelen wordt door NIVEL steekproefsgewijs op volledigheid gecontroleerd. Hieruit blijkt dat de CMR over de gehele linie een lichte onderschatting oplevert, omdat de huisartsen niet in alle gevallen de tijd hebben of nemen om de extra vragen voor de CMR te beantwoorden. De ervaring leert, zo vertelt een medewerker van NIVEL, dat het vereenvoudigen van de handelingen die de huisartsen moeten uitvoeren (bijvoorbeeld door het laten verschijnen van een pop-up-schermd met vragen zodra de huisarts een bepaalde ICPC-code invult) de volledigheid van de gegevens ten goede komt. Wel is de verwachting dat de volledigheid afneemt naarmate het aantal vragen en de detaillering van de vragen toenemen.

Validiteit

CMR biedt mogelijkheid om bij bepaalde IPCP-codes die gerelateerd kunnen worden aan huiselijk geweld en kindermishandeling - bijvoorbeeld de code voor geweld - een aantal extra vragen te laten beantwoorden over huiselijk geweld en kindermishandeling. Hiermee worden niet alle gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling ondervangen. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij er wél sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling, maar niet in combinatie met één van de gekozen IPCP-codes. Dit betekent ook dat niet alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling evenveel kans hebben om in de het CMR te worden geregistreerd.

Continuïteit

Om gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling op te nemen in de CMR dient daartoe een verzoek te worden ingediend bij NIVEL. In het geval dat dit verzoek wordt gehonoreerd, levert dit op zijn vroegst informatie op over huiselijk geweld en kindermishandeling in 2017, aangezien de CMR voor 2016 al is vastgesteld. De mogelijkheid bestaat om de vragen gedurende meerdere jaren in de CMR op te nemen.

4.4 Veilig Thuis registratie⁶

Met ingang van de nieuwe Jeugdwet in januari 2015 zijn het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) en het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) samengevoegd tot het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK). In de uitvoeringspraktijk heeft dit de naam Veilig Thuis (VT) gekregen. De 26 VT-organisaties werken op regionaal niveau en fungeren als advies- en meldpunt voor zowel particulieren als professionals die te maken krijgen met huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij een adviesvraag beperkt VT zich tot contact met de adviesvragers. Er worden in dat geval geen gegevens vastgelegd van het gezin of huishouden waarover de zorgen bestaan, maar alleen gegevens van de adviesvrager. Bij een melding onderneemt VT zelf stappen om de situatie van HG of KIMI in onderzoek te nemen. In dat geval legt VT wél gegevens vast van de leden van het gezin, het huishouden en/of eventuele andere betrokkenen.

Beschikbaarheid

Alle VT-organisaties zijn verplicht om twee keer per jaar bij het CBS gegevens aan te leveren over alle adviezen, meldingen en onderzoeken die ze hebben uitgevoerd over huiselijk geweld en kindermishandeling. De beschrijving van de te verzamelen gegevens is weergegeven in 'Beleidsinformatie AMHK Informatieprotocol'. Over adviesvragen dienen gegevens te worden aangeleverd over de aanleiding voor de adviesvraag en de functie/hoedanigheid van de adviesvrager. Bij een melding (en/of een daaruit volgend onderzoek) worden door het CBS gegevens uitgevraagd over de aanleiding voor de melding (bijvoorbeeld partnergeweld, eergelateerd geweld,

⁶ Bronhouder: CBS.

kindermishandeling), de aard van het geweld (bijvoorbeeld lichamelijk mishandeling, psychisch geweld, seksueel misbruik), de functie/hoedanigheid van de melder en gegevens over de personen waarop de melding betrekking heeft.

Bereidheid

De gegevens van het CBS worden beschikbaar gesteld voor onderzoek door derden. Hiertoe dienen de onderzoekers een verzoek in te dienen bij een onafhankelijk orgaan, namelijk de Centrale Commissie voor de Statistiek.

Geschiktheid

Hieronder wordt de geschiktheid van de registraties van de Veilig Thuis registraties beschreven.

Geografisch dekking

De gegevens die het CBS verzamelt van de 26 Veilig Thuis-organisaties hebben een landelijke dekking: alle VT-organisaties zijn verplicht twee keer per jaar de hierboven beschreven gegevens te verstrekken aan het CBS.

Aanwezigheid identificatoren

De gegevens die het CBS opvraagt bevatten persoonsidentificerende informatie over de personen die betrokken zijn bij de meldingen die bij de VT-organisaties zijn gedaan (BSN en geboortedatum). Over adviesvragen is geen persoonsinformatie beschikbaar. Om toegang te krijgen tot de informatie van de meldingen op persoonsniveau dienen de onderzoekers ofwel bij het CBS met de data te werken ofwel via een Remote Desktop. Het WODC beschikt over een dergelijke Remote Desktop. Voor het koppelen van de gegevens van het CBS aan andere databronnen wordt BSN in beide bestanden versleuteld, om risico op herkenning te voorkomen. Dit versleutelen gebeurt door een medewerker van het CBS. Vervolgens kunnen de bestanden door de onderzoekers aan elkaar worden gekoppeld en kunnen de gewenste analyses worden uitgevoerd.

De kosten verbonden aan deze procedure zijn de kosten voor administratie, huur van PC-ruimte bij het CBS en personele kosten voor bijvoorbeeld het versleutelen van de bestanden. Het gebruik van de data brengt geen kosten met zich mee.

Onderscheid tussen huiselijk geweld en kindermishandeling

De gegevens die aan het CBS moeten worden verstrekt over een melding (en/of een daaruit volgend onderzoek) hebben om te beginnen betrekking op de aanleiding voor de melding. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen partnergeweld, eerge relateerd geweld, ouderenmishandeling, huwelijksdwang en achterlating, kindermishandeling (met onderscheid naar kindcheck⁷, vechtscheiding en anders) en andere vormen van

⁷ De kindcheck is onderdeel van de Meldcode. De kindcheck houdt in dat professionals die met volwassenen werken standaard moeten nagaan of hun cliënt verantwoordelijk is voor de verzorging en opvoeding van minderjarigen als de situatie van de cliënt aanleiding geeft voor zorgen over de situatie van deze mogelijk aanwezige kinderen. In dat geval moet onderzocht worden of deze kinderen veilig zijn. Bij twijfel dient de professional de stappen van de Meldcode te doorlopen.

huiselijk geweld. Op basis van deze informatie kan onderscheid worden gemaakt tussen meldingen van kindermishandeling en meldingen van huiselijk geweld tegen volwassenen. Het is mogelijk om per melding meerdere opties aan te vinken, waarmee ook zicht kan worden verkregen op de samenloop tussen huiselijk geweld en kindermishandeling binnen één melding.

Informatie over kindermishandeling buiten de huiselijke kring

In de gegevens die het CBS opvraagt is geen informatie opgenomen op basis waarvan onderscheid kan worden gemaakt tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring.

Vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling

In de gegevens die het CBS opvraagt wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van huiselijk geweld. Per melding dient door de VT-organisaties te worden vastgelegd of het gaat om: lichamelijk geweld; lichamelijke verwaarlozing, psychisch geweld; affectieve verwaarlozing; pedagogische verwaarlozing; seksueel misbruik; financiële uitbuiting; getuige van geweld in gezin; Münchhausen-by-proxy; vrouwelijke genitale verminking; en/of andere vormen van huiselijk geweld. Ook hierbij is het mogelijk om meerdere opties per melding te kiezen.

Informatie over rollen

Bij een melding bij een VT-organisatie worden persoonsgegevens vastgelegd van alle relevante betrokkenen uit een (gezins)systeem. In de gegevens die de VT-organisaties aan het CBS verstrekken wordt geen informatie meegeleverd over de rol van deze betrokkenen. In het geval van kindermishandeling is op basis van de leeftijd van de betrokkenen vast te stellen wie het slachtoffer is. Bij huiselijk geweld tussen volwassenen wordt uit de registraties die het CBS ontvangt niet duidelijk of de betrokkenen pleger of slachtoffer zijn. Ook gegevens over de relatie tussen pleger en slachtoffer worden door het CBS niet uitgevraagd.

Ondanks het feit dat het CBS geen gegevens uitvraagt over de rollen van de betrokkenen en de relatie tussen pleger en slachtoffer, bieden de registratiesystemen van de Veilig Thuis organisaties wel mogelijkheden om deze informatie vast te leggen. Uit gesprekken met medewerkers van Veilig Thuis blijkt dat verschillende Veilig Thuis organisaties bij het registreren van een melding alle betrokkenen uit een gezinssysteem registreren, waarbij ze onderscheid maken tussen slachtoffer, pleger of betrokkene. Door een andere VT-organisatie wordt aangegeven dat ze dit onderscheid in rollen (nog) niet maken bij het registreren van een melding.

In de organisaties waar de rol van de betrokkene wordt geregistreerd wordt tevens gestructureerd vastgelegd wanneer de pleger een persoon buiten het gezinssysteem betreft. Op basis daarvan is mogelijk om onderscheid te maken tussen slachtoffers en plegers, maar ook om onderscheid te maken tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring. Om te kunnen beschikken over deze aanvullende gegevens dient de uitvraag van het CBS te worden uitgebreid of dienen de aanvullende gegevens te worden verzameld bij de afzonderlijke VT-organisaties.

Informatie over geslacht/gender

De gegevens die door het CBS worden uitgevraagd bevatten gegevens over het geslacht van de betrokkenen. Naast sekse kan ook gender een rol spelen bij huiselijk geweld. Hierover is in de data van het CBS geen informatie beschikbaar. Ook wordt dit door de afzonderlijke VT-organisaties niet gestructureerd vastgelegd.

Zelfstandigheid van de bron

Een groot deel van de meldingen bij Veilig Thuis zijn afkomstig van de politie. In alle gevallen waarbij de politie te maken krijgt met een situatie waarin de veiligheid van kinderen in het geding is, doet de politie een Zorgmelding Jeugd bij Veilig Thuis. Het is aan de individuele agent om te beoordelen of een zorgmelding nodig is en om de melding te doen. Hoewel niet alle zorgmeldingen van de politie betrekking hebben op huiselijk geweld of kindermishandeling worden ze wel allemaal als melding bij VT-organisaties geregistreerd. Wanneer uit de triage door VT blijkt dat er geen sprake is van huiselijk geweld wordt de casus doorgeleid naar hulpverlening in het lokale veld en volgt geen onderzoek.

Kwaliteit

Hieronder wordt de kwaliteit van de data van Veilig Thuis besproken.

Volledigheid

De 26 Veilig Thuis-organisaties zijn begin 2015 van start gegaan. De meeste organisaties zijn pas gedurende 2015 overgestapt van de registratiesystemen van het AMK en het SHG op de voor Veilig Thuis ontwikkelde geïntegreerde registratiesystemen. Het gaat landelijk om drie applicaties, waarvan de applicaties Regas en Conclusion door veruit de meeste VT-organisaties worden gebruikt. De overstap naar de nieuwe organisatievorm én een nieuw registratiesysteem heeft gevolgen voor de betrouwbaarheid van de data die door de VT-organisaties worden vastgelegd. Medewerkers moeten worden geschoold in en gewend raken aan het nieuwe registratiesysteem. Zeker in de beginfase zullen de VT-organisaties en de medewerkers binnen deze organisaties niet allemaal op gelijke wijze registreren.

Dat de gegevensverzameling over 2015 inconsistent en onvolledig is, blijkt ook uit het feit dat het CBS over de opgevraagde gegevens over de eerste helft van 2015 slechts enkele tabellen heeft kunnen publiceren, vergezeld van de nodige kanttekeningen. Vanwege de kwaliteitsproblemen in de cijfers per VT-regio zijn geen landelijke cijfers opgenomen in de tabellen. Het CBS merkt bovendien op dat bij de duiding van de uitkomsten voor de VT-regio's de lokale (administratieve) processen bij de VT's ten tijde van de gegevensaanlevering in ogenschouw genomen dienen te worden (www.cbs.nl). Ook uit de onlangs verschenen rapporten van de Inspectie Jeugdzorg over 16 van de 26 VT-organisaties blijkt dat de werkwijze en registratiesystemen van deze organisaties in veel gevallen nog niet op orde zijn (www.inspectiejeugdzorg.nl).

In gesprekken die we hebben gevoerd met leidinggevenden van Veilig Thuis-organisaties wordt dit beeld bevestigd: door de grote organisatieverandering en de

recente overstap naar een nieuw registratiesysteem zijn de kwaliteit en consistentie van de geregistreerde informatie nog niet volledig op orde. Wel geven zij aan dat de applicaties waar zij mee werken – respectievelijk Regas en Conclusion – goed zijn toegesneden op het verzamelen van de voor de CBS-uitvraag benodigde informatie. Het systeem laat weinig mogelijkheden voor fouten. Zo is er sprake van automatische doorverwijzingen en kan men pas verder met de melding als men alle gevraagde informatie heeft ingevuld. Ook zijn de gegevens die moeten worden ingevuld niet uitgebreider dan noodzakelijk, hetgeen de volledigheid van de gegevens ten goede komt.

Validiteit

In de registraties van Veilig Thuis zijn alleen persoonsidentificerende gegevens opgenomen in het geval van een melding, niet in het geval van een adviesvraag. Om te bepalen of een melding moet worden gedaan bij Veilig Thuis maken professionals gebruik van een stappenplan, de zogenoemde Meldcode. Wanneer een professional uitkomt bij stap 5 van de Meldcode en huiselijk geweld of kindermishandeling dus niet kan worden uitgesloten, heeft hij de keuze om of zelf hulp te bieden c.q. hulp te organiseren voor het mishandelde kind of om zijn vermoeden te melden bij VT. In de gevallen dat de professional besluit zelf hulp te bieden, komt er geen melding bij VT. Hierdoor blijft een deel van de gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling buiten beeld van de VT-organisaties. De registratiegegevens van de meldingen bij VT vormen daarom per definitie een onderschatting van het daadwerkelijk aantal gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een andere belangrijke factor die de validiteit van de gegevens beïnvloedt is het al dan niet kunnen beschikken over informatie over de uitkomst van de triage en het (al dan niet uitgevoerde) onderzoek door VT naar aanleiding van de melding. Heeft de informatie uit de triage aanleiding gegeven tot nader onderzoek en zo ja, wat zijn de uitkomsten van het onderzoek? Een deel van de meldingen, zeker de meldingen van de politie (zie eerder), hebben geen betrekking op huiselijk geweld en kindermishandeling. In dergelijke gevallen start VT geen onderzoek. Wanneer hierover informatie beschikbaar is kunnen de meldingen die geen betrekking hebben op huiselijk geweld en kindermishandeling uit de data worden gefilterd. Een medewerker van het CBS geeft aan dat informatie over het starten van een onderzoek en de uitkomst van een onderzoek weliswaar wordt uitgevraagd, maar op dit moment nog geen consistente informatie oplevert. Zo heeft een onderzoek in sommige gevallen betrekking op meerdere meldingen (bijvoorbeeld wanneer over één gezin meerdere meldingen zijn gedaan), waardoor de meldingen en de uitkomsten van een onderzoek niet één-op-één aan elkaar gekoppeld kunnen worden.

- Bijschatten op basis van de Meldcode

De Meldcode verplicht de professionals ertoe de vijf stappen te doorlopen en kan leiden tot een melding bij Veilig Thuis. Hoe vaak en door wie de stappen van de Meldcode worden doorlopen, ook zonder dat dit heeft geleid tot een melding bij Veilig Thuis, wordt niet centraal geregistreerd. De Meldcode biedt daarom op zichzelf geen databron die gebruikt kan worden voor een omvangsschatting.

Wel zou informatie over de verhouding tussen het aantal keer dat de Meldcode wordt toegepast en het aantal keer dat dit heeft geleid tot een melding bij Veilig Thuis inzicht kunnen bieden in de dekkingsgraad van de meldingen bij Veilig Thuis. Met andere woorden: welk deel van alle vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling leidt tot een melding bij Veilig Thuis?

In een onderzoek van Pons e.a. (2015a) naar het gebruik van de Meldcode is professionals gevraagd naar de toepassing per stap van de Meldcode, waarbij de vijfde stap van de meldcode is uitgesplitst in het monitoren van effect van hulpverlening (5a) en melding bij Veilig Thuis (5b). Per stap van de Meldcode is de respondenten gevraagd aan te geven of zij deze stap – in het geval van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling – altijd, vaak, soms of nooit hebben toegepast. Omdat niet is gevraagd naar het specifieke aantal keren dat elke stap is uitgevoerd, kan op basis van dit onderzoek geen kwantitatieve informatie worden verkregen over de verhouding tussen het aantal vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling en het aantal meldingen bij Veilig Thuis.

In eerder onderzoek van Pons e.a. (2015b) naar het gebruik van de Meldcode door artsen is wél specifiek gevraagd naar het aantal casussen in het afgelopen jaar waarbij er sprake was van een vermoeden van huiselijk geweld en het aantal keer dat hiervan een melding is gemaakt bij Veilig Thuis. Eén van de betrokken onderzoekers geeft aan dat deze vragen geen goede informatie bleken op te leveren. Ze zijn om die reden niet meegenomen in de analyses van het onderzoek. De dekkingsgraad van de meldingen bij Veilig Thuis kan dus op basis van de beschikbare informatie over de Meldcode niet worden vastgesteld.

Continuïteit

Gezien de hierboven beschreven overstap van de oude registratiesystemen van de voormalige AMK en SHG naar de voor Veilig Thuis ontwikkelde applicaties voldeden de registratiegegevens in de eerste helft van 2015 nog niet aan de eisen van het CBS. Dit blijkt uit een notitie van de VNG (2015) en uit navraag bij het CBS. Daarom is voor deze organisaties een alternatieve uitvraag opgesteld. Belangrijk verschil tussen deze uitvraag en de beoogde uitvraag is dat de gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling afzonderlijk worden aangeleverd in plaats van gecombineerd. Per casus wordt een keuze gemaakt tussen kindermishandeling óf huiselijk geweld, ook wanneer er sprake is van beide vormen binnen één casus. Hierdoor is de overlap tussen huiselijk geweld en kindermishandeling op basis van deze gegevens niet goed vast te stellen. De gegevens over huiselijk geweld zijn bovendien vaak niet op persoonsniveau aangeleverd, terwijl dat wel de bedoeling is. Zoals hierboven aangegeven heeft het CBS mede hierdoor over de opgevraagde gegevens over de eerste helft van 2015 slechts enkele tabellen kunnen publiceren, vergezeld van de nodige kanttekeningen.

Ook de gegevens van de tweede helft 2015, die het CBS begin 2016 verzamelt, zullen nog niet volledig aan de eisen van het CBS voldoen, aangezien veel VT-organisaties juist in deze periode zijn overgestapt naar één van de applicaties die voor de VT-

organisaties zijn ontwikkeld. Halverwege deze periode zit er hierdoor een knip in de registraties.

De verwachting is dat vanaf 2016 door het gebruik van de nieuwe systemen de leveringen aan het CBS geüniformeerd en conform de gestelde eisen zullen plaatsvinden (www.cbs.nl). Wel worden op basis van de eerste ervaringen met het Informatieprotocol halverwege 2016 mogelijk nog enkele wijzigingen aangebracht in het protocol. Dit kan ertoe leiden dat er ook tussen de gegevens van 2016 en de gegevens van 2017 enkele verschillen zullen optreden.

5. SYNTHESE METHODEN EN DATABRONNEN

In hoofdstuk twee hebben we een overzicht gegeven van methoden voor omvangschattingen voor huiselijk geweld en kindermishandeling. In de hoofdstukken drie (justitiële keten) en vier (gezondheidszorg en hulpverlening) hebben we de beschikbare databronnen besproken. In dit hoofdstuk combineren we deze informatie om aan te geven welke databronnen geschikt zijn voor welke methoden.

5.1 Beschikbare databronnen per schattingsmethode

Zoals in hoofdstuk twee is beschreven kan voor het schatten van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling gebruik worden gemaakt van verschillende methoden. In de kolommen van matrix 5.1 worden deze methoden weergegeven. In de rijen van de matrix zijn de databronnen vermeld die in hoofdstuk 3 en 4 uitvoerig zijn besproken. De matrix laat zien welke bronnen voor welke methode in aanmerking komen en welke mate van geschiktheid van toepassing is voor elke combinatie. Dit wordt in deze paragraaf nader toegelicht.

Matrix 5.1 Beschikbare schattingsmethoden en momenteel geschikte databronnen

	1. Vangst-hervangst				2. Multipliemethoden						3. Sociale netwerk analyse		4. Extrapolatie	
	Meerdere bronnen		Eén bron		Registraties, steek-proeven en eerder onderzoek		Nominatie		Netwerk scale-up					
	HG*	KM*	HG	KM	HG	KM	HG	KM	HG	KM	HG	KM	HG	KM
BVH	+	+/-	+	+/-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
COMPAS/GPS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RIHG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RISc/Quickscan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KBPS	+	+/-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VM	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LIS	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GM	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CMR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veilig Thuis	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*HG: huiselijk geweld; KM: kindermishandeling. + geschikt; +/- matig geschikt; - niet geschikt.

Vangst-hervangst

Bij de vangst-hervangstmethode worden twee vormen onderscheiden. Bij de eerste vorm – op basis van meerdere registraties – wordt op basis van de overlap tussen deze registraties een omvangschatting gemaakt. De andere vorm gaat uit van één bron, waarbij wordt nagegaan hoe vaak dezelfde persoon in deze bron voorkomt.

Vangst-hervangst met meerdere bronnen

Van de databronnen die in hoofdstuk 3 en 4 aan de orde zijn gekomen, zijn de databronnen BVH, KBPS, de Veiligheidsmonitor, de Gezondheidsmonitor en de Veilig Thuis-registraties in zekere mate geschikt voor vangst-hervangst. Deze bronnen

bevatten persoonsidentificerende informatie, waarmee ze – eventueel via een Trusted Third Party – aan andere databronnen gekoppeld kunnen worden.

COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan vormen echter een deelverzameling van de cases in BVH en leveren daarom geen nieuwe zaken van huiselijk geweld en kindermishandeling op. Zij zijn om die reden niet geschikt voor vangst-hervangst op basis van twee of meer bronnen. Wel kan de informatie uit BVH met deze gegevens worden aangevuld c.q. verrijkt, bijvoorbeeld met extra gegevens over het onderscheid tussen plegers en slachtoffers. In paragraaf 5.4 wordt hierop nader ingegaan.

In hun huidige vorm zijn de gegevens van het LIS (registraties van de Spoedeisende Hulp van 13 ziekenhuizen) niet geschikt voor een omvangschatting met behulp van vangst-hervangst. Bij de omvangschatting van huiselijk geweld in 2009 (Van der Heijden e.a.) werd geconcludeerd dat de in LIS geregistreerde gevallen van huiselijk geweld door het lage aantal en onvoldoende persoonsidentificerende gegevens een te geringe overlap opleverde met de registraties van de politie om een omvangschatting op te baseren. Wanneer toestemming van de afzonderlijke LIS-ziekenhuizen kan worden verkregen – een tijdrovende procedure – kunnen meer specifieke persoonsidentificerende gegevens worden gebruikt bij het maken van een koppeling. De vraag blijft echter of het LIS voldoende overlap oplevert met BVH om een goede omvangschatting te kunnen maken.

Ook CMR (registraties van circa 60 huisartsen) biedt op dit moment geen gegevens voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling. Om gebruik te kunnen maken van CMR dienen vragen over huiselijk geweld en kindermishandeling aan de CMR te worden toegevoegd. In het geval een verzoek hiertoe gehonoreerd wordt, levert dit op zijn vroegst informatie op over 2017.

Onderlinge onafhankelijkheid

Voorwaarde voor vangst-hervangst is - naast de aanwezigheid van identificatoren - de onderlinge onafhankelijkheid van de bronnen. Hoewel KBPS en BVH onderling onafhankelijk zijn geldt voor de registraties van Veilig Thuis dat ze een verwevenheid hebben met de registraties van de politie (BVH) en de Raad voor de Kinderbescherming (KBPS). Zo worden alle zaken van kindermishandeling waarmee de politie in aanraking komt gemeld bij Veilig Thuis. Dit leidt tot een systematische overlap tussen BVH en de Veilig Thuis-registraties, die bij een vangst-hervangst kan leiden tot een onderschatting. Wanneer gegevens bekend zijn over de grootte van de systematische overlap, kan hiervoor gecorrigeerd worden. De registraties van Veilig Thuis bieden de mogelijkheid hiertoe: in deze registraties wordt vastgelegd wie de melder is, waarmee het aandeel meldingen vanuit de politie kan worden vastgesteld.

De overlap tussen Veilig Thuis en KBPS is op voorhand minder eenvoudig vast te stellen. Weliswaar wordt in KBPS vastgelegd welke partij de raadmelding heeft uitgevoerd, maar door de wijze waarop het voortraject van meldingen is georganiseerd, levert dit een vertekend beeld op van de werkelijkheid. In veel gemeenten worden mogelijke zaken voor de Raad besproken in een zogenoemde

beschermingstafel of een beschermingsplein. Indien in dit overleg wordt besloten tot een raadmelding verschilt per gemeente welke partij deze raadmelding uitvoert. Zo kan in de ene gemeente zijn afgesproken dat de melding altijd via Veilig Thuis verloopt, terwijl in de andere gemeente de melding door een andere ketenpartner wordt gedaan. De overlap tussen de registraties van Veilig Thuis en KBPS zijn daarmee afhankelijk van de werkwijze in de betrokken gemeenten en geven geen betrouwbare informatie over de systematische overlap tussen Veilig Thuis en KBPS. Hierdoor is het lastig om bij het uitvoeren van een vangst-hervangst-methode voor deze overlap te corrigeren. Overigens wordt door een medewerker van de Raad opgemerkt dat de overlap tussen Veilig Thuis en KBPS op dit moment gering is.

Correctie voor afhankelijkheid kan ook statistisch worden toegepast door gebruik te maken van drie of meer databronnen. Deze databronnen, bijvoorbeeld BVH, KBPS en Veilig Thuis, zijn paarsgewijs afhankelijk, maar we mogen aannemen dat ze niet alle drie onderling afhankelijk zijn. Deze aanname is volgens Kupens e.a. (2007) veel lichter dan de aanname van onafhankelijkheid die bij twee registraties gemaakt dient te worden.

Gebruik van bevolkingsenquêtes voor vangst-hervangst

Ook de bevolkingsenquêtes van de Veiligheidsmonitor (VM) en de Gezondheidsmonitor (GM) kunnen gebruikt worden voor de methode vangst-hervangst. De respons op dergelijke algemene enquêtes bestaat meestal uit een redelijke dwarsdoorsnede van de bevolking. De enquête is echter niet voor alle bevolkingsgroepen voldoende representatief. De respons onder laagopgeleiden en allochtonen op schriftelijke enquêtes is doorgaans relatief laag. Deze categorieën van de Nederlandse bevolking zijn lastiger te bereiken en vaak minder goed te motiveren om een uitgebreide enquête in te vullen. Taalproblemen spelen bij een deel van de allochtone bevolking eveneens een rol. Dergelijke algemene responsbeïnvloedende factoren gelden ook voor de Gezondheidsmonitor en de Veiligheidsmonitor. Wanneer een steekproef tot een lagere respons leidt onder sommige categorieën wordt voor de analyse gebruik gemaakt van wegingsfactoren.

Uit de registratiegegevens van de politie die voor de schattingen van slachtoffers en verdachten van huiselijk geweld door Van der Heijden en collega's (2009) zijn gebruikt en uit een effectevaluatie van huisverboden door De Vaan en anderen (2013) blijkt dat allochtonen en laagopgeleiden relatief vaak slachtoffer (en plegger) zijn van huiselijk geweld. De registraties van BVH en huisverboden enerzijds en de Gezondheidsmonitor en Veiligheidsmonitor anderzijds vullen elkaar op dat punt aan. Deze beide subpopulaties die in de monitoren minder goed zijn vertegenwoordigd, komen in de politieregistratie juist veel voor.

Daarnaast komen in de politieregistratie sommige vormen van huiselijk geweld waarschijnlijk minder vaak voor. Dit lijkt vooral het geval voor vormen van psychische en emotionele mishandeling. In bevolkingsenquêtes is dit vaak de grootste categorie slachtoffers van huiselijk geweld, terwijl de politieregistratie minder gevallen van psychische en emotionele mishandeling bevat. Het psychisch geweld

geregistreerd door de politie beperkt zich voornamelijk tot geruzie ('ruzie zonder gevolgen' en 'huiselijke twist'), waarbij het de vraag is of dit altijd overeenkomt met psychisch en emotioneel geweld waarnaar in enquêtes over huiselijk geweld wordt gevraagd. Het gevolg van minder volledige dekkingsgraden is dat de overlap tussen beide registraties ten onrechte relatief laag zal zijn, hetgeen leidt tot een minder robuuste schatting van slachtoffers van huiselijk geweld.

Kruisvalidatie

Wanneer meer dan twee bronnen beschikbaar en geschikt zijn voor vangst-hervangst is het mogelijk om kruisvalidatie toe te passen. Daarbij worden de databronnen in verschillende combinaties aan elkaar gekoppeld voor een omvangschatting, waarna de resultaten van deze omvangschattingen onderling vergeleken kunnen worden. Hiermee kunnen we de predictieve waarde van de bronnen bepalen. De voorspellende waarde is afhankelijk van de prevalentie van (vormen van) huiselijk geweld of kindermishandeling in de desbetreffende bron.

Vangst-hervangst op basis van één bron

Bij vangst-hervangst op één bron wordt nagegaan hoe vaak één persoon voorkomt in een registratie, om op basis daarvan het aantal niet-geregistreerde personen bij te schatten. Van alle databronnen uit hoofdstuk 3 en 4 is alleen BVH geschikt voor vangst-hervangst op basis van één bron.

Zoals gezegd vormen de registraties van COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan een deelverzameling van BVH. Door deze aanvullende informatie in de justitiële keten toe te voegen aan de geregistreerde personen in BVH maakt dat de data rijker aan informatie, wat vooral geldt voor het onderscheid in plegers en slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling. Deze verrijkte data zijn daardoor geschikter voor vangst-hervangst omvangschattingen van plegers en slachtoffers op basis van één bron dan alleen de data die beschikbaar zijn in BVH.

Voor de registraties bij Veilig Thuis en KBPS geldt dat één registratie betrekking kan hebben op meerdere incidenten. Zo kan een hulpverlener op basis van herhaalde signalen van huiselijk geweld besluiten tot een melding bij Veilig Thuis. Ook bij een Raadmelding (KBPS) gaat het per casus vaak om een combinatie van meerdere incidenten c.q. structureel huiselijk geweld. Dit maakt deze registraties ongeschikt als databron voor vangst-hervangst op basis van één bron. Ook de data van de bevolkingsenquêtes zijn niet geschikt voor deze methode. In deze data is geen informatie beschikbaar over de frequentie waarmee huiselijk geweld zich heeft voorgedaan. Zonder een frequentieverdeling kan de vangst-hervangst methode op basis van één bron niet worden toegepast.

Multipliemethode

In hoofdstuk 2 worden drie varianten van de multipliemethode onderscheiden: de multiplier op basis van registraties, steekproeven en informatie uit eerder onderzoek; de nominatietechniek; en de network scale-up methode.

Multiplijer op basis van registraties, steekproeven en eerder onderzoek

Hoewel BVH en de Veiligheidsmonitor voldoen aan de voorwaarden voor de multiplijermethode ligt toepassing van deze methode minder voor de hand, aangezien beide bronnen ook in aanmerking komen voor de – meer accurate – vangst-hervangstmethode. De meerwaarde van deze methode is beperkt.

De gegevens uit BVH zijn, in combinatie met de gegevens uit de Veiligheidsmonitor, geschikt voor een multiplijer op basis van registraties, steekproeven en informatie uit eerder onderzoek. In de Veiligheidsmonitor worden respondenten gevraagd of zij in een bepaalde periode voor huiselijk geweld in contact zijn geweest met de politie en of zij daarbij een document hebben ondertekend. Op die manier is vast te stellen welk deel van de slachtoffers van huiselijk geweld hiervan aangifte heeft gedaan. Aan de hand van ratio's die voortkomen uit de antwoorden van de respondenten kan een multiplijer worden berekend, die kan worden toegepast op de registraties van de politie. Wel geldt daarbij, zoals hierboven is beschreven, dat de Veiligheidsmonitor niet voor alle bevolkingsgroepen voldoende representatief is. De respons onder laagopgeleiden en allochtonen op schriftelijke enquêtes is doorgaans relatief laag. Dit heeft consequenties voor de betrouwbaarheid van de berekende ratio.

Om de representativiteit van de gegevens uit de Veiligheidsmonitor na te gaan, kan voor slachtoffers van huiselijk geweld een kruisvalidatie worden uitgevoerd met de gegevens uit BVH. Dat kan op zowel achtergrondkenmerken van slachtoffers (leeftijd, geslacht, etniciteit/geboorteland, regio) als op vormen van huiselijk geweld.

In de vragenlijst van de Gezondheidsmonitor wordt niet gevraagd of slachtoffers van huiselijk geweld contact hebben gehad met politie, Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming. Om de data van deze monitor ook te kunnen gebruiken voor de multiplijermethode dient een vraag hierover aan de vragenlijst te worden toegevoegd.

Nominatie en network scale-up-methode

Geen van de gevonden databronnen is geschikt voor de nominatietechniek en de network scale-up methoden.

Sociale netwerkanalyse

Bij het uitvoeren van een omvangschatting met behulp van sociale netwerkanalyse dient snowball-sampling te worden toegepast. In het geval van een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling is dat geen geschikte methode (zie paragraaf 2.3).

Wél kan de techniek van sociale netwerkanalyse gebruikt worden om gegevens over de samenloop van verschillende vormen van huiselijk geweld binnen een huishouden inzichtelijk te maken. Het gaat daarbij niet om een omvangschatting, maar om het combineren van data om informatie te ontsluiten over de onderlinge relaties tussen de leden uit één huishouden. De sociale netwerkanalyse wordt in dat geval gebruikt om een zo compleet mogelijk beeld te geven van een huishouden.

Extrapolatie

Extrapolatie kan een meerwaarde hebben wanneer er goede lokale studies beschikbaar zijn naar de prevalentie van huiselijk geweld of kindermishandeling. De verschillende landelijke databronnen die geschikt zijn voor vangst-hervangst – BVH, KBPS, Veilig Thuis, Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor – vormen elk op zich geen evenwichtige afspiegeling van alle incidenten van huiselijk geweld. Immers: bij de politie komen alleen die gevallen waarbij optreden van de politie gewenst is. Voor Veilig Thuis geldt dat de organisaties die gegevens vastleggen over plegers en slachtoffers dat alleen bij een melding doen, niet bij een adviesvraag. Het aantal meldingen vormt daarmee ook een selectie van het aantal plegers en slachtoffers. Gegevens van de bevolkingsmonitoren (VM en GM) geven, zoals gezegd, ondervertegenwoordiging van alloctonen en laaggeletterden.

Door middel van extrapolatie van lokale of regionale schattingen kan tegemoet worden gekomen aan de beperkingen van de landelijke databronnen. Hierbij worden op basis van bestaand materiaal allereerst schattingen verkregen van de omvang van de populatie op lokaal of regionaal niveau. Vervolgens worden op basis hiervan samengestelde scores berekend, die worden geëxtrapolerd naar een landelijke setting. Databronnen die geschikt zijn voor deze vorm van extrapolatie hebben we echter onvoldoende aangetroffen om een methodologisch verantwoorde omvangsschatting te kunnen uitvoeren.

Triangulatie

Een omvangsschatting op basis van databronnen is één van de mogelijkheden om een schatting te maken van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wanneer, parallel aan de omvangsschatting op basis van databronnen, andere methoden worden toegepast om de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling te schatten (bijvoorbeeld een prevalentiestudie), kunnen de resultaten van de verschillende methoden onderling worden vergeleken. Dit kan van grote meerwaarde zijn bij het bepalen van de betrouwbaarheid van de omvangsschattingen.

5.2 Replicatie omvangsschatting huiselijk geweld

In 2009 zijn schattingen gemaakt voor aantallen verdachten en voor aantallen slachtoffers. Voor de schatting is gebruik gemaakt van slachtoffers en plegers in GIDS-Kubus. Dit is een landelijke registratie van incidenten in de bedrijfsprocessensystemen van 24 van de 25 voormalige politieregio's. De gegevens van de politieregio Haaglanden ontbrak hierin, omdat deze regio gebruik maakte van een sterk van de overige regio's afwijkend bedrijfsprocessensysteem waarin incidenten worden geregistreerd. Voor Haaglanden is daarom een schatting gemaakt op basis van de data van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. De omvangsschattingen in 2009 zijn gemaakt met een vangst-hervangst methode (Zelterman regression model) die gebruik maakt van één registratie. De geschatte populaties zijn onderscheiden naar: periode jaar (drie jaren); geslacht; leeftijd; type geweld; type slachtoffer;

herkomstgroep (autochtoon en allochtoon naar eerste en tweede generatie); en landsdeel (noord, oost, west en zuid).

Deze schatting kan worden gerepliceerd. Hierbij dient wel bedacht te worden dat sinds de overgang in 2009 naar de Basis Voorziening Handhaving (BVH), waarin bedrijfsprocessen van de Nationale Politie worden geregistreerd, de registratie van huiselijk geweld is verbeterd. Werden voor 2009 jaarlijks ruim 60.000 huiselijk geweld incidenten geregistreerd, na 2009 zijn dit er jaarlijks ruim 90.000. Onduidelijk is of het bij deze incidenten ook om meer slachtoffers en plegers van huiselijk geweld gaat of dat er meer incidenten zijn geregistreerd waarbij reeds bij de politie bekende slachtoffers en plegers zijn betrokken.

Vergelijkbaarheid

De schatting uit 2009 is weliswaar te repliceren, maar levert geen goede vergelijking op. De sterke toename in de registraties van een aantal specifieke vormen van huiselijk geweld zal tot een andere schatting leiden. Met name de categorie psychisch geweld zal naar verwachting fors toenemen. Deze stijging is vooral een gevolg van registratie-effecten. Er zijn geen aanwijzingen dat deze vorm van huiselijk geweld sinds de vorige schatting fors is toegenomen in de samenleving. Door gebruikmaking van de covariaat vorm van huiselijk geweld kunnen de resultaten wel worden vergeleken met de schatting uit 2009.

Verbetering

De schatting van huiselijk geweld kan bovendien worden verbeterd. De schatting van Van der Heijden e.a. (2009) kan worden herhaald met huiselijk geweld incidenten die in BVH zijn geregistreerd. Sinds de invoering van BVH wordt gebruik gemaakt van een uniforme landelijke registratie. Daarnaast is er door het frequenter registreren van huiselijk geweld en door de toevoeging van de voormalige politieregio Haaglanden sprake van een betere geografische dekking. Door deze verbeteringen in de registratie zal een schatting op basis van huiselijk geweld incidenten in BVH betrouwbaarder en robuuster zijn. Doordat de registratie is verbeterd kunnen meer relevante covariaten - waarmee de kans om in de registratie voor te komen kan worden berekend - worden onderscheiden. Dit levert naar alle waarschijnlijkheid een kwalitatief betere schatting op van het verborgen deel van de populatie.

De schattingen voor verdachten en slachtoffers van huiselijk geweld kunnen evenals in 2009 worden onderscheiden naar: geslacht; leeftijd; type geweld; type slachtoffer; en regio. Het vaststellen van de herkomstgroep (autochtoon en allochtoon naar eerste en tweede generatie) is op basis van BVH niet mogelijk. In 2009 is hiervoor gebruik gemaakt van aanvullende gegevens van het CBS. Van deze aanvulling kan ook bij een nieuwe schatting gebruik worden gemaakt.

In het vooronderzoek dat voorafgaand aan de schatting in 2009 is uitgevoerd werd geconcludeerd dat het LIS een mogelijk andere databron is voor het schatten van huiselijk geweld (Kuppens e.a. 2007). Geconcludeerd werd dat het aantal in LIS geregistreerde gevallen van huiselijk geweld slechts zeven cases bedroeg. De overlap

met de gegevens van de politie bedroeg waarschijnlijk drie gevallen, in eveneens drie gevallen was er sprake van twijfel en van één in LIS geregistreerde zaak kon worden uitgesloten dat het om huiselijk geweld ging. De twijfel werd veroorzaakt doordat voor de identificatie in LIS gebruik werd gemaakt van vier cijfers van de postcode en de leeftijd in maanden van een slachtoffer van huiselijk geweld. Dit bood onvoldoende zekerheid over de identificatie van de geregistreerde personen in LIS en ook of dit exact dezelfde personen waren in de registratie van de politie. De aantallen waren uiteindelijk te laag om een betrouwbare omvangschatting voor huiselijk geweld op te baseren.

Wanneer toestemming van de afzonderlijke LIS-ziekenhuizen kan worden verkregen om gebruik te mogen maken van de in LIS geregistreerde data over huiselijk geweld, dienen meer specifieke persoonsidentificerende gegevens te worden gebruikt voor het maken van een koppeling met politiegegevens of ander geschikte databronnen. De vraag blijft echter of het LIS vanwege de naar verwachting relatief lage aantallen zaken die betrekking hebben op huiselijk geweld, voldoende overlap oplevert met BVH om een betrouwbare omvangschatting te kunnen maken.

5.3 Bronnen en methoden kindermishandeling

In dit vooronderzoek is nagegaan welke mogelijkheden de databronnen bieden om naast een omvangschatting van huiselijk geweld ook een afzonderlijke omvangschatting uit te voeren voor kindermishandeling. Het gaat daarbij niet alleen om kindermishandeling binnen de huiselijke kring (als onderdeel van huiselijk geweld), maar ook om kindermishandeling buiten de huiselijke kring. Matrix 5.2 geeft een overzicht van de mogelijkheden per databron. In het algemeen geldt dat kindermishandeling als onderdeel van huiselijk geweld redelijk goed te ontsluiten is, terwijl slechts enkele bronnen informatie bieden over kindermishandeling buiten de huiselijke kring.

Matrix 5.2 Beschikbaarheid van informatie over kindermishandeling per databron

	Kindermishandeling binnen huiselijke kring	Kindermishandeling buiten huiselijke kring
BVH	+	-
COMPAS/GPS	+	-
RiHG	+	-
RISc/Quickscan	+	-
KBPS	+	-
VM	-	-
LIS	+	+
GM	-	-
CMR	+/-	+/-
Veilig Thuis	+	+/-

+ geschikt; +/- matig geschikt; - niet geschikt.

Kindermishandeling binnen de huiselijke kring

In zeven van de tien databronnen kan kindermishandeling binnen de huiselijke kring worden onderscheiden. In de meeste van deze databronnen wordt kindermishandeling weliswaar niet afzonderlijk geregistreerd, maar kan dit op basis van de combinatie huiselijk geweld en leeftijd van het slachtoffer wel uit het systeem worden gefilterd. In de registraties van Veilig Thuis bestaat wél de mogelijkheid om specifiek de optie kindermishandeling aan te vinken. De registraties van KBPS omvatten uitsluitend gegevens van kindermishandeling en niet van huiselijk geweld tussen volwassenen.

In de Veiligheidsmonitor en de Gezondheidsmonitor worden vragen gesteld aan personen van respectievelijk 15 jaar en ouder en 19 jaar en ouder over slachtofferschap van huiselijk geweld. Deze monitoren bieden daarom geen informatie over kindermishandeling. CMR (registraties van circa 60 huisartsen) biedt op dit moment geen gegevens over kindermishandeling. Om de huisartsen één of enkele jaren gegevens te laten verzamelen over kindermishandeling zou een verzoek hiertoe moeten worden ingediend bij NIVEL. Dit levert op zijn vroegst gegevens op over 2017.

Kindermishandeling buiten de huiselijke kring

In de politieregistratie BVH kunnen kinderen worden geselecteerd die slachtoffer zijn geweest van geweld, terwijl dit geweld niet is gecodeerd als huiselijk geweld. Dit kunnen zaken zijn waarbij plegers van buiten de huiselijke kring afkomstig zijn. De politie ontwikkelt momenteel een zoekvraag waarmee kindermishandelingszaken in BVH kunnen worden geïdentificeerd. Tot nu toe levert dit nog onvoldoende resultaat op. Er worden nog te veel zaken geselecteerd die geen kindermishandeling betreffen.

In de registraties van het LIS en in de Veilig Thuis-registraties is het mogelijk om naast de gevallen van kindermishandeling binnen de huiselijke kring ook kindermishandeling buiten de huiselijke kring te ontsluiten. In het LIS (ziekenhuisregistraties van de Spoedeisende Hulp van 13 ziekenhuizen) kan hiervoor een combinatie worden gemaakt van gegevens over de leeftijd van het slachtoffer, de relatie van de pleger en het slachtoffer en de locatie van het geweld. De beperking van het LIS is echter dat het aantal casussen waarschijnlijk te gering is om te kunnen gebruiken voor een omvangschatting (zie 5.1).

Ook in de registraties van Veilig Thuis is het op basis van de relatie tussen pleger en slachtoffer mogelijk onderscheid te maken tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring. Probleem hierbij is echter dat de relatie tussen pleger en slachtoffer geen onderdeel vormt van de gegevens die het CBS uitvraagt bij de verschillende Veilig Thuis-organisaties en op dit moment ook niet door alle Veilig Thuis-organisaties wordt vastgelegd. Om te kunnen beschikken over deze gegevens dient de uitvraag van het CBS te worden uitgebreid of dienen de aanvullende gegevens te worden verzameld bij de afzonderlijke Veilig Thuis-organisaties.

5.4 Onderscheid tussen plegers en slachtoffers

Nagegaan is in welke databronnen gegevens beschikbaar zijn waarmee plegers en slachtoffers van huiselijk geweld of kindermishandeling kunnen worden geïdentificeerd. In tabel 5.3 is een overzicht gegeven van beschikbare databronnen en het onderscheid dat kan worden gemaakt naar plegers en slachtoffers. In het algemeen geldt dat in de beschikbare databronnen slachtoffers vaker worden geregistreerd dan plegers. Dat geldt voor zowel huiselijk geweld als kindermishandeling.

Matrix 5.3 Databronnen en onderscheid naar plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling

	Huiselijk geweld		Kindermishandeling	
	Plegers	Slachtoffers	Plegers	Slachtoffers
BVH	+	+	+	+
COMPAS/GPS	+	+	+	+
RiHG	+	+	+	+
RISc/Quickscan	+	-	+	-
KBPS	-	+	-	+
VM	-	+	-	-
LIS	-	+	-	+
GM	-	+	-	-
CMR	-	+	-	-
Veilig Thuis	+/-	+/-	+/-	+

+ geschikt; +/- matig geschikt; - niet geschikt.

De Veilig Thuis organisaties zijn met een +/- beoordeeld. Informatie over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt door een deel van deze organisaties wel vastgelegd, maar wordt in de huidige opzet van het door het CBS toe te passen format (nog) niet uitgevraagd.

Justitiële keten

In een aantal bronnen is informatie beschikbaar over zowel plegers als slachtoffers. Dit geldt vooral voor databronnen uit de justitiële keten. In de BVH registratie van de politie is per incident vermeld wie pleger, slachtoffer, getuige of betrokkene is. Bij de politie gaat het de afgelopen jaren om bijna 100.000 incidenten van huiselijk geweld per jaar. Hierbij gaat het om onder meer mishandeling, bedreiging en ruzies of twisten waarbij geen fysiek geweld is gebruikt. Met name wanneer het om incidenten zonder fysiek geweld gaat of wanneer er over en weer geslagen wordt, is het voor de politie wel eens lastig vast te stellen wie (mogelijk) pleger en wie slachtoffer is. Personen worden in dat geval in BVH als betrokkene geregistreerd. Bij huiselijk geweld of kindermishandeling zaken waarnaar nader onderzoek plaatsvindt door de politie wordt de rolverdeling vaak wel duidelijk.

Van de zaken die zijn doorgestuurd naar het OM en in COMPAS/GPS zijn geregistreerd is altijd bekend wie als pleger wordt beschouwd en wie als slachtoffer. Ook wanneer het Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld (RiHG) is toegepast voor het opleggen van een huisverbod, is meer informatie beschikbaar over de rolverdeling van slachtoffers en (mogelijke) pleger. Kortom, naarmate een zaak verder komt in de justitiële keten is er meer informatie beschikbaar over zowel plegers als slachtoffers.

Het koppelen van BVH aan COMPAS/GPS en RiHG levert niet meer zaken op, maar wel betere, verrijkte informatie over een deel van de zaken. Zaken die verder doordringen in de justitiële keten vormen een subpopulatie. Deze zaken hebben vaak betrekking op structurele dan wel ernstigere vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De databronnen binnen de justitiële keten lenen zich vanwege hun sterke onderlinge afhankelijkheid minder goed voor een omvangschatting op basis van twee bronnen. Voor een schatting dienen de gegevens uit deze databronnen te worden gekoppeld aan databronnen met plegers en slachtoffers die door organisaties uit andere sectoren zijn vastgelegd, zoals de gezondheidszorg of de hulpverlening. Die bronnen zijn vaak onafhankelijk van de registraties in de justitiële keten. Voor Veilig Thuis geldt dat nog het minst: een redelijk groot deel van de door Veilig Thuis-organisaties geregistreerde huiselijk geweld en kindermishandelingszaken is doorgestuurd door de politie en is tevens in BVH geregistreerd. Bekend is echter welk deel dat betreft, zodat hiervoor bij het schatten van de omvang kan worden gecorrigeerd.

Plegers

Voor het schatten van de omvang van plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn naast de databronnen in de justitiële keten op dit moment geen andere databronnen beschikbaar. Alleen de Veilig Thuis organisaties zouden als extra databron kunnen dienen. Voor de dataverzameling wordt echter aangesloten bij de uitvraag van het CBS, waarin vragen over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling niet worden gesteld.

Slachtoffers

Voor slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn meerdere databronnen beschikbaar. Bovendien zijn deze slachtoffers door organisaties uit verschillende sectoren geregistreerd. Slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling worden geregistreerd in databronnen uit zowel de justitiële keten als de gezondheidszorg en de hulpverlening. In landelijke bevolkingsenquêtes (Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor Volwassenen) worden uitsluitend vragen gesteld over slachtofferschap van huiselijk geweld.

Slachtofferschap van huiselijk geweld kan met een vangst-hervangst methode op basis van meerdere bronnen worden geschat. Databronnen die hiervoor geschikt zijn, zijn: BVH (wellicht verrijkt met gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RISC/Quickscan), VM, LIS, GM en CMR. Veilig Thuis kan hieraan nog worden toegevoegd wanneer de uitvraag door het CBS wordt uitgebreid met een vraag over de rolverdeling bij huiselijk geweld. Door het relatief grote aantal geschikte databronnen, waarbij het bovendien in enkele bronnen (BVH (wellicht verrijkt met gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RISC/Quickscan), VM en GM) om grotere aantallen geregistreerde slachtoffers gaat, kan dit een robuuste schatting opleveren.

Slachtofferschap van kindermishandeling kan eveneens met meerdere bronnen worden geschat. Deze bronnen zijn afkomstig van de politie (BVH (wellicht verrijkt met

gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan), gezondheidszorg (LIS) en hulpverlening (KBPS en Veilig Thuis). Voor slachtofferschap van kindermishandeling zijn geen gegevens uit grootschalig bevolkingsonderzoek, bijvoorbeeld scholierenenquêtes, beschikbaar. De aantallen geregistreerde slachtoffers van kindermishandeling zijn daardoor aanzienlijk kleiner dan voor huiselijk geweld. Wel kunnen uit de registratie van Veilig Thuis de minderjarigen worden geselecteerd. Zij zijn per definitie slachtoffer van kindermishandeling, tenzij zij uitsluitend zijn geregistreerd voor oudermishandeling. De verwachting is dat dit slechts sporadisch voorkomt.

5.5 Bronnen en methoden voor samenloop

Onder samenloop wordt het voorkomen in huiselijke kring van zowel huiselijk geweld als kindermishandeling verstaan. Het gaat daarbij om huishoudens waarbij kinderen door ouders of anderen uit de huiselijke kring tot wie zij in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staan worden mishandeld en waarbij tevens huiselijk geweld tegen volwassenen plaatsvindt. Huiselijk geweld tussen volwassenen waarvan kinderen getuige zijn, is per definitie ook kindermishandeling.

De vraag is welke bronnen en methoden in aanmerking komen om de omvang van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in huishoudens te schatten. Een probleem hierbij is dat huiselijk geweld en kindermishandeling zich niet gelijktijdig hoeven voor te doen. Er zijn vaak meerdere incidenten, waarbij verschillende personen uit een huishouden betrokken kunnen zijn. Een ander probleem hierbij is dat de samenstelling van een huishouden vluchtig is. Binnen een periode van bijvoorbeeld een jaar kunnen meerdere personen tijdelijk deel uitmaken van een huishouden. Naarmate de periode korter is, zal het aantal personen dat deel uitmaakt van een huishouden afnemen. Met het inkorten van de periode neemt echter ook het aantal incidenten af en daarmee de kans op het voorkomen van samenloop. Een jaar lijkt een redelijk compromis. Daarnaast kan in één huishouden pleger- en slachtofferschap door elkaar lopen. Zo kan er sprake zijn van wederzijds geweld, waardoor personen binnen een huishouden zowel pleger als slachtoffer zijn. Ook is op basis van registraties niet altijd goed vast te stellen welke personen gezamenlijk tot één huishouden behoren. Dit maakt de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling een lastig te meten fenomeen, dat niet op basis van uitsluitend registratiegegevens goed is vast te stellen.

Steekproef

Een mogelijke methode om deze complexiteit het hoofd te bieden is het trekken van een zorgvuldige steekproef uit alle casussen van huiselijk geweld en kindermishandeling en per casus de gegevens uit alle beschikbare databronnen op te vragen. Aan elke casus worden de leden van het huishouden toegevoegd, waarbij een huishouden bestaat uit personen die volgens de BRP op hetzelfde adres wonen.

Wanneer we een huishouden zien als een sociaal netwerk kunnen we op basis van adresgegevens (gemeente, straatnaam en huisnummer), achternamen en leeftijden de leden van een huishouden in registraties definiëren. Op basis van namen, geslacht en leeftijden kan, wanneer het om een standaardhuishouden gaat, een huishouden worden gedefinieerd. Bij complexere huishoudens met bijvoorbeeld nieuw samengestelde gezinnen, stiefgezinnen en gezinssystemen bestaande uit meerdere generaties is dit lastiger te definiëren en is nadere bestudering van de casus noodzakelijk. Om de relatie van afhankelijkheid of onvrijheid van (minderjarige) slachtoffers te kunnen bepalen is tevens kwalitatieve informatie uit de databronnen nodig en dient wellicht (bij een deel van de cases) een aanvullend informantenonderzoek onder professionals te worden uitgevoerd.

Wanneer de huishoudens zijn gedefinieerd kunnen de gegevens van de beschikbare databronnen hieraan worden toegevoegd. Het inzicht in de samenloop wordt groter naarmate meer gegevens over geweld dat binnen een huishouden plaatsvindt beschikbaar zijn. Op basis van de incidenten huiselijk geweld en kindermishandeling worden van alle in een registratie voorkomende personen de rollen (slachtoffer, pleger, getuige, betrokkene) die zij bij deze incidenten hebben gehad, toegevoegd. In alle databronnen waar een pleger, slachtoffer of beide bekend is en identificatoren beschikbaar zijn kunnen de gegevens aan het huishouden worden gekoppeld. Zo wordt een databestand opgebouwd waarin op niveau van de huishoudens een overzicht wordt verkregen van alle in registraties beschikbare incidenten huiselijk geweld en kindermishandeling en de rollen die de leden van het huishouden hierbij hebben gehad.

Multipliemethode

Wanneer alle gegevens zijn toegevoegd kan worden geanalyseerd in welke huishoudens de partners betrokken zijn bij huiselijk geweld, kinderen slachtoffer zijn geweest van kindermishandeling en in welke huishoudens beide vormen van geweld voorkomen. De laatste categorie vormt de huishoudens met een samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit aantal huishoudens kan worden uitgedrukt als een percentage van alle geregistreerde huishoudens waar sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling. Door deze gegevens te combineren met de omvangschattingen van kindermishandeling en huiselijk geweld kan met behulp van de multipliemethode een indicatie worden verkregen van de prevalentie van de samenloop.

6. CONCLUSIES

Het WODC wil een onderzoeksprogramma huiselijk geweld en kindermishandeling opstellen, dat uit verschillende deelstudies bestaat. In dit vooronderzoek zijn we – door middel van literatuurstudie, interviews met betrokkenen en bestudering van registraties en dossiers – nagegaan welke databronnen en methoden geschikt zijn voor omvangschattingen van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en slachtoffers en plegers van kindermishandeling.

In dit slothoofdstuk bespreken we de conclusies van het vooronderzoek aan de hand van de onderzoeksvragen. We gaan daarbij allereerst in op de mogelijkheden om de omvangschatting van huiselijk geweld met de vangst-hervangstmethode, zoals uitgevoerd in 2009, in 2016 te repliceren en zo mogelijk te verbeteren. Daarnaast hebben we andere methoden en databronnen voor een omvangschatting van huiselijk geweld geïnventariseerd en beoordeeld. Tevens zijn we nagegaan of een omvangschatting van kindermishandeling met de vangst-hervangst of andere methoden mogelijk is en in hoeverre de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in huishoudens te bepalen is.

In de afsluitende paragraaf geven we in een stappenplan gefaseerd aan welke methoden en databronnen op korte termijn, middellange en lange termijn de beste mogelijkheden bieden voor een omvangschatting van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en van kindermishandeling en voor een verkenning van de samenloop ervan.

6.1 Replicatie omvangschatting huiselijk geweld

- *Kan de eerder uitgevoerde vangst-hervangst omvangschatting huiselijk geweld worden gerepliceerd?*
- *Op welke punten kan er eventueel worden verbeterd, met behoud van de vergelijkbaarheid?*

- Voor de schatting van verdachten en slachtoffers van huiselijk geweld in 2009 is gebruik gemaakt van slachtoffers en plegers in GIDS-Kubus. Dit is een landelijke registratie van incidenten in de bedrijfsprocessensystemen van 24 van de 25 voormalige politieregio's. De schatting uit 2009 is te repliceren, maar levert geen goede vergelijking op. Sinds de overgang in 2009 naar de Basis Voorziening Handhaving (BVH), waarin bedrijfsprocessen van de Nationale Politie worden geregistreerd, is de registratie van huiselijk geweld verbeterd. De sterke toename in de registratie van vooral psychisch geweld zal tot een andersoortige schatting leiden. Een zuivere replicatie is derhalve niet mogelijk, de verdeling naar vorm van huiselijk geweld is met de komst van BVH gewijzigd. Alleen relatief minder vaak

voorkomende vormen van huiselijk geweld, zoals belaging en seksueel geweld, komen nog in vergelijkbare verhoudingen voor. Wel kan hiervoor mogelijk worden gecorrigeerd wanneer de vorm van huiselijk geweld als covariaat kan worden meegenomen in de vangst-hervangst schattingen.

- De schatting van huiselijk geweld kan wel worden verbeterd, aangezien sinds de invoering van BVH gebruik wordt gemaakt van een uniforme landelijke registratie. Door deze uniformiteit, gecombineerd met de verbetering in het registreren van huiselijk geweld en een betere geografische dekking - in de meting van 2009 waren voor de politieregio Haaglanden geen data beschikbaar - zal een schatting op basis van huiselijk geweld incidenten in BVH nu betrouwbaarder en robuuster zijn, maar daarmee dus ook anders dan en niet vergelijkbaar met de schatting in 2009.

6.2 Overige schattingsmethoden

- Welke andere schattingsmethoden zijn er beschikbaar voor het bepalen van de omvang van huiselijk geweld en kindermishandeling?

- Naast vangst-hervangst zijn drie andere methoden beschikbaar voor een omvangschatting. Het gaat om de multipliemethode, sociale netwerkanalyse, extrapolatie en landelijk prevalentieonderzoek.
- De multipliemethode schat de omvang van een populatie op basis van de ratio tussen geregistreerde en ongeregistreerde voorvallen of personen. Er zijn verschillende toepassingen van deze methode: een variant waarbij gebruik wordt gemaakt van het combineren van registraties en prevalentieonderzoek op basis van steekproeven; de nominatie-techniek; en de network scale-up methode. Naast de vangst-hervangst-methode lijkt een multipliemethode het meest geschikt voor een omvangschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- De sociale netwerkanalyse is een benadering van sociale verschijnselen waarbij de nadruk ligt op relaties tussen personen. Door deze methode te combineren met snowballsampling kan de omvang van verborgen populaties worden geschat. Omdat de mogelijkheden voor snowballsampling bij huiselijk geweld en kindermishandeling beperkt zijn is de sociale netwerkanalyse niet geschikt voor een omvangschatting. Wel kan deze methode worden gebruikt voor het verkrijgen van inzicht in de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Bij extrapolatie worden schattingen uit regionale en lokale onderzoeken gebruikt om tot een landelijke omvangschatting te komen. Bij huiselijk geweld en kindermishandeling zijn voor extrapolatie onvoldoende lokale en regionale prevalentiestudies beschikbaar waarmee een goede, methodologisch verantwoorde omvangschatting kan worden uitgevoerd.

6.3 Beschikbare databronnen en schattingsmethoden

- *Welke andere databronnen met betrekking tot huiselijk geweld kunnen worden benut in de prevalentiestudie en op welke wijze?*
- *Welke databronnen zijn te benutten voor de schatting van de prevalentie van kindermishandeling en op welke wijze?*
- *Is een vangst-hervangst schatting zoals eerder bij huiselijk geweld is uitgevoerd eveneens bij kindermishandeling (brede definitie) een mogelijkheid voor het schatten van het aantal plegers en slachtoffers?*
- *Aan welke kwaliteitseisen dienen deze databronnen te voldoen en in hoeverre voldoen de beschikbare bronnen en gegevens aan deze eisen?*

- Slachtofferschap van huiselijk geweld kan met een vangst-hervangstmethode op basis van meerdere bronnen met een landelijke dekking worden geschat. Databronnen die hiervoor momenteel geschikt zijn, zijn: BVH (verrijkt met gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan), de Veiligheidsmonitor en de Gezondheidsmonitor. Veilig Thuis kan hieraan worden toegevoegd wanneer de uitvraag van het CBS wordt uitgebreid met vragen over plegers en slachtoffers van huiselijk geweld.
- De gegevens van Veilig Thuis die gebruikt kunnen worden voor een omvangschatting vormen slechts een deel van alle signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling die bij Veilig Thuis in beeld komen. In de registraties worden alleen persoonsidentificerende gegevens vastgelegd in de gevallen waarover een melding wordt gedaan. In de gevallen dat een professional advies inwint van Veilig Thuis en vervolgens zelf hulp biedt, komt er geen melding bij Veilig Thuis.
- Wanneer professionals vermoeden dat er sprake is van huiselijk geweld dienen ze de vijf stappen van de Meldcode te volgen. Bij stap vijf van de Meldcode beslissen ze of ze een melding doen bij Veilig Thuis of zelf hulp bieden en dus niet melden. Er is momenteel geen informatie beschikbaar over het aantal keer dat het invullen van de Meldcode leidt tot een melding bij Veilig Thuis of het zelf geven van hulp. Als hierover informatie beschikbaar is, kan op basis daarvan de verhouding worden berekend tussen het aantal signalen van huiselijk geweld en het aantal meldingen bij Veilig Thuis, waarmee het aantal niet-gemelde signalen kan worden bijgeschat.
- Wanneer in de CMR (registraties van circa 60 huisartsen) informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opgenomen, kan ook deze bron worden meegenomen in een omvangschatting met vangst-hervangst. Om de huisartsen één of enkele jaren gegevens te laten verzamelen over huiselijk geweld en kindermishandeling dient een verzoek hiertoe te worden ingediend bij NIVEL. Dit levert op zijn vroegst gegevens op over 2017.
- Door de wijze van afname van de vragenlijst voor de Gezondheidsmonitor en de Veiligheidsmonitor - vrijwel uitsluitend schriftelijk en via internet - vormt de respons geen goede dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking. De respons onder lager opgeleiden en allochtonen is mede door de gekozen benaderingswijzen relatief laag. Dit heeft consequenties voor de betrouwbaarheid van een omvangschatting die mede op basis van deze monitoren wordt uitgevoerd. Om aan

dit probleem het hoofd te bieden, moet de methode voor afname van deze monitoren aangepast worden om de respons onder moeilijk bereikbare doelgroepen te verhogen. Daarnaast kan worden nagegaan in hoeverre uitkomsten van vangst-hervangst schattingen betrouwbaar zijn door te vergelijken met uitkomsten van onderzoeken waarbij wel een methode van afname is gebruikt die geschikt is voor laagopgeleiden en allochtonen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Gezondheidsmonitor van de GGD Amsterdam (Dijkshoorn e.a. 2013).

- Om ook gegevens uit LIS – registraties van de Spoedeisende Hulp van 13 ziekenhuizen - te kunnen gebruiken voor vangst-hervangst dient bij de 13 afzonderlijke ziekenhuizen toestemming te worden gevraagd voor het gebruik van persoonsidentificerende informatie. Dit vormt een tijdrovende procedure, die nog niet eerder voor alle 13 ziekenhuizen is uitgevoerd. Het is bovendien de vraag of huiselijk geweld en kindermishandeling in de registraties van LIS voldoende vaak voorkomen om bruikbaar te zijn voor een omvangsschatting.
- Voor het schatten van de omvang van plegers van huiselijk geweld met een vangst-hervangst-methode zijn naast databronnen in de justitiële keten (BVH, COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan) momenteel geen andere databronnen beschikbaar. Alleen de Veilig Thuis organisaties zouden wanneer de registratie wordt verbeterd en de rollen van de bij huiselijk geweld betrokken personen door alle Veilig Thuis organisaties worden vastgelegd en door het CBS worden uitgevraagd nog als extra databron kunnen dienen.
- Het is op dit moment niet mogelijk om uit KBPS – het registratiesysteem van de Raad voor de Kinderbescherming – gegevens te ontsluiten over plegers van kindermishandeling. Er wordt momenteel gewerkt aan een nadere detaillering van KBPS. Wanneer bij deze detaillering ook plegers identificeerbaar worden vastgelegd, kan ook KBPS als bron dienen voor het schatten van het aantal plegers
- In zeven databronnen kan kindermishandeling binnen de huiselijke kring worden onderscheiden. Voor KBPS – het registratiesysteem van de Raad voor de Kinderbescherming – geldt dat alle geregistreerde gevallen van huiselijk geweld betrekking hebben op kindermishandeling. De registraties van Veilig Thuis bieden de mogelijkheid om specifiek de optie kindermishandeling aan te vinken. In de overige databronnen (BVH, COMPAS/GPS, RiHG, RiSc/Quickscan en LIS) kan informatie over kindermishandeling worden verkregen door te selecteren op huiselijk geweld en leeftijd van het slachtoffer.
- Gezien de beschikbaarheid van deze databronnen kunnen slachtoffers van kindermishandeling binnen de huiselijke kring eveneens met een vangst-hervangstmethode op basis van meerdere bronnen worden geschat. Bronnen die hiervoor momenteel in aanmerking komen zijn BVH (wellicht verrijkt met gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RiSc/Quickscan), KBPS en Veilig Thuis.
- In BVH zijn meer plegers en slachtoffers van kindermishandeling geregistreerd dan momenteel ontsloten kunnen worden. De politie werkt aan een zoekprocedure waarmee alle incidenten waarbij sprake is van kindermishandeling in BVH worden geselecteerd. Voor een groot aantal incidentcoderingen (maatschappelijke klassen) geldt echter dat er sprake kan zijn van kindermishandeling. Het onderscheid tussen wel of geen kindermishandeling is in sommige maatschappelijke klassen

afhankelijk van de context waarin het geweld plaatsvindt. Een eventuele afhankelijkheidsrelatie tussen plegers en slachtoffers is lastig in een zoekregel vast te leggen, zeker wanneer de kindermishandeling buiten de huiselijke kring plaatsvindt. Niettemin verwacht de politie dat zij in de loop van 2016 de eerste resultaten beschikbaar heeft.

- Sinds 2015 wordt de scholierenenquête voor de Gezondheidsmonitor Jeugd landelijk op uniforme wijze afgenomen. Hierin zijn geen vragen opgenomen over kindermishandeling. Deze monitor levert daarom in de huidige vorm geen informatie op voor een omvangsschatting van kindermishandeling. Er zijn voorbeelden beschikbaar van lokale scholierenenquêtes waarin wel vragen zijn gesteld over slachtofferschap van kindermishandeling. De validiteit van deze vragen lijkt goed te zijn. Overwogen kan worden om deze vragen ook in de landelijke vragenlijst op te nemen. De volgende landelijke meting vindt overigens pas plaats in 2019. Bovendien zijn geen identificatoren beschikbaar, waardoor de gegevens niet beschikbaar zijn voor een vangst-hervangstmethode.
- In het algemeen geldt dat kindermishandeling als onderdeel van huiselijk geweld redelijk goed te ontsluiten is, maar dat slechts enkele bronnen (LIS en Veilig Thuis) informatie bieden over kindermishandeling buiten de huiselijke kring. In LIS zitten naar verwachting (te) weinig gevallen van kindermishandeling buiten de huiselijke kring en de Veilig Thuis organisaties registreren het deels wel, maar in de uitdraag van het CBS wordt naar deze gegevens niet gevraagd.
- Het is op dit moment niet mogelijk om in de registraties in KBPS – het registratiesysteem van de Raad voor de Kinderbescherming – onderscheid te maken tussen kindermishandeling binnen en buiten de huiselijke kring. Er wordt momenteel gewerkt aan een nadere detaillering van KBPS, waarin deze gegevens wel zijn opgenomen. Op dit moment levert dit nog onvoldoende betrouwbare informatie op om te kunnen gebruiken. De verwachting is dat in 2016 een verbetering zal plaatsvinden van deze aanvullende registraties.
- Wanneer we kijken naar de kwaliteitseisen waaraan de databronnen moeten voldoen dan hebben we in de justitiële keten vooral te maken met een validiteitsprobleem. Informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling die aanwezig is in de verschillende registraties kunnen we met de huidige software en zoekvragen nog onvoldoende herleiden naar slachtoffers en plegers. Dat geldt voor huiselijk geweld, maar nog sterker voor kindermishandeling.
- In de gezondheidszorg en hulpverlening zijn de kwaliteitsproblemen groter dan in de justitiële keten. Naast een gebrek aan validiteit, zijn de gegevens daar ook minder volledig door een beperkte dekkingsgraad (LIS en CMR), een tekortschietende representativiteit (Gezondheidsmonitor) en nog te veel inconsistenties in de geregistreerde gegevens (Veilig Thuis).

6.4 Bronnen en methoden voor samenloop

- *Welke bronnen en methoden komen in aanmerking om de omvang van de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling in gezinnen te schatten?*
- *Aan welke kwaliteitseisen dienen deze databronnen te voldoen en in hoeverre voldoen de beschikbare bronnen en gegevens aan deze eisen?*

- We spreken van samenloop wanneer binnen één gezin(ssysteem) kinderen worden mishandeld door ouders of anderen uit de huiselijke kring tot wie zij in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staan en waar tevens huiselijk geweld tegen volwassenen plaatsvindt. Deze definitie sluit overigens geweld tussen minderjarigen binnen een gezin(ssysteem) waarin tevens geweld tegen volwassenen plaatsvindt uit als een vorm van samenloop.
- Om zicht te krijgen op de samenloop tussen huiselijk geweld en kindermishandeling gaan we uit van een huishouden in plaats van een gezin. Onder huishouden verstaan we alle personen die woonachtig zijn op een adres en een woning delen. De samenstelling van een huishouden is in de tijd niet stabiel. Binnen een periode van bijvoorbeeld een jaar kunnen meerdere personen tijdelijk deel uitmaken van een huishouden. Een kortere periode leidt tot een stabielere huishouden maar tevens tot minder incidenten en daarmee tot een lagere prevalentie van samenloop. Personen die binnen een periode van bijvoorbeeld een jaar voorkomen in incidenten huiselijk geweld en kindermishandeling in de databronnen en op hetzelfde adres wonen worden aan een huishouden gekoppeld. Vervolgens worden de rollen (slachtoffer, pleger, getuige, betrokkene) die zij bij deze incidenten hebben gehad toegevoegd aan het huishouden waarvan zij deel uitmaken. Hiervoor kan informatie worden gebruikt uit alle databronnen waarin een pleger, slachtoffer of beide bekend is en waarvan identificatoren beschikbaar zijn. Op deze wijze wordt een databestand verkregen met op het niveau van huishoudens alle in de beschikbare databronnen voorkomende incidenten van huiselijk geweld en kindermishandeling en de rollen die de leden van het huishouden hierbij hebben gehad.
- Nagegaan kan worden in welke huishoudens de partners of andere volwassenen betrokken zijn bij huiselijk geweld, of kinderen slachtoffer zijn geweest van kindermishandeling en in welke huishoudens beide vormen van geweld voorkomen. De laatste categorie vormen de huishoudens met een samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit aantal huishoudens kan worden uitgedrukt als een percentage van alle geregistreerde huishoudens waarbij er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Op deze wijze kan inzicht worden verkregen in de samenloop binnen huishoudens voor zover leden van deze huishoudens geregistreerd zijn in de databronnen. Het is echter niet mogelijk om een goede omvangsschatting te kunnen maken voor de samenloop, omdat per databron wel het aantal bij huiselijk geweld en kindermishandeling betrokken personen beschikbaar is maar niet het aantal huishoudens.

- De verwachting is dat nog niet alle relevante gegevens uit de verschillende databronnen al onderdeel zijn van het hierboven genoemde datastand. Een alternatief is om een steekproef te trekken uit alle casussen in het databestand en per casus de gegevens uit alle beschikbare databronnen op te vragen. Per casus worden de leden van het huishouden en overige personen binnen de huiselijke kring hieraan toegevoegd voor zover die informatie beschikbaar is in de bronnen. Om de relatie van afhankelijkheid of onvrijheid van slachtoffers ten opzichte van plegers te kunnen bepalen is tevens kwalitatieve informatie uit de databronnen nodig en dient wellicht (bij een deel van de cases) een aanvullend informantenonderzoek onder professionals te worden uitgevoerd.

6.5 Fasering schattingen

Op basis van bovenstaande conclusies zetten we in deze paragraaf een gefaseerd stappenplan uiteen, waarin we allereerst aangeven welke methode en databronnen op korte termijn (binnen een jaar) de beste mogelijkheden bieden voor een omvangschatting van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. We maken hierbij gebruik van de databronnen die in hoofdstuk drie en vier zijn beschreven. Op middellange en langere termijn kunnen echter ook de in de bijlage vermelde databronnen, wanneer zich daarin relevante ontwikkelingen voordoen, interessant zijn. Of deze ontwikkelingen zich ook daadwerkelijk zullen voordoen is op dit moment niet te voorzien.

Vervolgens gaan we in op de methoden en databronnen die op middellange termijn (van een tot drie jaar) bruikbaar zouden kunnen zijn en welke activiteiten daarvoor al op korte termijn moeten worden ondernomen. We sluiten de paragraaf af met een vooruitblik voor de lange termijn, waarin we beschrijven hoe een omvangschatting op basis van verschillende databronnen idealiter vorm zou moeten krijgen en welke ontwikkelingen daarvoor de komende jaren in gang gezet moeten worden om dit daadwerkelijk te kunnen bereiken. In matrix 6.1 hebben we de mogelijkheden op korte, middellange en lange termijn samengevat.

Matrix 6.1 Mogelijkheden omvangschatting huiselijk geweld, kindermishandeling en samenloop op korte, middellange en lange termijn

	HG, KIMI en Samenloop	Categorie	Methoden	Bronnen
Korte termijn: 2016	Huiselijk geweld	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst	BVH* en Veiligheidsmonitor 2015
	Kindermishandeling (binnen huiselijke kring)	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst	BVH* en KBPS
	Samenloop	Plegers en slachtoffers	Multiplier	Steekproef uit BVH*
Middel-lange termijn: 2017 - 2019	Huiselijk geweld	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst en kruisvalidatie	BVH*, Veiligheidsmonitor, Veilig Thuis, LIS, CMR en Gezondheidsmonitor
	Kindermishandeling (binnen huiselijke kring)	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst en kruisvalidatie	BVH*, KBPS, Veilig Thuis, LIS en CMR
	Samenloop	Plegers en slachtoffers	Multiplier	Steekproef uit BVH*, Veiligheidsmonitor, Veilig Thuis, LIS, CMR en Gezondheidsmonitor, KBPS
Lange termijn: 2020 en verder	Huiselijk geweld	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst en kruisvalidatie	BVH*, Veilig Thuis-plus, Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor
	Kindermishandeling	Plegers en slachtoffers	Vangst-hervangst en triangulatie	BVH*, Veilig Thuis-plus, scholierenenquête en informantenstudie
	Samenloop	Plegers en slachtoffers	Multiplier	Steekproef uit BVH*, Veilig Thuis-plus, Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor

* Aangevuld met gegevens uit overige databronnen justitiële keten.

Korte termijn: 2016

We maken onderscheid in activiteiten die voor een omvangschatting van huiselijk geweld moeten worden uitgevoerd, voor die van kindermishandeling en voor de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Huiselijk geweld

1. *Vangst-hervangst op basis van BVH voor replicatie van meting plegers en slachtoffers van huiselijk geweld 2009*

Voor de uitvoering van een replicatie van 2009 kan in 2016 een omvangschatting worden gemaakt van het aantal plegers en slachtoffers van huiselijk geweld met behulp van vangst-hervangst op basis van gegevens in BVH van 2015. Aangezien in BVH meer incidenten worden geregistreerd en de vormen van huiselijk geweld in andere verhoudingen voorkomen dan in 2009, dient ten behoeve van de vergelijkbaarheid hiervoor gecorrigeerd te worden door vormen van huiselijk geweld als covariaat in de schattingsmethode mee te nemen.

2. *Vangst-hervangst met twee bronnen voor nieuwe, verbeterde omvangschatting van slachtoffers van huiselijk geweld*

Huiselijk geweld kan op korte termijn worden geschat door een koppeling van gegevens van slachtoffers van huiselijk geweld uit de justitiële keten (gegevens uit BVH verrijkt met aanvullende gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en

RISc/Quickscan) met gegevens van de slachtoffers uit de Veiligheidsmonitor 2015. De Veiligheidsmonitor is afgenomen in de periode augustus-november 2015. De gegevens komen in februari 2016 beschikbaar. In de Veiligheidsmonitor worden gegevens gevraagd over de afgelopen 12 maanden. De periode waarover gegevens uit BVH worden opgevraagd dient hierop te worden afgestemd om de overlap tussen de slachtoffers in BVH en de Veiligheidsmonitor te optimaliseren. Een complicatie hierbij is dat respondenten die in augustus zijn geënquêteerd over een andere periode van 12 maanden rapporteren dan respondenten in de maanden daarna. Een mogelijke oplossing is om de respondenten per maand te vergelijken met de BVH gegevens van de 12 voorgaande maanden.

3. *Vangst-hervangst met één bron voor nieuwe, verbeterde omvangschatting van plegers van huiselijk geweld*

In de Veiligheidsmonitor worden geen vragen gesteld over het plegen van huiselijk geweld. Een omvangschatting van plegers kan dus alleen gebaseerd worden op gegevens van plegers uit BVH, verrijkt met COMPAS/GPS, RiHG en RISc/Quickscan. In het model dienen significante covariaten te worden opgenomen, omdat anders de schatting van de populatieomvang volgens Kuppens (2007) te laag zal zijn.

Kindermishandeling

1. *Vangst-hervangst met twee bronnen voor omvangschatting slachtoffers kindermishandeling (binnen huiselijke kring)*

Kindermishandeling kan op korte termijn worden geschat door een koppeling van gegevens uit de justitiële keten (gegevens uit BVH verrijkt met aanvullende gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG en RISc/Quickscan) met gegevens uit KBPS. BVH heeft geen aparte codering voor kindermishandeling, maar wel kunnen kindermishandelingszaken ontsloten worden door te selecteren op huiselijk geweld, waarbij slachtoffers jonger zijn dan 18 jaar. Een beperking hierbij is dat zowel BVH als KBPS geen informatie bevatten over kindermishandeling buiten de huiselijke kring.

2. *Vangst-hervangst met één bron voor omvangschatting plegers kindermishandeling (binnen huiselijke kring)*

BVH is momenteel de enige bruikbare bron voor een omvangschatting van het aantal plegers van kindermishandeling. BVH kan ook hiervoor weer worden aangevuld met gegevens uit de overige drie databronnen (COMPAS/GPS, RiHG en RISc/Quickscan) van de justitiële keten.

Samenloop

Voor het bepalen van samenloop dienen alle beschikbare gegevens in BVH aangevuld met gegevens uit COMPAS/GPS, RiHG, RISc/Quickscan en KBPS op adres te worden gekoppeld, zodat gegevens over huishoudens worden verkregen. Van een steekproef van huishoudens wordt vervolgens nagegaan of er sprake is van het samen voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Per huishouden wordt op grond van de informatie uit de beschikbare databronnen vastgesteld of kinderen in een huishouden binnen een periode van bijvoorbeeld een jaar slachtoffer zijn van mishandeling/verwaarlozing door ouders of anderen uit de huiselijke kring tot wie zij

in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staan en waarbij tevens huiselijk geweld tegen volwassenen heeft plaatsgevonden. Wanneer er een schatting beschikbaar is van het aantal kinderen dat slachtoffer is van kindermishandeling is het aantal kinderen in deze steekproef waarbij sprake is van een samenloop van kindermishandeling en huiselijk geweld gedeeld door het aantal kinderen dat slachtoffer is van kindermishandeling de multiplier voor een grove schatting van het totale aantal kinderen dat hiermee te maken heeft gehad.

Middellange termijn: 2017-2019

De hierboven beschreven mogelijkheden voor omvangschattingen van huiselijk geweld, kindermishandeling en samenloop op de korte termijn kunnen op middellange termijn worden herhaald. Omdat aan de beschikbare databronnen en methoden verschillende beperkingen kleven willen we verbeteringen benoemen c.q. aangeven. Zo leunen de databronnen sterk op gegevens van de justitiële keten en in het bijzonder van de politie, waardoor het een onvolledige afspiegeling vormt van alle vormen van huiselijk geweld (lichtere vormen van huiselijk geweld komen vaak niet bij politie in beeld). Bovendien voorziet de politie niet alle gevallen van huiselijk geweld daadwerkelijk van de code HG. De omvangschatting kan worden verbeterd wanneer ook gebruik wordt gemaakt van databronnen uit de gezondheidszorg en hulpverleningsketen, waardoor een bredere basis van gegevens ontstaat. Daarnaast wordt een schatting minder gevoelig voor schending van de aanname van onafhankelijkheid van registraties wanneer van meer dan twee databronnen gebruik wordt gemaakt. Om ook registraties uit de gezondheidszorg en hulpverleningsketen te kunnen benutten is het daarom waardevol aanvullende mogelijkheden op de middellange termijn in ogenschouw te nemen. Meer bronnen betekent bovendien meer mogelijkheden voor kruisvalidatie en triangulatie.

Veilig Thuis

Hoewel de overlap met de politieregistraties relatief groot is - naar schatting 80% in de eerste helft van 2015 van de meldingen van Veilig Thuis (bijna 19.000 van de ongeveer 24.000 meldingen) is afkomstig van de politie - vormen de registraties van Veilig Thuis een waardevolle aanvulling voor een omvangschatting. In de registraties van Veilig Thuis komen immers tevens gevallen voor van huiselijk geweld en kindermishandeling uit de hulpverlening en gezondheidszorg die in de politieregistratie (deels) ontbreken. Bovendien geeft de registratie van Veilig Thuis informatie over zowel huiselijk geweld en kindermishandeling als slachtoffers en plegers. Wanneer we deze gegevens combineren met die van de justitiële keten zijn schattingen mogelijk van slachtoffers en plegers van huiselijk geweld en van kindermishandeling.

De gegevens van Veilig Thuis over 2015 zijn nog van onvoldoende kwaliteit en onvoldoende consistent om bruikbaar te zijn. De verwachting is dat deze kwaliteit vanaf 2016 aanzienlijk zal verbeteren. Om de gegevens die door het CBS bij de Veilig Thuis organisaties worden opgevraagd ook daadwerkelijk voor schattingen te kunnen gebruiken, is het daarnaast van belang dat in de uitvraag van het CBS onderscheid wordt gemaakt tussen plegers, slachtoffers en overige betrokkenen. Dat is nu nog niet

het geval, maar veel Veilig Thuis organisaties verzamelen deze gegevens al wel structureel. Om te zorgen dat alle Veilig Thuis organisaties deze informatie gaan registreren en het CBS deze gegevens aan de uitvraag toevoegt dient het wettelijk vastgelegde Informatieprotocol te worden aangepast. De verwachting is dat het ministerie van VWS dit Informatieprotocol begin 2016 op verschillende onderdelen zal herzien. Aanbevolen wordt in deze herziening ook de uitsplitsing naar slachtoffers, plegers en overige betrokkenen van huiselijk geweld en van kindermishandeling mee te nemen.

- Acties op korte termijn

Wanneer de Veilig Thuis registraties op middellange termijn aanvullende gegevens moeten genereren dienen op korte termijn acties in gang te worden gezet:

- met het ministerie van VWS dient te worden overlegd of in de herziening van het Informatieprotocol kan worden opgenomen dat Veilig Thuis organisaties bij het aanleveren van gegevens aan het CBS tevens onderscheid maken tussen plegers en slachtoffers en overige betrokkenen van huiselijk geweld en van kindermishandeling (begin 2016);
- nagegaan dient te worden of de gegevens die de Veilig Thuis organisaties leveren aan CBS over 2016 van voldoende kwaliteit zijn om te kunnen gebruiken voor een omvangschatting (begin 2017).

LIS

Het LIS is in de huidige vorm niet goed bruikbaar voor een omvangschatting. Het aantal geregistreerde gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling is daarvoor te laag. Ook wordt het LIS momenteel niet consequent gevuld, waarmee de gegevens onvoldoende volledig zijn om een betrouwbaar beeld te kunnen geven. Bovendien is de procedure om te kunnen beschikken over koppelbare gegevens lastig en tijdrovend: van alle 13 ziekenhuizen dient afzonderlijk toestemming te worden verkregen. Wanneer van alle Nederlandse ziekenhuizen gegevens in LIS zouden worden opgenomen én wanneer het mogelijk blijkt om hierbij persoonsidentificerende informatie te kunnen gebruiken, zou het LIS een waardevolle aanvullende databron zijn. LIS biedt zicht op een zeer breed spectrum van huiselijk geweld en kindermishandeling, namelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling die vanwege fysieke mishandeling bij de Spoedeisende Hulp verschijnen. De gegevens in LIS zijn bruikbaar voor het verder verbeteren van de omvangschattingen van slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Bovendien is het één van de weinige databronnen die wellicht inzicht kan bieden in kindermishandeling buiten de huiselijke kring.

De uitbreiding van ziekenhuizen in LIS is wellicht een grote stap. Bedacht dient te worden dat de afgelopen jaren de aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling sterk is toegenomen. In de elektronische patiëntendossiers wordt hiervan bij slachtoffers in toenemende mate melding gemaakt. Medewerkers van ziekenhuizen die dit als taak of aandachtsgebied hebben houden hiervan reeds registraties bij. Wanneer een toevoeging aan LIS een brug te ver is, zijn wellicht met ziekenhuizen afspraken te maken over het verstrekken van deze gegevens in het kader

van sociaalwetenschappelijk onderzoek naar de prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- Acties op korte termijn

Acties die op korte termijn moeten worden uitgevoerd om op middellange termijn gebruik te kunnen maken van LIS:

- uitbreiding van het aantal ziekenhuizen in LIS (2016);
- verkrijgen van toestemming van de betrokken ziekenhuizen voor het gebruik van persoonsidentificerende informatie (2016); en
- een verbeterslag op de volledigheid van registraties in LIS (2016).

CMR

CMR biedt de mogelijkheid om circa 60 huisartsen gegevens te laten verzamelen over slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het najaar van 2016 beslist het NIVEL over de vragen die vanaf 2017 in de CMR worden meegenomen. Het gaat uitsluitend om slachtoffers en niet om plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling.

- Acties op korte termijn

Acties die op korte termijn moeten worden uitgevoerd om op middellange termijn gebruik te kunnen maken van CMR:

- verzoek indienen bij NIVEL voor het meenemen van extra vragen over huiselijk geweld en kindermishandeling vanaf 2017 (1e helft 2016).

Gezondheidsmonitor

De eerstvolgende vierjaarlijkse meting van de Gezondheidsmonitor vindt plaats in het najaar van 2016. Slachtofferschap van huiselijk geweld is één van de gezondheidsthema's waarover vragen worden gesteld. De vragen bestaan uit een set basisvragen en een aantal facultatieve aanvullende vragen. De definitieve vragenlijst wordt vastgesteld in maart 2016. Bij voldoende geschiktheid kunnen de gegevens uit deze meting na verwerking van de schriftelijke vragenlijsten waarschijnlijk vanaf begin 2017 worden gebruikt voor een omvangsschatting van slachtoffers van huiselijk geweld.

- Acties op korte termijn

Acties die op korte termijn moeten worden uitgevoerd om op middellange termijn gebruik te kunnen maken van gegevens uit de Gezondheidsmonitor:

- overleggen met de GGD-en over de exacte vraagstelling over slachtofferschap huiselijk geweld zodat de uitkomsten geschikt zijn voor prevalentieonderzoek naar slachtofferschap van huiselijk geweld (begin 2016).

- Acties op middellange termijn

Voor de volgende meting in 2020 worden de thema's na de meting in 2016 weer opnieuw vastgesteld. Omdat huiselijk geweld een van de potentiële thema's is dient op middellange termijn actie te worden ondernomen om ook op de langere termijn gebruik te kunnen maken van de gegevens uit de Gezondheidsmonitor:

- overleggen met de GGD-en over het continueren van de basisvragen, zodat ook in 2020 en daarna vragen over huiselijk geweld onderdeel blijven van de Gezondheidsmonitor en de gegevens beschikbaar komen voor prevalentieonderzoek naar slachtofferschap van huiselijk geweld.

Langere termijn: 2020 en verder

Voor de langere termijn kan een ideaalbeeld worden geschetst van de databronnen die dan beschikbaar zouden kunnen zijn voor omvangschattingen van huiselijk geweld, kindermishandeling en samenloop. Voor goede schattingen is informatie nodig van tenminste drie databronnen: registratiegegevens uit de justitiële keten en de zorgketen (hulpverlening en gezondheidszorg), bij voorkeur aangevuld met bevolkingsonderzoeken.

Justitiële keten

Verspreid door de gehele justitiële keten zijn gegevens beschikbaar over huiselijk geweld en kindermishandeling. De registratiesystemen van politie en justitie zijn ondersteunend aan de werkprocessen en ingericht op het vastleggen van voor handhaving en opsporing relevante gegevens over het plegen van strafbare feiten. De registratie van de reclassering is ondersteunend aan het terugdringen van recidive onder justitiabelen. De registratiesystemen zijn niet ingericht op het vastleggen van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. De systemen kunnen echter zodanig worden aangepast of er kan software worden ontwikkeld waarmee gegevens over plegers en slachtoffers beschikbaar kunnen komen. De toevoeging van de code HG aan BVH is een voorbeeld van een dergelijke aanpassing. Een vergelijkbare code zou er moeten komen voor kindermishandeling. Van alle incidenten die worden vastgelegd in BVH zou moeten worden vastgesteld of er sprake is van kindermishandeling en zou in navolging van de code HG van een code KM moeten worden voorzien. De tweede stap in de justitiële keten is dat deze code door het OM in haar registratie aan het dossier wordt gekoppeld dat zij van de politie krijgt doorgestuurd.

In de registraties van politie en justitie zijn de kindermishandelingszaken evenals de huiselijk geweldzaken relatief eenvoudig te selecteren. De overige gegevens die binnen de justitiële keten beschikbaar zijn in RiHG en databronnen van de reclassering kunnen hieraan op persoonsniveau worden toegevoegd.

Veilig Thuis-plus

Wanneer alle professionals werkzaam in de hulpverlening en de (geestelijke) gezondheidszorg huiselijk geweld en kindermishandeling altijd melden bij Veilig Thuis ontstaat er een nieuwe databron met veel meer slachtoffers en plegers. In matrix 6.1 hebben we dit Veilig Thuis-plus genoemd, omdat dit afwijkt van de huidige aantallen die bij Veilig Thuis worden geregistreerd. Om dit goed te laten plaatsvinden, zal daarvoor wel een actieve campagne moeten worden gevoerd. Hierin moet duidelijk worden gecommuniceerd dat de professional zelf bepaalt wie met de signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling aan de slag gaat. In principe is dat de professional die meldt dan wel de organisatie waarvoor hij of zij werkzaam is. Vanuit

de optiek van de registraties en de onderzoekbaarheid van deze fenomenen is het wenselijk dat Veilig Thuis organisaties ook bij adviesvragen op persoonsniveau gegevens van plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling vastleggen, zoals ze dat nu al doen bij de meldingen die zij van professionals ontvangen.

Bevolkingsonderzoeken

De Veiligheidsmonitor, Gezondheidsmonitor en de scholierenenquête kunnen op twee aspecten worden verbeterd:

1. gericht uitvragen van slachtofferschap huiselijk geweld;
2. verbeteren respons onder minder gemotiveerde c.q. lastiger te bereiken subpopulaties.

Ad 1. Enquêtevragen

In de enquêtes kunnen de vragen naar het type geweld waarvan respondenten slachtoffer zijn geweest worden verbeterd. Ook dient standaard te worden gevraagd of zij hiervan melding hebben gemaakt bij de politie of andere organisaties, met name Veilig Thuis.

Ad 2. Respons

De respons van allochtonen en laagopgeleiden is relatief laag in met name Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor. In het algemeen geldt dat bij enquêteonderzoek de respons onder allochtonen en laagopgeleiden lager is dan onder autochtonen en hoger opgeleiden (Feskens e.a. 2007; Kappelhof 2010). De wijze waarop de enquêtes worden afgenomen, vooral schriftelijk en via internet, leidt tot minder respons onder eerstgenoemde populaties. De reden van de lagere respons is niet exact bekend, maar ongeletterdheid en taalproblemen zullen hieraan bijdragen. Enquêtes die face-to-face worden afgenomen (eventueel in de eigen taal) leiden doorgaans tot een hogere respons, ook onder deze populaties. De vraag is of die methode voor alle doelgroepen geschikt is voor vragen over huiselijk geweld en kindermishandeling. Voor personen waarbij huiselijk geweld een actueel probleem is kan dit confronterend zijn en een reden om de vragen niet te beantwoorden. Er zullen alternatieve strategieën moeten worden ontwikkeld om de respons onder deze groepen te verhogen.

LITERATUUR

- Aanwijzing Huiselijk Geweld (2003)
Staatscourant 27 maart 2003, nr. 61, p. 19.
- Alberda, D.L., M. Karemaker, B.S.J. Wartna (2015)
Vervolg haalbaarheidsonderzoek recidivemeting kindermishandeling. WODC, Den Haag. Memorandum 2015-5.
- Alho, J.M. (1990)
Logistic Regression in Capture-Recapture Models. *Biometrics*, 46, 623-635.
- Alink, L. R.V. IJzendoorn, M.J. Bakermans-Kranenburg, F. Pannebakker, T. Vogels, S. Euser (2011)
Kindermishandeling in Nederland anno 2010. De tweede Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010). Casimir publishers, Leiden.
- Alisauskas, R.T., T.W. Arnold, J.O. Leafloor, D.L. Otis, J.S. Sedinger (2013)
Lincoln estimates of mallard (*Anas platyrhynchos*) abundance in North America. *Ecology and Evolution*.
- Armstrong, J.S., F. Collopy, J.T. Yokum (2004)
Decomposition by causal forces: a procedure for forecasting complex time series. *International Journal of Forecasting* 21, 25–36.
- Armstrong, J.S., F. Collopy (1993)
Causal Forces: Structuring Knowledge for Time-series Extrapolation. *Journal of Forecasting*, 12, 103-115.
- Bernard, H.R., T. Hallett, A. Iovita, E.C. Johnsen, R. Lyster, C. McCarty, M. Mahy, M.J. Salganik, T. Saliuk, O. Scutelnicu, G.A. Shelley, P. Sirinirund, S. Weir, D.F. Stroup (2010)
Counting hard-to-count populations: the network scale-up method for public health. *Sexually Transmittable Infections*, 86(2), 11-15.
- Bernard, H.R. (1991)
Estimating the Size of an Average Personal Network and of an Event Subpopulation: Some Empirical Results. *Social Science Research*, 20, 109-121.
- Bie, de E., B. Bieleman (1992)
In Grote Lijnen. Een onderzoek naar aard en omvang van cocaïnegebruik in Rotterdam. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., G. Bruggink, K. Swierstra (1989).
Harddrugs en criminaliteit in Rotterdam. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., J. Snippe, E. de Bie (1995)
Drugs binnen de grenzen. Harddrugs en criminaliteit in Nederland: schattingen van de omvang. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Bieleman, B., S. Biesma, A. Kruize, H. Naaijer, V. de Valk (2003)
(On)belemmerd zijn. Inventarisatie chronisch zieken en gehandicapten in Zutphen. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.

- Blankena, F. (2013)
Voorganger problematisch justitiesysteem GPS draait nog. Gepubliceerd op 27 juni 2013. Binnenlands Bestuur, Amsterdam.
- Böhning, D., P.G.M. van der Heijden (2009)
Recent developments in life and social science applications of capture-recapture methodes. *AStA Advanced Statistic Analysis* 92, 1-2.
- Bosker, J., M. van Kuijeren (2009)
Gebruikershandleiding QuickScan. Versie 2.0. Reclassering Nederland, Utrecht.
- Brink, C.L. van den, M. Savelkoul (2013)
Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM. In: *Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid*. RIVM, Bilthoven.
- Brittain, S., D. Böhning (2009)
Estimators in capture-recapture studies with two sources. *AStA Advanced Statistic Analysis* 93, 23-47.
- Brown, J., O. Abbott, I. Diamond (2006)
Dependence in the 2001 One-Number Census Project. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, 169(4), 883-902.
- Buster, M.C.A., W. van den Brink (2001)
Dwalingen in de methodologie. XXXI. Het schatten van deels verborgen populaties: heroïneverslaafden in Amsterdam *Nederlands Tijdschrift voor de Geneeskunde*, 145(4), 161-163.
- CBS (2015)
Dienstencatalogus Microdataservices (On Site/Remote Access) 2015/2016. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.
- CBS (2012)
Veiligheidsmonitor 2012. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.
- Chao, A. (2001)
Estimating the Population Size for Capture-Recapture Data with Unequal Catchability. *Biometrics*, Vol. 43, No. 4 (Dec., 1987), pp. 783-791.
- Crawford, F.W., J. Wu, R. Heimer (2015)
Hidden population size estimation from respondent-driven sampling: a network approach. Department of Biostatistics / Department of Epidemiology of Microbial Diseases, Yale School of Public Health.
- Creighton, S. J. (2002)
Recognising changes in incidence and prevalence. In: K.D. Browne, H. Hanks, P. Stratton, en C. Hamilton (Red.). *Early prediction and prevention of child abuse. A handbook*. Wiley, Chichester.
- Cruyff, M.J.L.F., P.G.M. van der Heijden (2003)
Benutting HKS en ontwikkeling vangst-hervangstmethoden. WODC, Den Haag.
- Den, C. ten, B. Bieleman, E. de Bie, J. Snippe (1995)
Pijn in het hart. Onderzoek naar aard en omvang van de harddrugsproblematiek in de stad Utrecht. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Dijk, T. van, M. van Veen, E. Cox (2010)
Slachtofferschap van huiselijk geweld. Aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag. Intomart Beleidsonderzoek, Hilversum.

- Dijk, T. van, S. Flight, E. Oppenhuis, B. Duesmann (1997)
Huiselijk geweld: aard, omvang en hulpverlening. Dienst Preventie, jeugdbescherming en reclassering, Den Haag.
- Dijkshoorn, H. A. Janssen, M. Segeren, J. Ujcic-Voortman (2013)
Amsterdamse Gezondheidsmonitor 2012. Opzet, dataverzameling, evaluaties. GGD Amsterdam, Amsterdam
- Donders, A.R.T., G.J.M.G. van der Heijden, T. Stijnen, K.G.M. Moons (2006)
Review: A gentle introduction to imputation of missing values. *Journal of Clinical Epidemiology* 59, 1087-1091.
- Donker, G.A. (2014)
NIVEL Zorgregistraties eerste lijn - Peilstations 2013. NIVEL, Utrecht.
- Duijn, P.A.C., P.P.H.M. Klerks (2014)
De brug tussen wetenschap en opsporingspraktijk: Onderzoek naar de toepassing van sociale netwerkanalyse in de opsporing. *Tijdschrift voor de Criminologie* 56(4), 39-70.
- Efron, B., R.J. Tibshirani (1993)
An introduction to the bootstrap. Department of statistics, University of Toronto, Toronto.
- Evers, T. (2009)
Huiselijk geweld: Een kerntaak voor de politie. Movisie, Utrecht.
- Ezoe, S., T. Morooka, T. Noda, M.L. Sabin, S. Koike (2012)
Population Size Estimation of Men Who Have Sex with Men through the Network Scale-Up Method in Japan. *PLOS ONE*, 7(1), 1-8.
- Ferwerda, H., M. Hardeman (2013)
Kijk..dan zie je het! Huiselijk geweld geteld en verdiept. Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem.
- Feskens, R.C.W, J. Hox, G. Lensveldt-Mulders en H. Schmeets (2006)
Collecting Data among Ethnic Minorities in an International Perspective. In: *Field Methods*, jg. 18, 284-304.
- Frank, O., Snijders, T.A.B. (1994)
Estimating the size of hidden populations using snowball sampling. *Journal of official statistics* 10, 53-67.
- Frischer, M., M. Hickman, L. Kraus, F. Mariani, L. Wiessing (2001)
A comparison of different methods for estimating the prevalence of problematic drug misuse in Great Britain. *Addiction*, 96, 1465-1476.
- Gerritse, S.C., P.G.M. van der Heijden, B. Bakker (2015)
Sensitivity of Population Size Estimation for Violating Parametric Assumptions in Log-linear Models. *Journal of official statistics*, 31(3), 357-379.
- Greenland, S., W.D. Finkle (2005)
A Critical Look at Methods for Handling Missing Covariates in Epidemiologic Regression Analyses. *American Journal of Epidemiology*, 142(12), 1255-1264.
- Groot, I.N.J. de, L. Hulshof (2014)
Gewelddelicten: letselcijfers maken het plaatje compleet. In: *Tijdschrift voor de Politie*, 76 (2), pag. 30-32.

- Guo, W. e.a. (2013)
 Estimating the Size of HIV Key Affected Populations in Chongqing, China, Using the Network Scale-Up Method. PLOS ONE, 8(8), 1-8.
- Hartnoll, R., R. Lewis, M. Mitcheson, S. Bryer (1985)
 Estimating the prevalence of opioid dependence. The Lancet, 203-205.
- Heijden, P.G.M. van der, M. Cruyff, G. van Gils (2009)
 Omvang huiselijk geweld in Nederland. Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Heijden, P.G.M. van der, R. Hirasing (2001)
 Dwalingen in de methodologie. XXX. De vangst-hervangstmethode. Nederlands Tijdschrift voor de Geneeskunde, 145(4), 161-163.
- Jansen, C., J. Wolf, P.G.M. van der Heijden (2006)
 Omvang van de daklozenpopulatie in Zeeland: resultaten van een omvangschatting in 2006. Universitair Medisch Centrum St.Radboud, Nijmegen.
- Janssen, J.H.L.J., R. Sanberg (2013)
 Uniformiteit in cijfers. Mogelijke eorzaken in 2010, 2011 en 2012. Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld, Den Haag.
- Kilworth, P.D., E.C. Johnson, C. McCarthy, G.A. Shelly, H.R. Bernard (1998a)
 A social network approach to estimating seroprevalence in the United States. Social Networks, 20, 23-50.
- Kilworth, P.D., C. McCarthy, H.R. Bernard, G.A. Shelly, E.C. Johnson (1998b)
 Estimation of seroprevalence, rape and homelessness in the United States using a social network approach. Evaluation Review, 22, 289-308.
- Kim, J., J.E. Anderson (2004)
 Jackknife Variance Estimation for Two Samples after Imputation under Two-Phase Sampling. Division of Science and Mathematics, University of Minnesota, Morris.
- Kappelhof, J. (2010)
 Op maat gemaakt? Een evaluatie van enkele responsverbeterende maatregelen onder Nederlanders van niet-westerse afkomst. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Knaap, L.M. van der, F.E. Idrissi, S. Bogaerts (2010)
 Daders van huiselijk geweld. Boom Juridische Uitgevers, Den Haag.
- Kruize, A., M. Boendermaker, B. Bieleman (2015)
 Monitor 2015 Huiselijk geweld Twente. Metingen 2004-2014. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.
- Kuppens, J.M.M., P. van der Heijden, H. Ferwerda (2007)
 Registraties huiselijk geweld bekeken. Een vooronderzoek in het kader van vangst-hervangst-schattingen. Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem/ Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Makridakis, S., A. Andersen, R. Carbone, R. Fildes, M. Hibon, R. Lewandowski, J. Newton, E. Parzen, R. Winkler (1982)
 The Accuracy of Extrapolation (lime Series) Methods: Results of a Forecasting Competition. Journal of Forecasting, 1, 111-153.
- Maltiel, R., A.E. Raftery, T.H. McCormick (2013)
 Estimating Population Size Using the Network Scale Up Method. Center for Statistics and the Social Sciences University of Washington, Washington.

- Marshall, A., D.G. Altman, P. Royston, R.L. Holder (2010)
Comparison of techniques for handling missing covariate data within prognostic modelling studies: a simulation study. BioMed Central Ltd.
- Meeteren, M. van, M. van San, G. Engbersen (2007)
Irreguliere immigranten in België: Inbedding, uitsluiting en criminaliteit. RISBO B.V. Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2015)
Brief Verbetering registratie en beleidsinformatie Veilig Thuis, 11 september 2015.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014)
Op goede grond. De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Nationaal Rapporteur, Den Haag.
- Oosterlee, A., R.M. Vink (2006)
De omvang van huiselijk geweld in Haarlem: Een schatting met de vangst-hervangst analysemethode, toegepast op de gegevens uit een registratieproject van acht ketenpartners binnen het Haarlemse project Geweld in het gezin. Hulpverleningsdienst GGD Kennemerland: Haarlem.
- Panneman, M. en B. Blatter (2016)
Letsel Informatie Systeem. Representatief voor alle SEH's in Nederland? VeiligheidNL, Amsterdam.
- Poisson, S.D. (1838)
Recherches sur la probabilité des jugements en matière criminelle et en matière civile précédées des règles générales du calcul des probabilités.
- Pollock, K.H. (2010)
The use of auxiliary variables in capture-recapture modelling: An overview. *Journal of applied statistics*, 29, 85-102.
- Pons, A.G.A., T. Lie, M.M. de Jong, A. van den Heuvel, K. Pons, M.M. Kleinjan (2015a)
Rapportage quickscan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ministerie van VWS/BMC, Amersfoort.
- Pons, A.G.A., T.M.Y. Lie, M.M. de Jong, A. van den Heuvel (2015b)
Rapportage onderzoek onder artsen naar de werking van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. BMC, Amersfoort.
- Reclassering Nederland (2015)
Reclassering Nederland. Jaarverslag in het kort. Reclasseringsmedewerkers aan het woord over 2014. Reclassering Nederland, Utrecht.
- Salganik, M.J., D. Fazito, N. Bertoni, A.H. Abdo, M.B. Mello, F.I. Bastos (2011)
Assessing Network Scale-up Estimates for Groups Most at Risk of HIV/AIDS: Evidence From a Multiple-Method Study of Heavy Drug Users in Curitiba, Brazil. *American Journal of Epidemiology*, 174(10), 1190-1196.
- Salganik, M.J., D.D. Heckathorn (2004)
Sampling and Estimation in Hidden Populations Using Respondent-Driven Sampling. *Sociological Methodology*, 34, 193-239.
- Schwarz, C.J., A.N. Arnason (1996)
A General Methodology for the Analysis of Capture-Recapture Experiments in Open Populations. *Biometrics*, 52, 860-873.

- Scott, J. P. (eds.) Carrington (2011)
The SAGE Handbook of Social Network Analysis. London: SAGE.
- Seber, G.A.F. (1974)
The estimation of animal abundance and related parameters. Griffin, London.
- Sikkel, D., P.G.M. van der Heijden, G. van Gils (2006)
Methoden voor omvangschattingen van verborgen populaties, met name illegalen. WODC, Den Haag.
- Smits, I., M. den Hengst, P. Wijga, R. Hagelstein (2014)
Onderzoek naar de betekenis van integrale bevraging voor het operationele politiewerk. Andersson Elffers Felix, Utrecht.
- Snijders, T.A.B. (1991)
Estimating the size of a network. University of Groningen, Groningen.
- Snijders, T.A.B., S.P. Borgatti (1991)
Non-parametric standard errors and tests for network statistics. *Connections*, 22(2), 61-70.
- Snippe, J., R. Mennes, M. Boendermaker, B. Bieleman (2014)
Gebundelde Krachten. Evaluatie Samen Doen in de buurt in Amsterdam. St. INTRAVAL, Groningen-Rotterdam.
- Southwood, T.R.E., P.Henderson (2000)
Ecological Methods, 3rd edn. Blackwell Science, Oxford.
- Spreen, M., S. Bogaerts (2015)
B-graph sampling to estimate the size of a hidden population. *Journal of official statistics*, 4(31), 723-736.
- Spreen, M., R. Zwaagstra (1994)
Personal network sampling, outdegree analysis and multilevel analysis: introducing the network concept in studies of hidden populations. *International sociology*, 9(4), 475-491.
- Stokman, F.N. (1982)
Sociale netwerkanalyse. In: P.G. Swanborn, L. Rademakers (red.). *Sociologische grondbegrippen*, deel 2. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.
- Stoop, I.A.L. (2005)
The hunt for the last respondent. Nonresponse in sample surveys. Sociaal-Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Taylor, C. (1997)
Introduction to multiplier methods, in: Stimson, G., M. Hickman, A. Quirk, M. Frischer (Eds) *Estimating the Prevalence of Drug Misuse in Europe*, pp. 111-112. Strasbourg, Council of Europe.
- Timmermans, M., W. Kroes, G. Homburg (2010)
Partiële kwaliteitsbepaling RiHG. Regioplan, Amsterdam.
- Vaan, K.B.M. de, M. Timmermans, G.H.J. Homburg (2013)
Effectief uit huis geplaatst? Effectevaluatie van de Wet tijdelijk huisverbod. Regioplan, Amsterdam.
- Veen, H. van der, S. Bogaerts (2010)
Huiselijk geweld in Nederland. Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer-, en daderonderzoek 2007-2010. *Onderzoek en Beleid*, nr. 288, WODC, Den Haag.

VNG (2015)

Uitvoering advies aanlevering beleidsinformatie Veilig Thuis. VNG, Den Haag.

Volz, E., D.D. Heckathorn (2008)

Probability based estimation theory for respondent driven sampling. *Journal of official statistics*, 24, 79-97.

Wagenaar-Fischer, M.M., N. Heerdink-Obenhuijsen, M. Kamphuis, J. de Wilde (2010)

Secundaire preventie kindermishandeling. Handelen bij een vermoeden van kindermishandeling. RIVM, Bilthoven.

Wijk, van A., M. Hardeman, B. Bremmers (2015)

Geweldsregistratie door ziekenhuizen. Procesevaluatie van de pilot 'Preventieve aanpak geweld'. Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem.

Zheng, T., M.J. Salganik, A. Galman (2006)

How Many People Do You Know in Prison? *Journal of the American Statistical Association*, 101(474), 409-423.

BIJLAGE 1 OVERZICHT RESPONDENTEN

Bron	Organisatie	Aantal
BVH/BVI	Politie	4
COMPAS/ GPS	Justitie, OM	5
RISc/Quickscan	Reclassering	2
RiHG	Gemeente, VNG	2
KBPS	Raad voor de Kinderbescherming	3
LIS	VeiligheidNL	3
CMR	NIVEL	2
Gezondheidsmonitor	GGD GHOR	1
Veilig Thuis	CBS, VNG, Veilig Thuis Brabant, Veilig Thuis Zeeland, Veilig Thuis Groningen	5
Zorgregistratie eerste lijn	NIVEL	1
Ziekenhuisregistraties	UMCG	2
Zorg Advies Teams	NJI	1
MijnQuarant	PinkRocade, Parnassia	3
Monitor Aanpak Kindermishandeling	NJI	1
Registratie Sociale Teams	Sociaal team	1
WIJZ		2
Meldcode	BMC	1
Jeugd in Beeld	Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg	1
Totaal		40

BIJLAGE 2 AFWEGINGEN OPVragen CASUSSEN

In deze bijlage beschrijven we kort de situatie omtrent het opvragen van casussen uit registraties voor het beoordelen ervan. In het algemeen geldt dat we het idee hebben dat we met de uitgevoerde onderzoekswerkzaamheden een goed beeld hebben van de databronnen.

Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor

De data voor de Veiligheidsmonitor en Gezondheidsmonitor worden verzameld via een bevolkingsenquête. De beoordeling van de kwaliteit op basis van cases is hierbij niet zinvol: aan de hand van de vragenlijst is precies bekend over welke items informatie is verzameld en welke antwoordopties daarbij zijn gehanteerd. Eventueel onvolledig ingevulde of onbruikbare vragenlijsten worden in de analyses buiten beschouwing gelaten.

Continue Morbiditeitsregistratie (CMR)

CMR is een informatiesysteem waarin een groep van circa 60 huisartsen een aantal extra vragen beantwoorden, telkens als ze een bepaalde ICPC-code registreren. Om via CMR gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling te verzamelen dient bij het NIVEL een verzoek te worden ingediend om vragen over huiselijk geweld en kindermishandeling toe te voegen. Omdat deze vragen nu nog niet worden gesteld, kan de kwaliteit van de informatie nu nog niet worden nagegaan.

LIS

In het LIS van VeiligheidNL wordt informatie vastgelegd over ongevallen en geweldsincidenten op de Spoedeisende Hulp van 13 ziekenhuizen. Door het combineren van variabelen (bijvoorbeeld de combinatie ‘in woonhuis’, ‘geweld’ en ‘ouder-kind’) kunnen casussen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden ontsloten. VeiligheidNL kan ons, zonder toestemming van de betrokken ziekenhuizen, geen geanonimiseerde gegevens op casusniveau verstrekken van casussen. Wel is een geaggregeerd overzicht verstrekt met gegevens over letsel door geweld in 2012 op basis waarvan de volledigheid van de data kan worden nagegaan. Bijvoorbeeld: hoe vaak is, in het geval van HG/KIMI, de relatie tussen dader/slachtoffer ingevuld? Hoeveel missings zijn er?

KBPS (Raad voor de Kinderbescherming)

KPB is één van de bronnen voor de omvangsschatting van slachtoffers van kindermishandeling. In KBPS is geen code of variabele opgenomen waarmee wordt vastgelegd of er sprake is van kindermishandeling. De gevallen van kindermishandeling zijn desondanks wel uit de registraties te ontsluiten, namelijk door te selecteren op type zaak: in alle zaken waarbij een kinderschermingsonderzoek is uitgevoerd en waarbij de uitkomst van het onderzoek heeft geleid tot een verzoek tot

OTS is er vrijwel zeker sprake van kindermishandeling. Deze zaken kunnen uit de registraties van het KBPS worden ontsloten op het niveau van het individuele kind.

We hebben de registraties in KBPS ingezien tijdens een bezoek aan de Raad voor de Kinderbescherming. We hebben daarmee een goed beeld gekregen van de mogelijkheden die de gegevens in KBPS op dit moment bieden.

Informatie over type mishandeling en relatie tussen dader en slachtoffer wordt momenteel overigens niet systematisch in KBPS vastgelegd. Bij de Raad wordt momenteel gewerkt aan nadere detaillering van de registratie, waarin deze informatie wél systematisch opgenomen zou kunnen worden. Pas nadat deze nadere detaillering is geïmplementeerd kan de kwaliteit van deze aanvullende gegevens worden beoordeeld.

Veilig Thuis

Het CBS vraagt gegevens op bij alle VT-organisaties. 2015 Vormt een overgangsjaar: de VT-organisaties zijn in dit jaar gestart en zijn pas in de laatste maanden van dit jaar overgestapt op de voor de VT ontwikkelde registratiesystemen. Gezien deze overgang zijn de gegevens van 2015 van matige kwaliteit. De wijze van gegevensverzameling over 2015 is inconsistent en onvolledig. Dit blijkt ook uit het feit dat het CBS over de opgevraagde gegevens over de eerste helft van 2015 slechts enkele tabellen heeft kunnen publiceren, vergezeld van de nodige kanttekeningen. Het CBS merkt daarbij op: ‘Bij duiding van de uitkomsten voor de VT-regio’s dienen de lokale (administratieve) processen bij de VT’s ten tijde van de gegevensaanlevering in ogenschouw genomen te worden. De kwaliteit en volledigheid van de aangeleverde informatie is bij deze eerste leveringen minder dan vooraf beoogd. De verwachting is dat bij gebruik van de nieuwe systemen de leveringen geüniformeerd en conform gestelde eisen zullen plaats vinden. Vanwege de kwaliteitsproblemen in de cijfers per VT-regio zijn er geen landelijke cijfers opgenomen in de tabellen. De betrouwbaarheid van een landelijk cijfer is onvoldoende. Een landelijk cijfer, zonder het onderliggende beeld per VT-regio, kan op zichzelf niet op waarde geschat worden.’

In gesprekken die we hebben gevoerd met leidinggevenden van Veilig Thuis-organisaties wordt dit beeld bevestigd: door de grote organisatieverandering en de recente overstap naar een nieuw registratiesysteem is de kwaliteit en consistentie van de geregistreerde informatie nog niet volledig op orde.

Op basis van deze bevindingen stellen wij vast dat de kwaliteit van de gegevens over 2015 te beperkt is om te kunnen gebruiken voor een omvangsschatting. Het heeft op dit moment dan ook geen toegevoegde waarde om casussen van één of enkele Veilig Thuis organisaties te bestuderen. De verwachting is dat de gegevens over 2016 van betere kwaliteit zullen zijn. Deze databron wordt daarom in de fasering in het conclusiehoofdstuk opgenomen als mogelijk geschikte databron in de nabije toekomst.

Justitiële keten

De basis in de justitiële keten zijn de meldingen en aangiften van HG en KIMI van de politie. De overige databronnen voegen informatie toe over plegers en slachtoffers, maar leveren geen nieuwe casussen op.

Politie BVH

We hebben de registratie ingezien bij de politie. We hebben selecties gemaakt op meldingen en aangiften Huiselijk geweld (code HG) en op geweld waarbij minderjarigen slachtoffer zijn. Hiermee hebben we een goed beeld gekregen van de gegevens die voor HG worden geregistreerd. Het opvragen en bestuderen van meer casussen heeft derhalve geen meerwaarde.

- OM Compas/GPS

Dossiers HG en dossiers met kindermishandeling die doorgestuurd worden naar het OM leveren geen nieuwe zaken op, maar wel aanvullende informatie. Alle aanvullende informatie over het onderscheid naar pleger en slachtoffer is van belang. Omdat voor deze zaken verder onderzoek is gedaan door de politie is bekend wie pleger en wie slachtoffer is. Het is voor de beoordeling van de databronnen niet relevant te weten hoe vaak deze informatie ontbreekt omdat niet alle zaken doorgestuurd worden naar het OM. Van belang is dat deze informatie voor een deel van de zaken beschikbaar is en dat wanneer de gegevens gekoppeld worden exact bekend is bij hoeveel zaken het ontbreekt omdat we weten hoeveel zaken zijn doorgestuurd naar het OM en hoeveel niet. Bovendien weten we voor welke misdrijven of meldingen (bijvoorbeeld huiselijke twist) dat het geval is. Het opvragen van casussen heeft volgens derhalve geen meerwaarde.

- Reclassering

Voor de gegevens van de reclassering geldt hetzelfde als die van het OM: het geeft aanvullende informatie over plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook hiervoor geldt dat het koppelen van de gegevens aan die van de politie en het OM meer informatie geeft over de plegers. Een knelpunt hierbij is dat de gegevens die bij de reclassering in bijvoorbeeld 2015 beschikbaar zijn betrekking kunnen hebben op een pleegdatum uit 2014 of eerder. Dat is uiteraard afhankelijk van de aangifte (met name bij seksueel geweld kan dat jaren later zijn) en de afdoeningstermijn, die bij sommige zaken langer kan duren. Ook voor deze gegevens geldt dat alle aanvullende informatie over zaken van belang is. Het opvragen van casussen levert hierbij geen meerwaarde op.

- RiHG

Ook het RiHG is een databron met aanvullende gegevens. Uit een effectevaluatie van huisverboden in opdracht van het WODC blijkt dat met de gegevens van deze databron onderscheid is te maken naar plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling (Regioplan 2013). Op basis van dit onderzoek concluderen we dat de gegevens van deze databron beschikbaar zijn en aan een deel van de zaken in de justitiële keten waardevolle informatie over plegers en slachtoffers toevoegt. Het opvragen van casussen levert derhalve geen meerwaarde op.

BIJLAGE 3 NIET GESCHIKTE DATABRONNEN

In deze bijlage wordt een beschrijving gegeven van de databronnen die zijn bestudeerd, maar niet geschikt blijken te zijn voor een omvangsschatting voor huiselijk geweld en kindermishandeling.

Nationale politie: Herkenningsdienstsysteem (HKS)

HKS wordt sinds 1986 door de politie gebruikt om gegevens over verdachten te registreren. Het bevat zowel de aangiftegegevens van misdrijven als de persoonsgegevens van de verdachten daarvan. Tegen een verdachte kunnen in een jaar één of meerdere processen-verbaal zijn opgemaakt. Per proces-verbaal kunnen meerdere delicten voorkomen. Opgenomen worden personen tegen wie als verdachte proces-verbaal is opgemaakt. Het HKS bevat informatie over bijvoorbeeld het delict, maar ook persoonskenmerken van de verdachte als geboortedatum, geslacht, geboorteland en nationaliteit.

Beschikbaarheid

Het HKS had een landelijk dekking, maar wordt momenteel niet meer in alle politie-eenheden gevoed. Misdrijven worden op artikel van het Wetboek van Strafrecht vastgelegd. Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn daarmee in bredere geweldsartikelen opgegaan en niet meer duidelijk te identificeren. Het HKS is daardoor niet bruikbaar als databron voor plegers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Gegevens over slachtoffers worden niet in HKS geregistreerd.

Zorgregistraties eerste lijn van NIVEL

In het informatiesysteem Zorgregistraties eerste lijn van NIVEL worden gegevens verzameld van circa 500 huisartsen over in totaal circa 1,6 miljoen mensen. Het systeem vervangt het Landelijk Informatienetwerk Huisartsenzorg. In de Zorgregistraties worden gegevens vastgelegd over achtergrondkenmerken, gezondheidsproblemen en doorverwijzingen van de patiënten. Dit gebeurt voornamelijk aan de hand van ICPC-coderingen (International Classification of Primary Care).

Beschikbaarheid

De Zorgregistraties eerste lijn van NIVEL beperken zich tot gecodeerde informatie en geven geen informatie over gegevens in de vrije tekst uit de patiëntendossiers van huisartsen. Huiselijk geweld en kindermishandeling worden in de registraties van huisartsen niet met een specifieke code geregistreerd en zijn daardoor niet uit de Zorgregistraties te ontsluiten. De registraties over doorverwijzingen – die wel in de Zorgregistraties zijn opgenomen – hebben voornamelijk betrekking op doorverwijzingen naar ziekenhuizen of andere vormen van tweede lijns zorg en niet op verwijzingen naar Veilig Thuis. De registraties zijn daarom niet bruikbaar als databron voor huiselijk geweld en kindermishandeling.

Meldcode

Sinds 2013 is de wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling van kracht.¹ De Wet is van toepassing voor medewerkers in de (jeugd)gezondheidszorg, de jeugdzorg, het onderwijs, de kinderopvang, de maatschappelijke ondersteuning of justitie. Deze professionals worden geacht bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling de vijf stappen van de Meldcode te volgen, namelijk:

1. in kaart brengen van de signalen;
2. overleggen met een collega en eventueel raadplegen van Veilig Thuis (VT) en/of deskundige op terrein van letselduiding;
3. gesprek met cliënt;
4. wegen van het geweld of de kindermishandeling. Bij twijfel altijd VT raadplegen;
5. beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij VT.

Onderdeel van de Meldcode is de zogenoemde kindcheck. Deze kindcheck houdt in dat professionals die met volwassenen werken standaard moeten nagaan of hun cliënt verantwoordelijk is voor de verzorging en opvoeding van minderjarigen als de situatie van de cliënt aanleiding geeft voor zorgen over de situatie van deze mogelijk aanwezige kinderen. In dat geval moet worden onderzocht of deze kinderen veilig zijn. Bij twijfel dient de professional de stappen van de Meldcode te doorlopen.

In veel instellingen die onder de Meldcode vallen zijn aandachtsfunctionarissen in dienst die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en implementatie van de Meldcode. Deze functionaris coördineert het signaleringsproces en de verwijzing en zorg rond het kind en het gezin wanneer er sprake is van een vermoeden van huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandachtsfunctionaris fungeert bovendien als vraagbaak voor de andere medewerkers.² De aandachtsfunctionarissen zijn verenigd in de Landelijke vereniging van aandachtsfunctionarissen (LVAK).

Beschikbaarheid

In tegen stelling tot wat de naam doet vermoeden betekent het toepassen van de Meldcode niet per definitie dat er daadwerkelijk een melding moet worden gedaan. De Meldcode verplicht de professionals ertoe de vijf stappen te doorlopen en kan leiden tot een melding bij Veilig Thuis. Hoe vaak en door wie de stappen van de Meldcode worden doorlopen, ook zonder dat dit heeft geleid tot een melding bij Veilig Thuis, wordt niet centraal geregistreerd. Of en op welke wijze het toepassen van de Meldcode wordt vastgelegd verschilt per instelling. De Meldcode biedt daarom op zichzelf geen databron die kan worden gebruikt voor een omvangsschatting.

¹ Door artsen wordt al langer gebruik gemaakt van een meldcode, namelijk de KNMG-Meldcode, die in 2008 is ontwikkeld door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst (KNMG). Deze KNMG-Meldcode is in 2014 opnieuw uitgegeven, waarbij deze is afgestemd op de wettelijke eisen van de Wet Verplichte Meldcode.

² www.nji.nl.

Verwijsindex Risicjongeren (VIR)

In de Verwijsindex Risicjongeren kunnen professionals – waaronder artsen, hulpverleners, leerkrachten en begeleiders – een melding maken wanneer er zorgen zijn over kinderen en jongeren tot 23 jaar. Het kan daarbij gaan om vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld, maar ook om spijbelen, politiecontacten of drugsgebruik. Om de privacy van kinderen te beschermen staat in het systeem alleen dat er iets is en niet wat er aan de hand is. Via de verwijsindex kunnen de professionals zien of er andere professionals zijn die ook zorgen hebben over deze jongere. Het systeem koppelt de verschillende hulpverleners aan elkaar zodat er besproken kan worden wie wat doet. De verwijsindex is ervoor bedoeld vroegtijdig gezamenlijk afgestemde hulp of ondersteuning te kunnen bieden. Ouders of jeugdige moeten altijd geïnformeerd worden over registratie in de verwijsindex.

Beschikbaarheid

In de VIR worden persoonsidentificerende gegevens vermeld, hetgeen mogelijkheden biedt voor omvangschattingen. De beperking van de VIR is echter dat in het systeem niet alleen (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling worden gemeld, maar ook een groot aantal andere zorgen gemeld kunnen worden. Omdat in de VIR niet mag worden vastgelegd wat de aanleiding is voor de melding is het niet mogelijk om de meldingen van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling eruit te filteren. Dat maakt dat de VIR niet geschikt is voor een omvangschatting van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Sociale wijkteams

Ruim 85 procent van de gemeenten heeft een sociaal wijkteam. De transitie van de zorg wordt door de meeste gemeenten ingevuld door een wijkteam dat de hulpvragen in de wijk oppakt (Movisie 2015).

Beschikbaarheid

Er worden diverse registratiesystemen gebruikt door de sociale wijkteams, onder meer Mijn Kwadraad, 1-plan, Mens Centraal, RIS en Wiz Portaal (Stichting Vraagwijzer Nederland 2013). Veel wijkteams scoren de problematiek waarmee gezinnen te maken hebben per leefgebied die veelal zijn geënt op de zelfredzaamheidsmatrix. Een van de leefgebieden is gezinsrelaties of huiselijke relaties. Dit leefgebied betreft onder meer de signalering van huiselijk geweld, (kinder)mishandeling en verwaarlozing. De scores op leefgebieden lopen uiteen van 1 tot en met 5. Bij huiselijke relaties betekent volgens de handleiding van de zelfredzaamheidsmatrix een score 1 dat er sprake is van huiselijk geweld, kindermishandeling of verwaarlozing (Lauriks e.a. 2013). Een score 2 betekent dat leden van het huishouden niet goed met elkaar omgaan en/of dat er sprake is van potentieel huiselijk geweld kindermishandeling of verwaarlozing.

Hoewel een deel van de sociale teams dus via de zelfredzaamheidsmatrix mogelijk wel vastlegt of er in een huishouden sprake is van huiselijk geweld, is een verdere uitsplitsing naar huiselijk geweld of kindermishandeling en wie pleger of slachtoffers zijn niet in de registraties opgenomen. De registraties zijn bovendien niet landelijk

beschikbaar, maar op wijk- of gemeenteniveau. De meerwaarde van deze registraties voor een omvangschatting voor huiselijk geweld en kindermishandeling is daarmee beperkt.

Gezondheidsmonitor Jeugd

Naast de Gezondheidsmonitor Volwassenen, die aan de orde komt in hoofdstuk 4 van dit rapport, voeren de GGD'en ook de Gezondheidsmonitor Jeugd uit onder jongeren tussen 12 en 19 jaar. Deze monitor, die eens per vier jaar plaatsvindt, is in 2015 voor het eerst geharmoniseerd uitgevoerd. De publicatie van de resultaten van deze monitor worden halverwege 2016 verwacht. De dataverzameling vindt plaats door middel van vragenlijsten die op scholen digitaal wordt afgenomen bij jongeren uit de tweede en vierde klas van het Voortgezet Onderwijs.

Beschikbaarheid

In de vragenlijsten voor de Gezondheidsmonitor Jeugd zijn geen vragen over kindermishandeling opgenomen. Wel bestaat de mogelijkheid om vragen toe te voegen aan de vragenlijst voor de monitor. Een medewerker van GGD GHOR Nederland die we hierover hebben gesproken geeft aan dat de kans klein is dat vragen over kindermishandeling gehonoreerd worden, aangezien men in 2012 een vragenlijst niet een geschikte methode achtte om vragen over kindermishandeling te stellen.

Jeugdmonitor

De Jeugdmonitor is een overkoepelende monitor van het CBS, waarin gegevens van een groot aantal onderzoeken worden samengenomen, waaronder de hierboven genoemde Gezondheidsmonitor Jeugd van de GGD-en.

Beschikbaarheid

De meest recente Jeugdmonitor (2014) bevat weliswaar gegevens over kindermishandeling, maar deze zijn gebaseerd op gegevens van het AMK. Bovendien worden in de jeugdmonitor geen persoonsidentificerende gegevens vastgelegd, waardoor een koppeling met andere databronnen niet mogelijk is. De Jeugdmonitor vormt daarmee op zichzelf zelf geen geschikte bron voor een omvangschatting van kindermishandeling.

Monitor aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld

Het Nederlands Jeugdinstuut (NJI) biedt gemeenten een monitor met kerngegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling en de aanpak hiervan in hun gemeenten. Ze baseren zich daarbij op gegevens van Veilig Thuis (aantallen, vormen van geweld, achtergronden, ingezette hulp en dergelijke).

Beschikbaarheid

De data van deze monitor leveren geen aanvulling op op de gegevens over huiselijk geweld en kindermishandeling die bij Veilig Thuis zijn geregistreerd. Ze vormen daarom geen geschikte bron voor een omvangschatting van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Nemesis-2

Nemesis-2 (Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study-2) is een psychiatrisch-epidemiologische cohortstudie onder de algemene bevolking van Nederland. Het doel van de studie is om actuele gegevens te verkrijgen over het vóórkomen, ontstaan, beloop en de gevolgen van psychische aandoeningen. De eerste meting heeft plaatsgevonden van november 2007 tot juli 2009 en de tweede meting is van november 2010 tot juni 2012 uitgevoerd. Ook de derde meting is recent afgerond: deze heeft plaatsgevonden in november 2013 tot juni 2015. Nemesis-2 is een herhaling en uitbreiding van de studie Nemesis-1 die in de jaren 90 heeft plaatsgevonden.

Beschikbaarheid

In Nemesis-2 zijn vragen gesteld over geweld. Zo zijn in de eerste meting vragen gesteld over geweld in interpersoonlijke relaties: tijdens iemands jeugd; in vroegere of huidige vaste relatie(s) als slachtoffer of pleger; tegen iemands kinderen gedurende de opvoeding. In de tweede en derde meting is niet langer gevraagd naar geweld tijdens de jeugd. Wel zijn er in deze metingen vragen gesteld over geweld in het algemeen tussen beide meetmomenten. Gezien de geringe continuïteit in informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling is Nemesis niet geschikt als databron voor een omvangsschatting.

Webinformatie Jeugdzorg (WIJZ)

WIJZ is een applicatie voor digitale gezinsdossiers die momenteel in ontwikkeling is. De applicatie is bedoeld voor gecertificeerde instellingen (dat wil zeggen instellingen die jeugdbeschermingmaatregelen en jeugdreclassering uitvoeren). De applicatie biedt digitale ondersteuning bij het verzamelen, administreren, bewerken, structureren en delen van informatie over gezinnen en de veiligheid van het kind.

Beschikbaarheid

Het is nog niet bekend door welke organisaties de applicatie zal worden gebruikt en of in deze applicatie een mogelijkheid wordt opgenomen om huiselijk geweld en kindermishandeling te registeren. Op dit moment is het daarom niet mogelijk om de geschiktheid van deze databron voor een omvangsschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling te beoordelen.

Jeugd in beeld

In de databank Jeugd in Beeld van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg (NCJ) worden gegevens verzameld over de jeugdgezondheidszorg in Nederland. De databank is opgericht in 2014. Inmiddels leveren 14 van de 48 GGD'en en thuiszorgorganisaties die de jeugdgezondheidszorg uitvoeren gegevens voor Jeugd in Beeld. Het aanleveren van gegevens gebeurt volgens een aantal thematische gegevenssets. Het gaat om basissets die landelijk door de JGZ-instellingen worden gebruikt.

Beschikbaarheid

Eén van de gegevenssets van de JGZ heeft betrekking op kindermishandeling. Door een medewerker van het NCJ wordt aangegeven dat de gegevens over kindermishandeling momenteel niet consistent in deze gegevensset worden ingevuld. Sommige organisaties gebruiken bij het vastleggen van gegevens over kindermishandeling een eigen format in plaats van de basisset, wat tot gevolg heeft dat gegevens die worden aangeleverd ten behoeve van Jeugd in Beeld onderling niet goed vergelijkbaar zijn.

Momenteel wordt gewerkt aan een herziening van de richtlijn voor het registreren van kindermishandeling die binnen alle instellingen voor jeugdgezondheidszorg geïmplementeerd zal worden. De afronding en implementatie zal nog circa twee jaar in beslag nemen. De gegevensset over kindermishandeling zal op basis van deze richtlijn worden aangepast. De verwachting is dat de uniformiteit van de gegevens hiermee aanzienlijk zal toenemen. Momenteel is de databank Jeugd in Beeld dan ook niet geschikt voor omvangsschattingen van kindermishandeling.

In Jeugd in Beeld worden gegevens vastgelegd op het niveau van de individuele jongere. Deze gegevens bevatten geen persoonsidentificerende informatie. Om te kunnen beschikken over persoonsidentificerende gegevens is toestemming van de afzonderlijke JGZ-instellingen vereist.

MijnQuarant

MijnQuarant (voorheen Psygis) is een elektronisch patiëntdossier voor GGZ-instellingen, waarop ongeveer de helft van de zorgprofessionals uit de GGZ is aangesloten, wat neerkomt op circa 32.000 professionals. Het systeem wordt beheerd door PinkRocade.

Beschikbaarheid

Huiselijk geweld en kindermishandeling worden niet als afzonderlijke variabelen in het systeem geregistreerd. In de huidige vorm zijn de gegevens van MijnQuarant daarom ongeschikt als bron voor een omvangsschatting van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wel wordt door een betrokkene aangegeven dat het mogelijk is de software van MijnQuarant aan te passen, waarmee het mogelijk wordt om in de toekomst huiselijk geweld en kindermishandeling aan te vinken.

Hoewel PinkRocade de gegevens van MijnQuarant beheert zijn de zorgaanbieders eigenaar van de gegevens. Toestemming voor het gebruik van de gegevens dient daarom bij de afzonderlijke zorgaanbieders te worden verkregen.

Overige registratiesystemen

In het vooronderzoek van Kuppens e.a. uit 2007 zijn enkele registraties besproken die momenteel niet meer in gebruik zijn en daarom in dit vooronderzoek niet meer aan de orde komen. Het gaat om te beginnen om de systemen KITS van het voormalig AMK en de registraties van de voormalige (A)SHG's. Deze registraties zijn opgegaan in de

Veilig Thuis-registraties. Het Informatiesysteem Jeugdzorg (IJ) van de Bureaus Jeugdzorg wordt gezien de stelselherziening in de jeugdzorg per januari 2015 niet meer gevuld. De Wet Registratieregeling Maatschappelijke Opvang en Vrouwenopvang is komen te vervallen en biedt daarom geen bruikbare registraties meer. De Module Integrale Bevraging (MIB) van de politie is vervangen door de systemen Cognos en Blueview. Het gaat daarbij overigens niet om databronnen, maar om programma's om de databronnen te bevragen. Twee registraties die in Kuppens e.a. (2007) zijn besproken werden door hen ongeschikt geacht en zijn dat nog steeds. Het gaat om het Cliëntvolgsysteem (CVS) van Reclassering en de Profiellijst huiselijk geweld.

COLOFON

© WODC, ministerie van Veiligheid en Justitie, Den Haag
Auteursrechten voorbehouden

Postadres INTRAVAL
Postbus 1781
9701 BT Groningen
E-mail info@intraval.nl

www.intraval.nl

Kantoor Groningen:	Kantoor Rotterdam:
St. Jansstraat 2C	Goudsesingel 68
Telefoon 050 - 313 40 52	Telefoon 010 - 425 92 12
Fax 050 - 312 75 26	Fax 010 - 476 83 76

Januari 2016

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

TEKST	J. Snippe, M. Boendermaker, R. Mennes, B. Bieleman
OPDRACHTGEVER	WODC, ministerie van Veiligheid en Justitie
OPMAAK	M. Haaijer
OMSLAG	E. Cusiel
DRUK	Copy-Copy Groningen
ISBN	978 90 8874 215 6

I N T R A V A L
Onderzoek en Advies

